Eesti elanikkonna teadlikkuse uuring soopõhise vägivalla ja inimkaubanduse valdkonnas 2016

© TNS

Sisukord

1 Sissejuhatus 3

2 Paarisuhte vägivalla tajumine 6

3 Hoiakud pere- ja seksuaalvägivalla ohvrite suhtes 29

4 Pere- ja seksuaalvägivalla ennetamine ja ohvrite aitamine 40

5 Muutused perevägivalla teadvustamises viimase kolme aasta jooksul 57

6 Inimkaubanduse tajumine 64

7 Hoiakud inimkaubanduse ohvriks langemise osas 77

8 Muutused inimkaubanduse teadvustamises viimase kolme aasta jooksul 87

9 Teadlikkus tugiteenuste olemasolust perevägivalla ja inimkaubanduse ohvritele 94

10 Põhijäreldused ja soovitused 103

11 Ülevaade metoodikast ja küsitlustööst 111

© TNS

1

Sissejuhatus

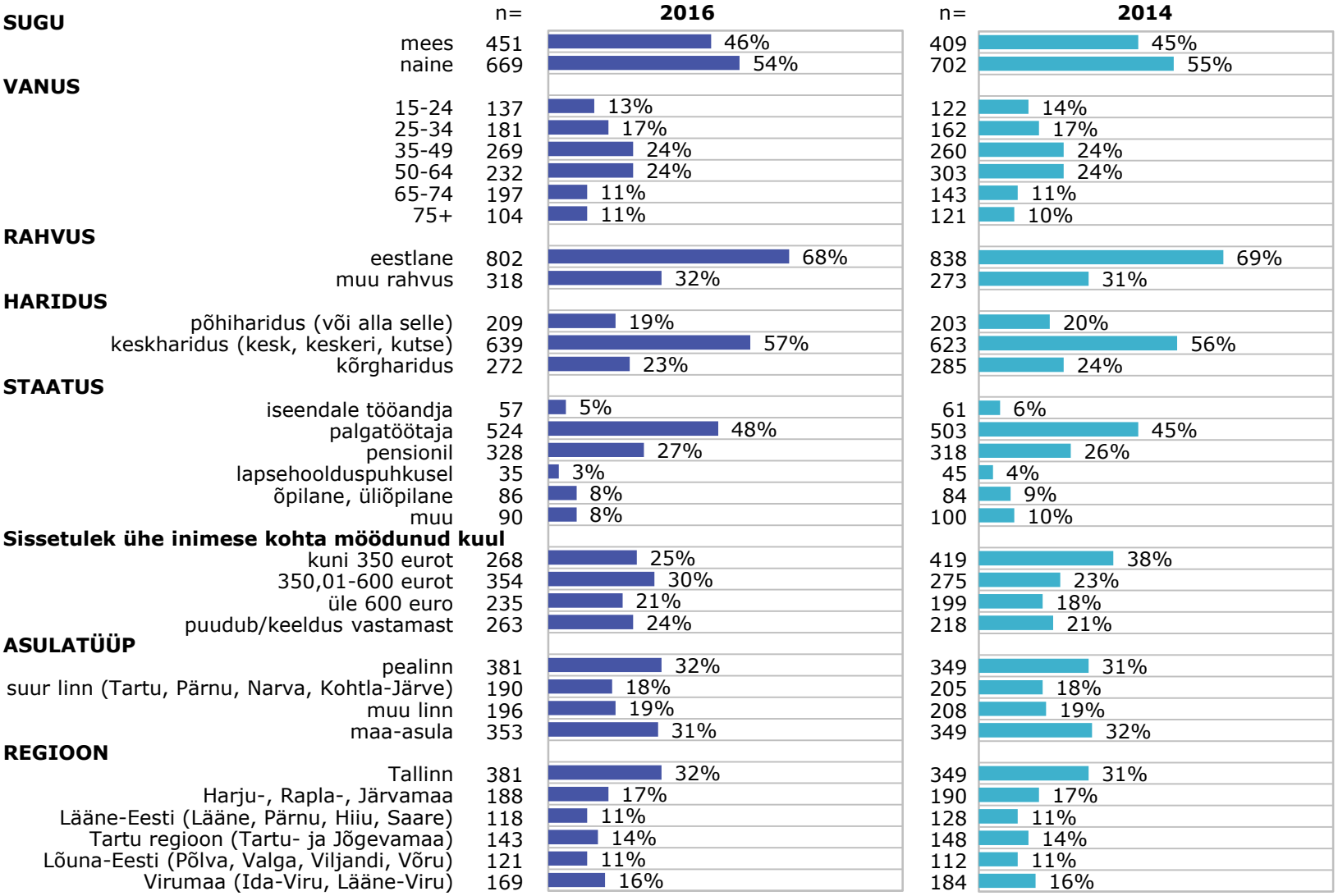
© TNS

Eesmärk ja metoodika

- Käesoleva **uuringu eesmärk** oli kaardistada elanikkonna teadlikkust ja hoiakuid perevägivalla ja inimkaubanduse valdkonnas 2016. aastal ning hinnata teadlikkuse ja hoiakute muutust viimase 2 aasta jooksul. Võimaluse võrdluseks annavad 2014. aastal läbi viidud analoogse uuringu tulemused ning käesoleva uuringu käigus antud enesehinnangud.
- Uuringu tellija on Sotsiaalministeerium ning uuring viidi läbi Norra Finantsmehhanismist 2009-2014 rahastatud programmi „Kodune ja sooline vägivald" raames. Finantsmehhanismi kaudu rahastatud ja Sotsiaalministeeriumi koordineeritud programmi „Kodune ja sooline vägivald" peamine eesmärk on soopõhise vägivalla ja inimkaubanduse vähendamine ning tõkestamine Eestis. Programm panustab ka Vabariigi Valitsuse „Vägivalla vähendamise arengukava aastateks 2010–2014" ja „Vägivalla ennetamise strateegia aastateks 2015–2020" eesmärkide täitmisesse seotuna perevägivalla ja inimkaubanduse ennetamise ja tõkestamisega.
- Uuringu sihtrühmaks olid **15-aastased ja vanemad Eesti elanikud** ning see viidi läbi esindusliku üle-eestilise küsitlusena. Kokku küsitleti 1120 inimest.
- Intervjuud toimusid vastajate kodudes **tahvelarvuti abil juhitud personaalintervjuudena** (*TAPI – Tablet Assisted Personal Interviewing*). Küsitlus viidi läbi omnibuss-tüüpi küsitlusena. Vastajate intervjueerimist alustati antud uuringu teemadega, mistõttu ei seganud ega mõjutanud hiljem teiste valdkondade kohta esitatavad küsimused antud uuringu ankeedile vastamist. Sellega tagati eraldiseisva uuringuga võrreldavad tingimused. Vastajatel oli võimalus valida, kas täita küsimustik arvutis privaatselt ise või lasta vastused sisestada intervjueerijal. Isevastamise võimalust kasutas 28% intervjueeritutest (2014. aastal 25%).
- Küsitlus viidi läbi ajavahemikes **23.–30. märts** ja **13.–20. aprill 2016**.
- Uuringu aruandes on tulemusi illustreeritud jooniste ja tabelitega. Kirjeldatud on ainult neid sihtrühmadevahelisi erinevusi, mis osutusid statistiliselt olulisteks. Statistiliselt oluliste erinevuste hindamiseks on kasutatud Hii-ruut statistikut ning sihtrühmadevahelised erinevused on olulised vähemalt 95% tõenäosusega. Lisaks on ära märgitud ka statistiliselt olulised nihked 2014. ja 2016. aasta tulemuste võrdluses.
- Tulemuste omandiõigus kuulub uuringu tellijale.

© TNS

Vastajate profiil (kaalutud)*

* Joonisel on esitatud vastajate kaalutud % ning kaalumata n.

© TNS

2
Paarisuhte vägivalla tajumine

© TNS

Kokkuvõtteks paarisuhte vägivalla tajumise kohta (1)

- Perevägivalla levinuimad tüübid on abikaasa, elukaaslase, laste, vanavanemate või õdede-vendade omavaheline väärkohtlemine (Vabariigi Valitsuse Vägivalla vähendamise arengukava aastateks 2010–2014). Paarisuhte vägivald on seega perevägivalla üks alaliike. Sarnaselt 2014. aasta uuringule vaatles ka käesolev uuring inimeste hoiakuid erinevate situatsioonide suhtes abikaasade või elukaaslaste vahel ning palus anda hinnangu, kas tegemist on normaalse elu, ebameeldiva olukorra, kerge või raske vägivallaga.
- **Raskeks vägivallaks** peavad elanikud kõige sagedamini füüsilist vägivalda sisaldavaid situatsioone või olukordi, kus teist ähvardatakse füüsilise vägivallaga: vähemalt pooled elanikest on selleks pidanud teise löömist (85%), tapmisega ähvardamist (82%), teisele suguühte pealesundimist (71%), füüsilise jõuga kinnihoidmist (63%) ja teise ähvardamist enda äratapmisega (53%).
- On ka rida situatsioone, mida peetakse küll vägivallaks, kuid **piirid raske ja kerge vägivalla puhul pole nii selged**. Teise ähvardamine haiget tegemisega, tahtlikult teise väärtuslike esemete lõhkumine ja teise pidev mõnitamine, solvamine ja kritiseerimine on olukorrad, mida 35–37% elanikest peab kergeks vägivallaks ja 42–47% raskeks vägivallaks.
- Kõige **diferentseerunumaid hoiakuid** tekitavad sellised situatsioonid nagu teise keelamine tööl, koolis või täiendkoolitustel käia ning teise pangakaardi enda kätte võtmine ja ostude tegemise piiramine. Kuigi tervikuna peab enamik elanikest neid situatsioone vägivallaks (vastavalt 67% ja 64%), siis neid, kes peavad seda raskeks vägivallaks, kergeks vägivallaks või normaalseks eluks, on peaaegu võrdselt. Ka teisele võlgade tekitamine on olukord, kus hoiakud seda vägivallaks ja normaalseks eluks pidanud vastajate vahel on praktiliselt pooleks jagunenud (52% ja 45%). Teise keelamist sõpradega suhtlemisel peab raskeks vägivallaks 20%, enamasti aga vaadeldakse seda kui kerget vägivalda või ebameeldivat olukorda (mõlemal juhul 38%).
- Normaalseks peab ülalmainitud olukordi väga väike osa elanikest – 1–2% (löömist ja tapmisega ähvardamist ei ole keegi normaalseks pidanud).
- Olulisi muutusi hoiakutes paarisuhte vägivalla osas ei ole võrreldes 2014. aastaga aset leidnud.

© TNS

Kokkuvõtteks paarisuhte vägivalla tajumise kohta (2)

- **Meeste ja naiste** hinnangud eespool mainitud situatsioonidele mõnevõrra erinevad. Naised peavad mitmeid situatsioone meestest sagedamini raskeks vägivallaks. See puudutab partneri löömist (87% *vs*. 83%), suguühte pealesundimist (76% *vs.* 64%), partneri füüsilist kinnihoidmist (69% *vs*. 56%), teise ähvardamist haiget tegemisega (50% *vs*. 42%), teisele kuuluvate väärtuslike asjade lõhkumist (47% *vs*. 39%), teise solvamist ja mõnitamist (48% *vs*. 34%), teise keelamist end harimast või tööl käimast (34% *vs*. 25%), teise ostude piiramist pangakaardi äravõtmisega (32% *vs*. 24%), võlgade tekitamist (32% *vs*. 23%) ning sõpradega suhtlemise keelamist (23% *vs.* 16%). Mehed peavad mõningaid olukordi naistest sagedamini lihtsalt ebameeldivaks: teise füüsilist kinnihoidmist (4% *vs*. 8%), ähvardamist enda äratapmisega (27% *vs*. 20%), teise väärtuslike asjade lõhkumist (22% *vs*. 17%), teise mõnitamist (25% *vs*. 18%), teise keelamist end harida või tööl käia (3% *vs*. 25%), teise ostude tegemise piiramist (37% *vs*. 26%), teisele võlgade tekitamist (48% *vs*. 42%) ning teise keelamist sõpradega suhtlemisel (44% *vs*. 34%).
- **Vanuserühmadest eristuvad** 25–34-aastased, kes on enamik situatsioone pidanud teistest vanuserühmadest sagedamini raskeks vägivallaks. 15–24-aastaste seas on aga mõnel juhul enam neid, kes on mõnda olukorda pidanud lihtsalt ebameeldivaks. See puudutab teise keelamist end harida või tööl käia, teise ostude piiramist, teisele võlgade tekitamist, sõpradega suhtlemise piiramist. Teise pidevat mõnitamist, solvamist ja kritiseerimist peavad noored erinevalt teistest vanuserühmadest ennekõike kergeks vägivallaks (54%) ja mitte raskeks (29%).
- **Rahvusrühmade** vahel on mõningaid erinevusi konkreetsete situatsioonide hindamisel, kuid selget tendentsi siinkohal ei ilmne. Eestlased peavad muu rahvuse esindajatest sagedamini raskeks vägivallaks teise ähvardamist tapmisega, tahtlikult teise asjade lõhkumist, teisel võlgade tekitamist ning sõpradega suhtlemise keelamist. Muu rahvuse esindajad peavad raskeks vägivallaks sagedamini teise ähvardamist haiget tegemisega, ning nende seas on enam neid, kes peavad teisele kuuluvate väärtuslike asjade lõhkumist ja sõpradega suhtlemise keeldu ebameeldivaks situatsiooniks.

© TNS

Kokkuvõtteks paarisuhte vägivalla tajumise kohta (3)

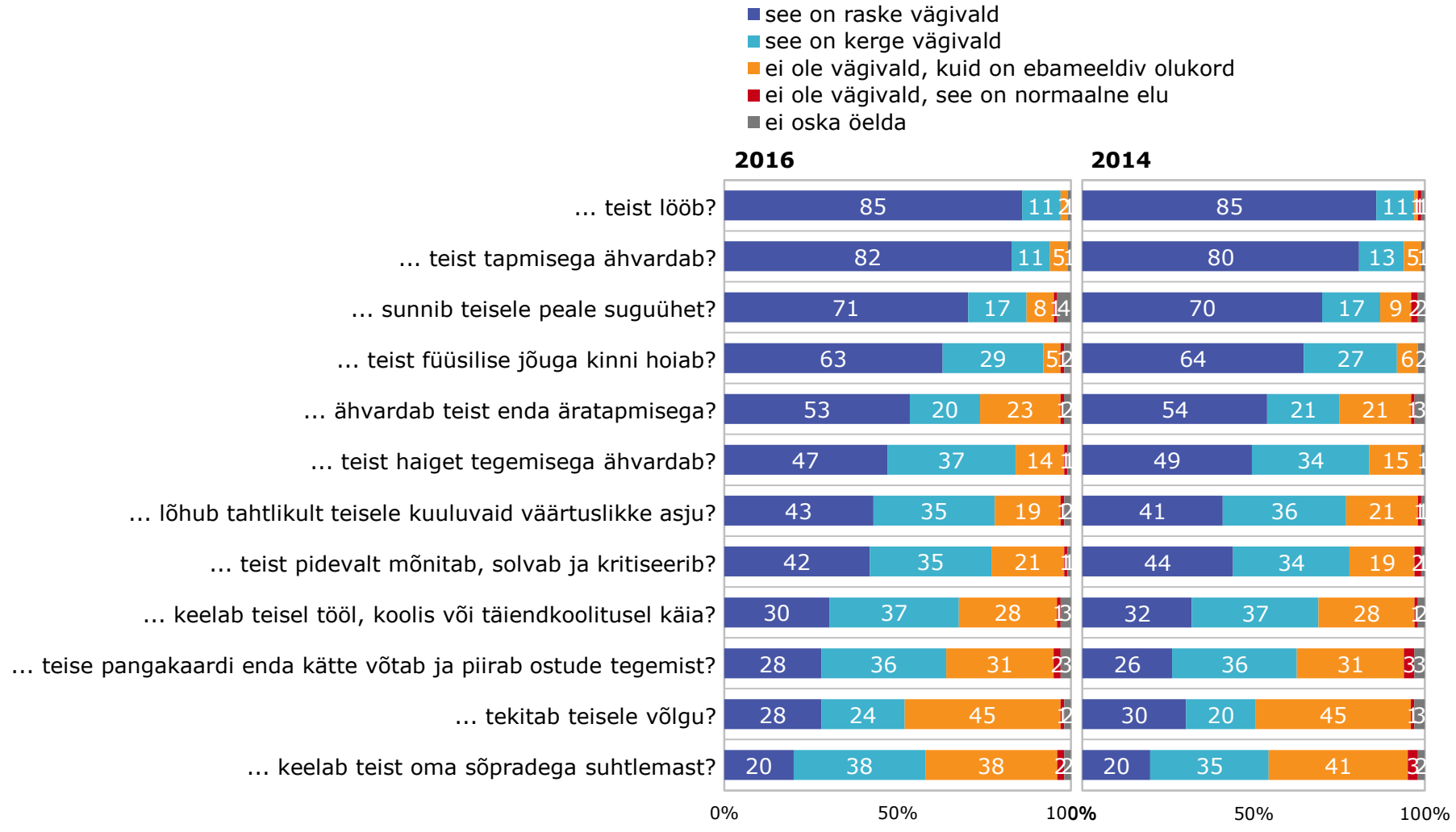
- **Elukoha** lõikes on situatsioonide hindamisel üksikuid erinevusi, kuid selget mustrit linna- ja maaelanike hoiakutes ei ilmne. Kõige selgemalt ilmneb pealinna ja suuremate linnade ning ülejäänud asulate vahel hoiak teistele võlgade tekitamisse. Kui Tallinnas ja suuremates Eesti linnades (Tartus, Pärnus, Narvas, Kohtla-Järvel) peetakse võlgade tekitamist pigem ebameeldivaks olukorraks (50%), siis ülejäänud linnades selgelt vägivallaks (61%). Maaelanike hinnangud võlgade tekitamisele on elanikkonna keskmisel tasemel (53%).

© TNS

Paarisuhte vägivald

kõik vastajad, n=1120

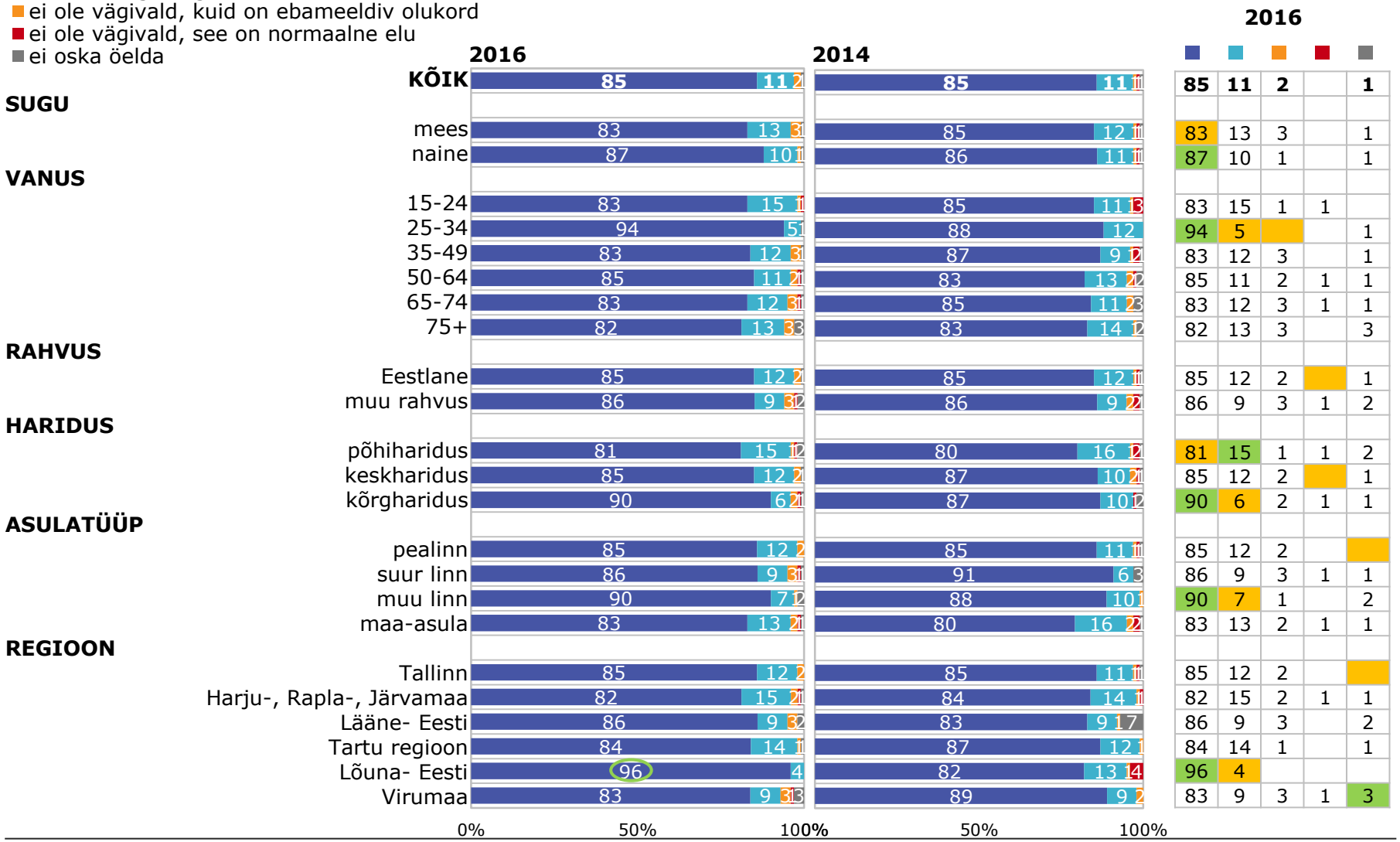
Palun öelge, mis see Teie arvates on, kui paarisuhtes üks partner …

© TNS

... üks partner teist lööb?

- see on raske vägivald
- see on kerge vägivald
- ei ole vägivald, kuid on ebameeldiv olukord
- ei ole vägivald, see on normaalne elu
- ei oska öelda

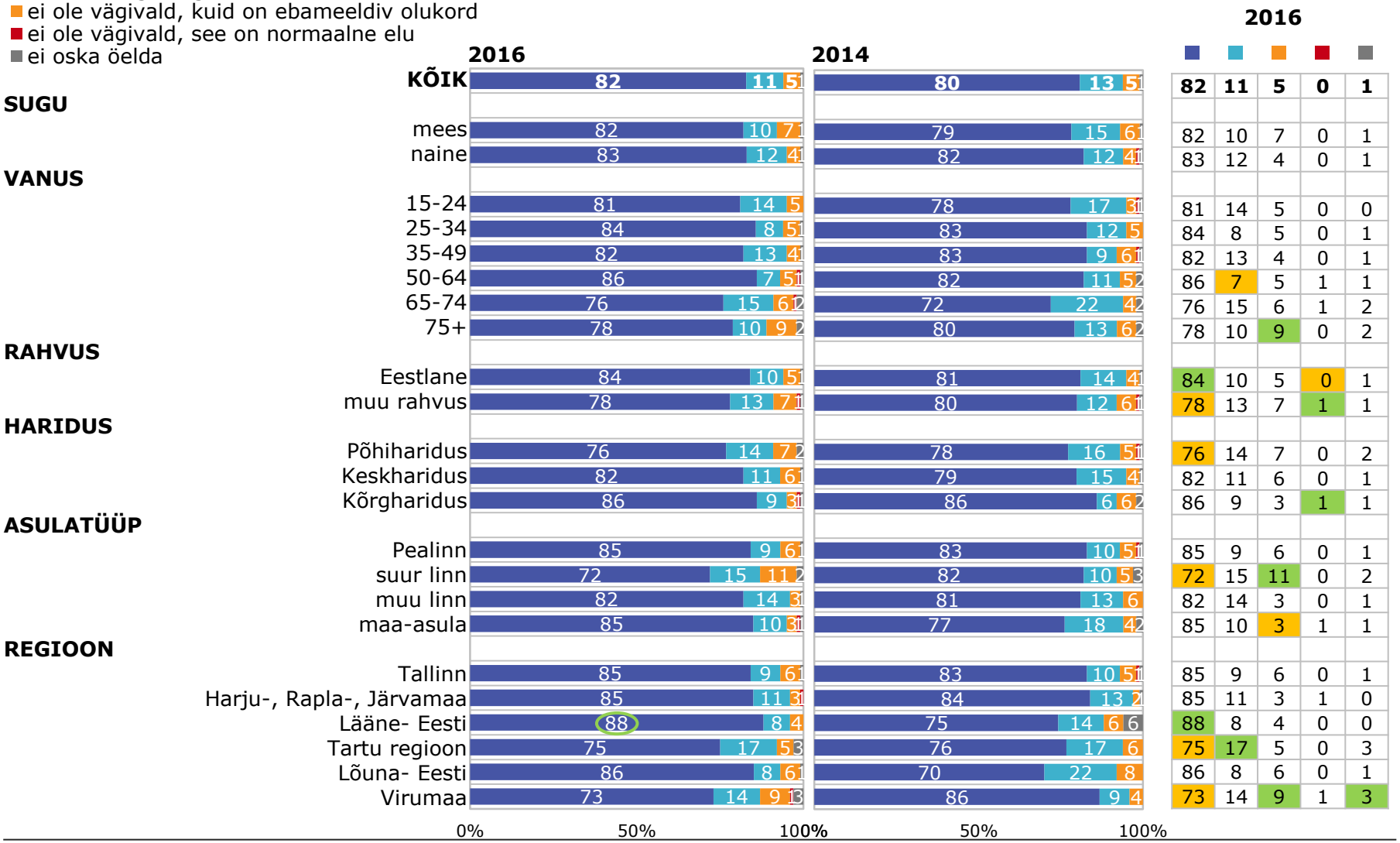

© TNS

= tõus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)
= langus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)
= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest enam
= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest vähem

... üks partner teist tapmisega ähvardab?

- see on raske vägivald
- see on kerge vägivald
- ei ole vägivald, kuid on ebameeldiv olukord
- ei ole vägivald, see on normaalne elu
- ei oska öelda

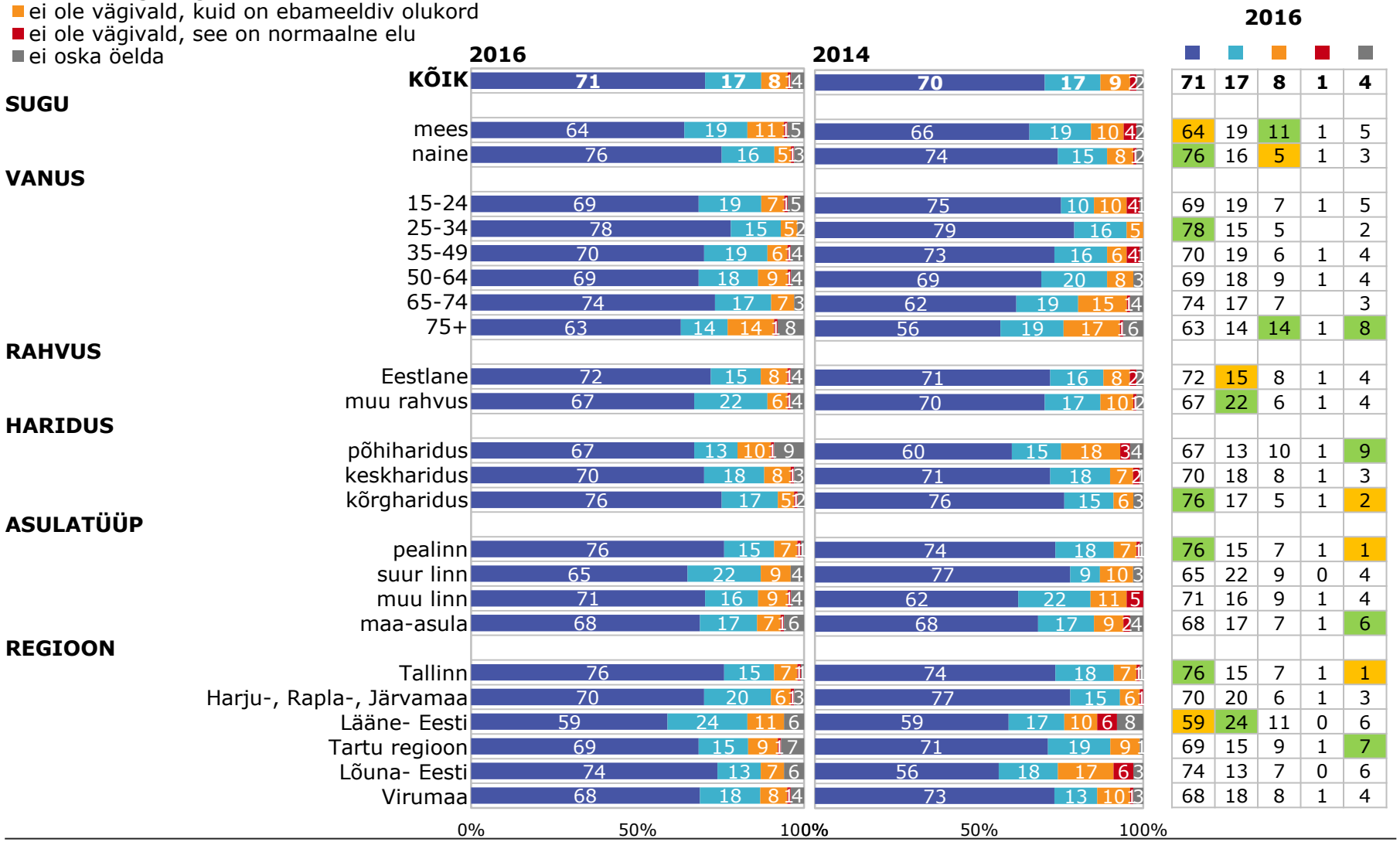
2016				
82	11	5	0	1
82	10	7	0	1
83	12	4	0	1
81	14	5	0	0
84	8	5	0	1
82	13	4	0	1
86	7	5	1	1
76	15	6	1	2
78	10	9	0	2
84	10	5	0	1
78	13	7	1	1
76	14	7	0	2
82	11	6	0	1
86	9	3	1	1
85	9	6	0	1
72	15	11	0	2
82	14	3	0	1
85	10	3	1	1
85	9	6	0	1
85	11	3	1	0
88	8	4	0	0
75	17	5	0	3
86	8	6	0	1
73	14	9	1	3

= tõus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)
= langus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)
= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest enam
= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest vähem

© TNS

... üks partner sunnib teisele peale suguühet?

- see on raske vägivald
- see on kerge vägivald
- ei ole vägivald, kuid on ebameeldiv olukord
- ei ole vägivald, see on normaalne elu
- ei oska öelda

TNS Emor

Soopõhine vägivald ja inimkaubandus 2016

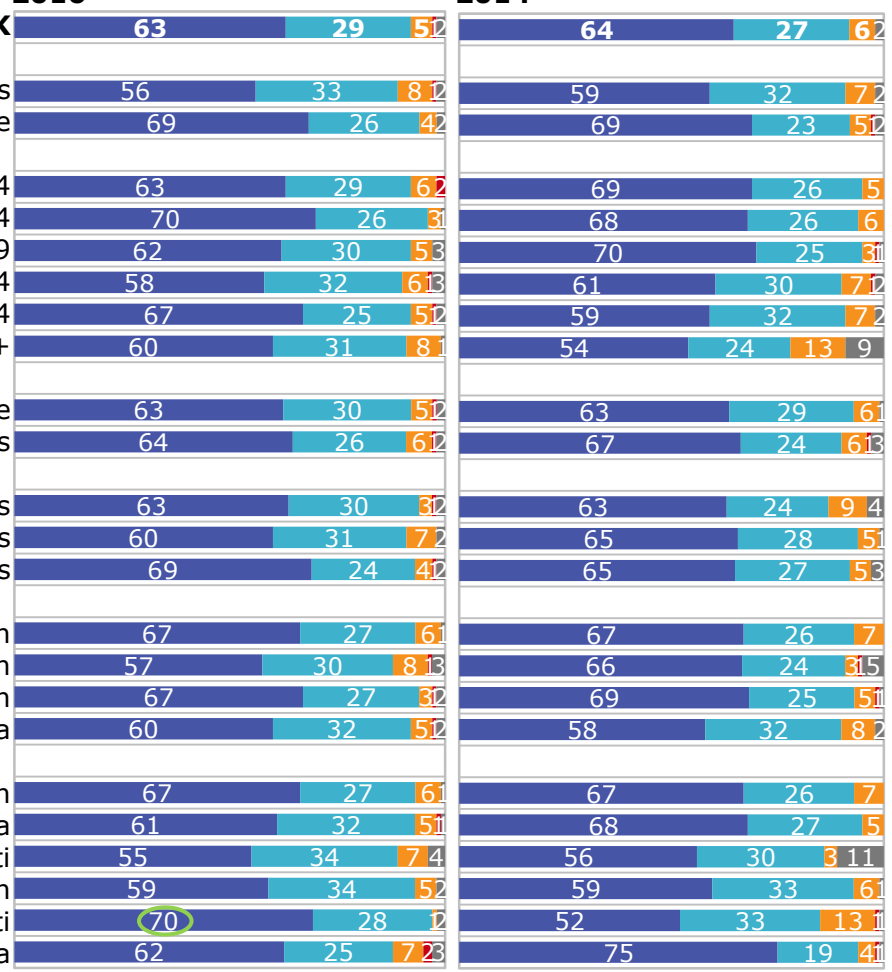
© TNS

= tõus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)
= langus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)

= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest enam
= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest vähem

... üks partner teist füüsilise jõuga kinni hoiab?

- see on raske vägivald
- see on kerge vägivald
- ei ole vägivald, kuid on ebameeldiv olukord
- ei ole vägivald, see on normaalne elu
- ei oska öelda

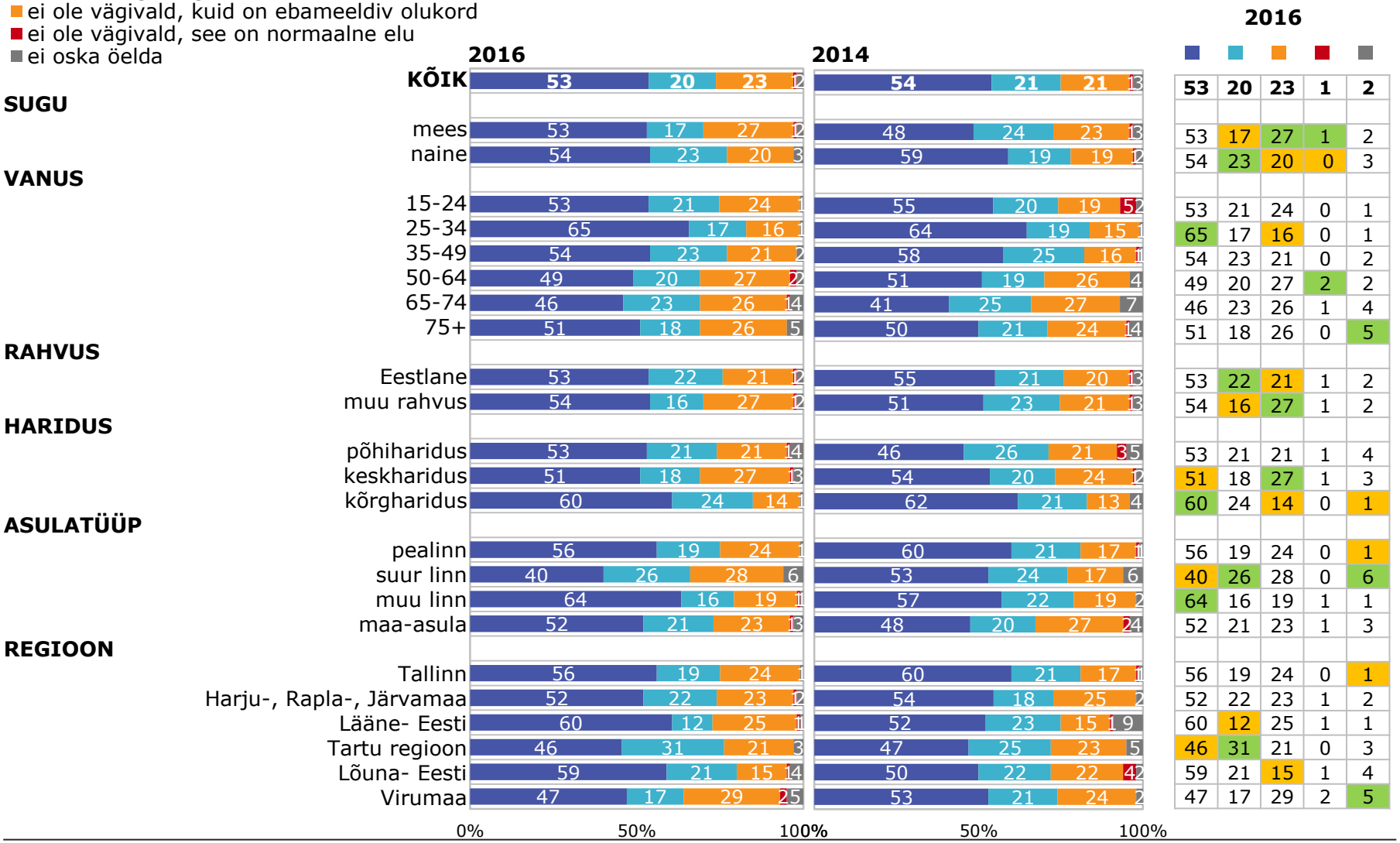
2016				
63	29	5	1	2
56	33	8	1	2
69	26	4	0	2
63	29	6	2	0
70	26	3	0	1
62	30	5	0	3
58	32	6	1	3
67	25	5	1	2
60	31	8	0	1
63	30	5	1	2
64	26	6	1	2
63	30	3	1	2
60	31	7	0	2
69	24	4	1	2
67	27	6	0	1
57	30	8	1	3
67	27	3	1	2
60	32	5	1	2
67	27	6	0	1
61	32	5	1	1
55	34	7	0	4
59	34	5	0	2
70	28	1	0	2
62	25	7	2	3

= tõus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)
= langus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)
= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest enam
= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest vähem

© TNS

... üks partner ähvardab teist enda äratapmisega?

- see on raske vägivald
- see on kerge vägivald
- ei ole vägivald, kuid on ebameeldiv olukord
- ei ole vägivald, see on normaalne elu
- ei oska öelda

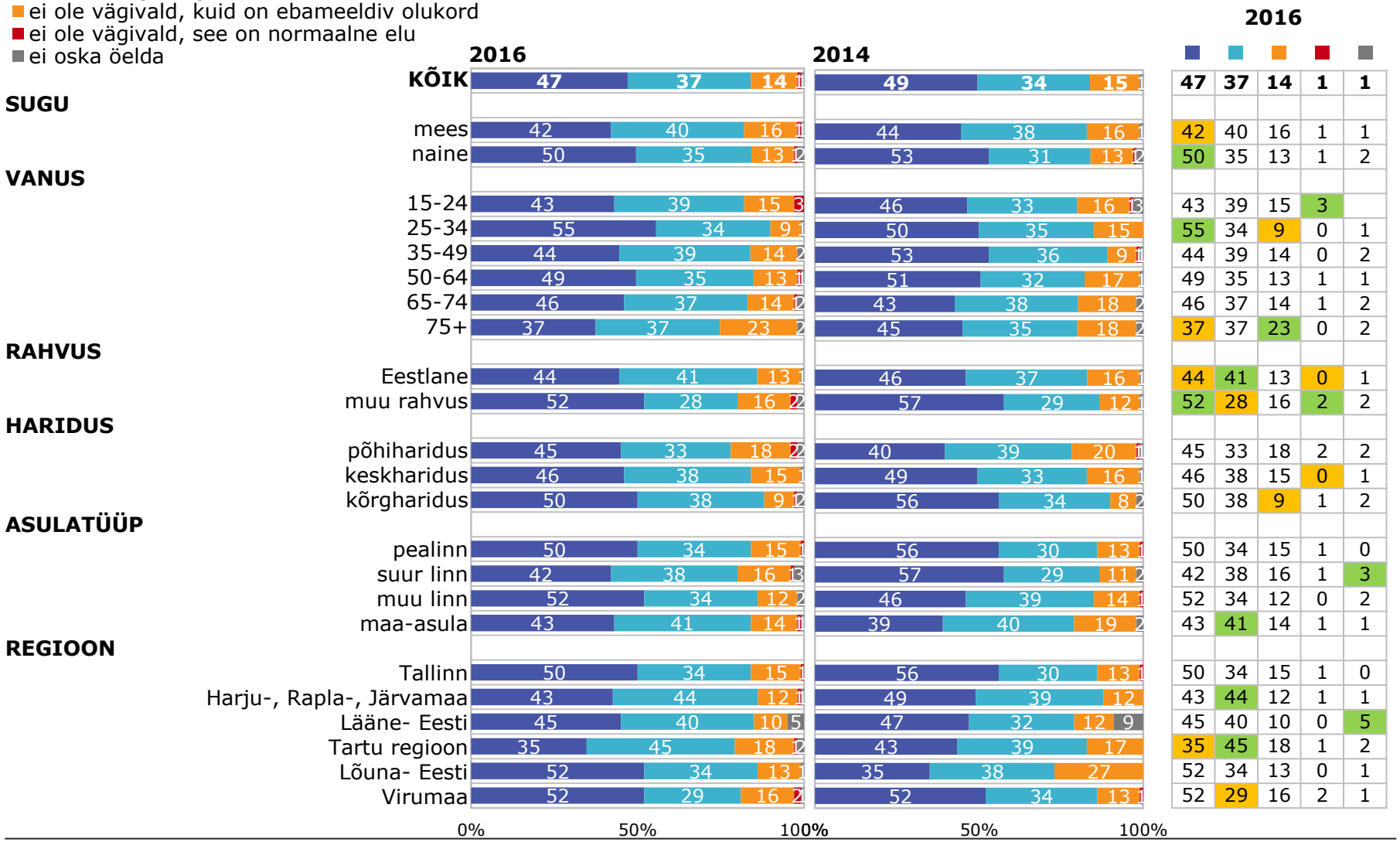
2016				
53	20	23	1	2
53	17	27	1	2
54	23	20	0	3
53	21	24	0	1
65	17	16	0	1
54	23	21	0	2
49	20	27	2	2
46	23	26	1	4
51	18	26	0	5
53	22	21	1	2
54	16	27	1	2
53	21	21	1	4
51	18	27	1	3
60	24	14	0	1
56	19	24	0	1
40	26	28	0	6
64	16	19	1	1
52	21	23	1	3
56	19	24	0	1
52	22	23	1	2
60	12	25	1	1
46	31	21	0	3
59	21	15	1	4
47	17	29	2	5

© TNS

= tõus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)
= langus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)
= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest enam
= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest vähem

… üks partner teist haiget tegemisega ähvardab?

- see on raske vägivald
- see on kerge vägivald
- ei ole vägivald, kuid on ebameeldiv olukord
- ei ole vägivald, see on normaalne elu
- ei oska öelda

	2016	2014	2016
	47 37 14 1 1	49 34 15 1	47 37 14 1 1
SUGU			
mees	42 40 16 1 1	44 38 16 1	42 40 16 1 1
naine	50 35 13 1 2	53 31 13 1 2	50 35 13 1 2
VANUS			
15-24	43 39 15 3	46 33 16 1 3	43 39 15 3
25-34	55 34 9 1	50 35 15	55 34 9 0 1
35-49	44 39 14 2	53 36 9 1	44 39 14 0 2
50-64	49 35 13 1	51 32 17 1	49 35 13 1 1
65-74	46 37 14 1 2	43 38 18 2	46 37 14 1 2
75+	37 37 23 2	45 35 18 2	37 37 23 0 2
RAHVUS			
Eestlane	44 41 13 1	46 37 16 1	44 41 13 0 1
muu rahvus	52 28 16 2 2	57 29 12 1	52 28 16 2 2
HARIDUS			
põhiharidus	45 33 18 2 2	40 39 20 1	45 33 18 2 2
keskharidus	46 38 15 1	49 33 16 1	46 38 15 0 1
kõrgharidus	50 38 9 1 2	56 34 8 2	50 38 9 1 2
ASULATÜÜP			
pealinn	50 34 15 1	56 30 13 1	50 34 15 1 0
suur linn	42 38 16 1 3	57 29 11 2	42 38 16 1 3
muu linn	52 34 12 2	46 39 14 1	52 34 12 0 2
maa-asula	43 41 14 1 1	39 40 19 2	43 41 14 1 1
REGIOON			
Tallinn	50 34 15 1	56 30 13 1	50 34 15 1 0
Harju-, Rapla-, Järvamaa	43 44 12 1	49 39 12	43 44 12 1 1
Lääne- Eesti	45 40 10 5	47 32 12 9	45 40 10 0 5
Tartu regioon	35 45 18 2	43 39 17	35 45 18 1 2
Lõuna- Eesti	52 34 13 1	35 38 27	52 34 13 0 1
Virumaa	52 29 16 2	52 34 13 1	52 29 16 2 1

TNS Emor

Soopõhine vägivald ja inimkaubandus 2016

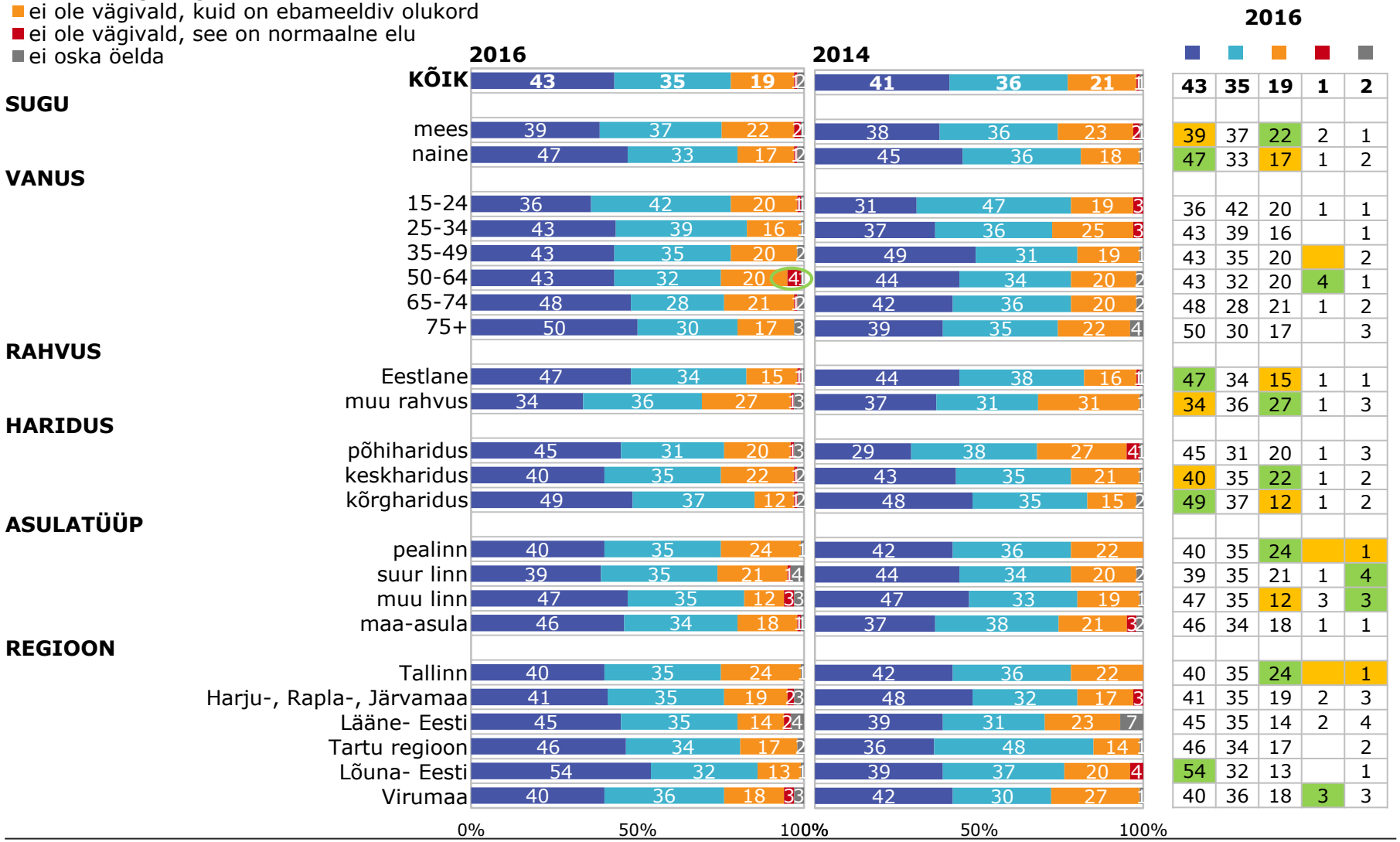
© TNS

= tõus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)
= langus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)

= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest enam
= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest vähem

... üks partner lõhub tahtlikult teisele kuuluvaid väärtuslikke asju?

- see on raske vägivald
- see on kerge vägivald
- ei ole vägivald, kuid on ebameeldiv olukord
- ei ole vägivald, see on normaalne elu
- ei oska öelda

TNS Emor

Soopõhine vägivald ja inimkaubandus 2016

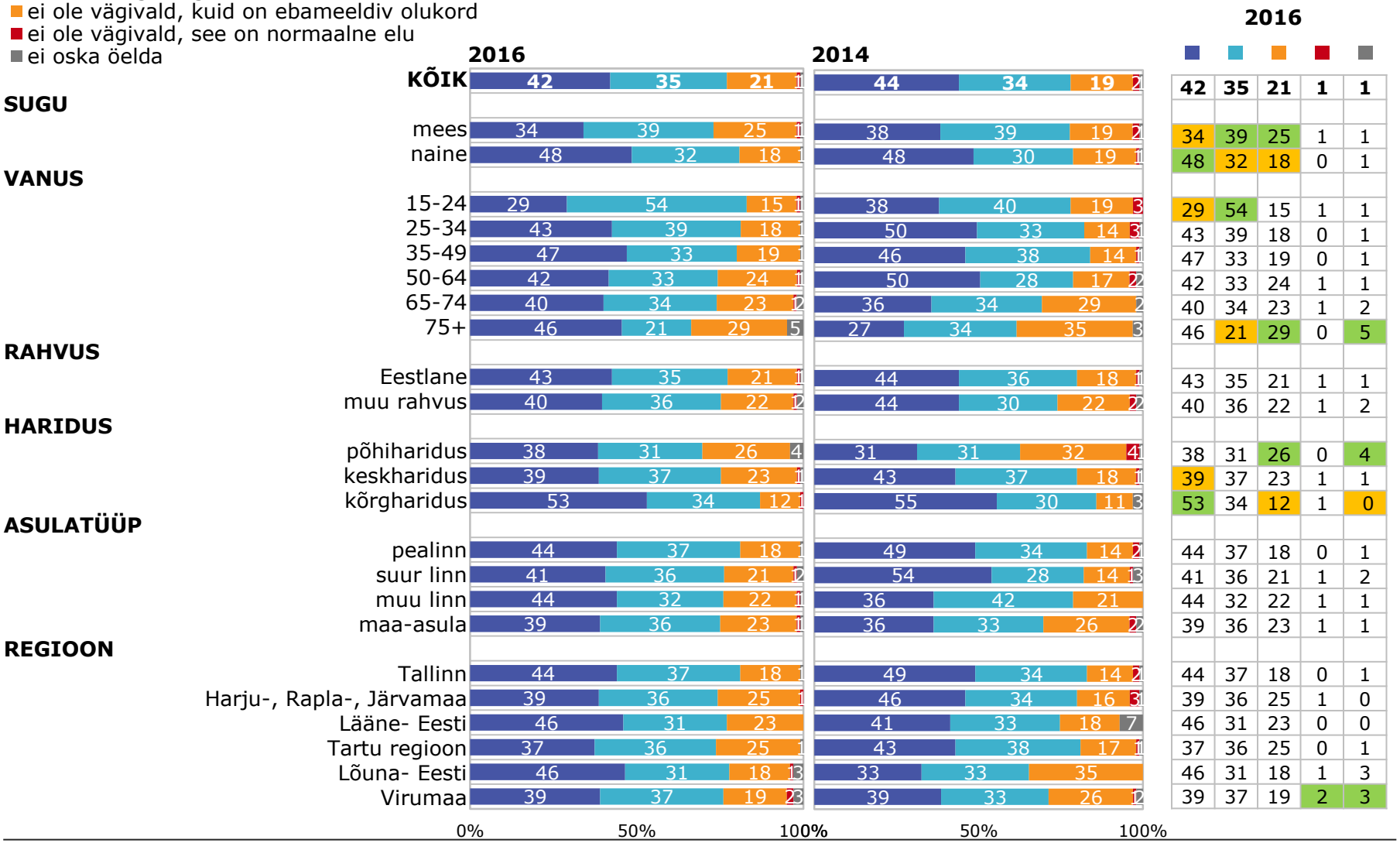
© TNS

= tõus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)
= langus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)

= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest enam
= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest vähem

... üks partner teist pidevalt mõnitab, solvab ja kritiseerib?

- see on raske vägivald
- see on kerge vägivald
- ei ole vägivald, kuid on ebameeldiv olukord
- ei ole vägivald, see on normaalne elu
- ei oska öelda

TNS Emor

Soopõhine vägivald ja inimkaubandus 2016

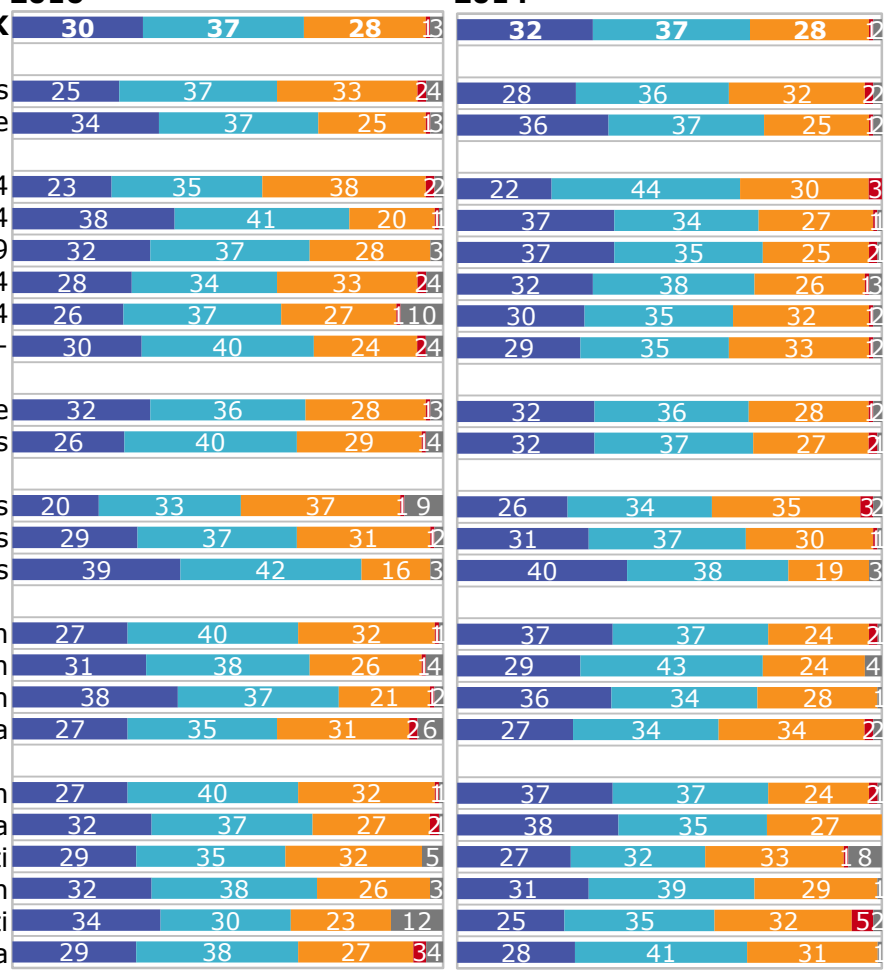
© TNS

= tõus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)
= langus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)

= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest enam
= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest vähem

... üks partner keelab teisel tööl, koolis või täiendkoolitusel käia?

- see on raske vägivald
- see on kerge vägivald
- ei ole vägivald, kuid on ebameeldiv olukord
- ei ole vägivald, see on normaalne elu
- ei oska öelda

	2016				
	30	37	28	1	3
mees	25	37	33	2	4
naine	34	37	25	1	3
15-24	23	35	38	2	2
25-34	38	41	20	1	1
35-49	32	37	28	0	3
50-64	28	34	33	2	4
65-74	26	37	27	1	10
75+	30	40	24	2	4
Eestlane	32	36	28	1	3
muu rahvus	26	40	29	1	4
põhiharidus	20	33	37	1	9
keskharidus	29	37	31	1	2
kõrgharidus	39	42	16	0	3
pealinn	27	40	32	1	1
suur linn	31	38	26	1	4
muu linn	38	37	21	1	2
maa-asula	27	35	31	2	6
Tallinn	27	40	32	1	1
Harju-, Rapla-, Järvamaa	32	37	27	2	1
Lääne- Eesti	29	35	32	0	5
Tartu regioon	32	38	26	0	3
Lõuna- Eesti	34	30	23	0	12
Virumaa	29	38	27	3	4

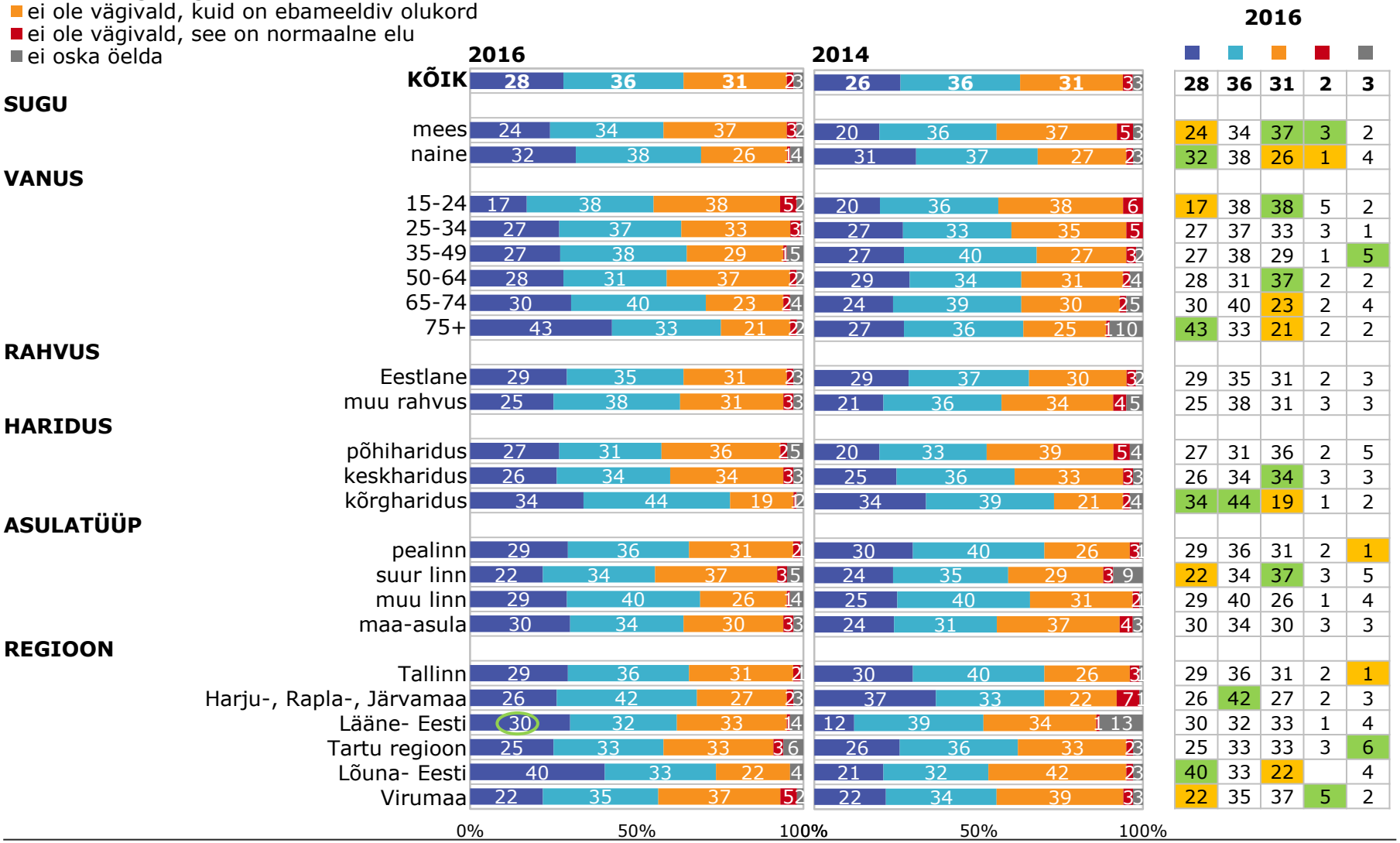
= tõus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)
= langus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)

= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest enam
= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest vähem

© TNS

... üks partner teise pangakaardi enda kätte võtab ja piirab ostude tegemist?

- see on raske vägivald
- see on kerge vägivald
- ei ole vägivald, kuid on ebameeldiv olukord
- ei ole vägivald, see on normaalne elu
- ei oska öelda

	2016	2014	2016
	28 36 31 2 3	26 36 31 3 3	28 36 31 2 3
SUGU			
mees	24 34 37 3 2	20 36 37 5 3	24 34 37 3 2
naine	32 38 26 1 4	31 37 27 2 3	32 38 26 1 4
VANUS			
15-24	17 38 38 5 2	20 36 38 6	17 38 38 5 2
25-34	27 37 33 3 1	27 33 35 5	27 37 33 3 1
35-49	27 38 29 1 5	27 40 27 3 2	27 38 29 1 5
50-64	28 31 37 2 2	29 34 31 2 4	28 31 37 2 2
65-74	30 40 23 2 4	24 39 30 2 5	30 40 23 2 4
75+	43 33 21 2 2	27 36 25 1 10	43 33 21 2 2
RAHVUS			
Eestlane	29 35 31 2 3	29 37 30 3 2	29 35 31 2 3
muu rahvus	25 38 31 3 3	21 36 34 4 5	25 38 31 3 3
HARIDUS			
põhiharidus	27 31 36 2 5	20 33 39 5 4	27 31 36 2 5
keskharidus	26 34 34 3 3	25 36 33 3 3	26 34 34 3 3
kõrgharidus	34 44 19 1 2	34 39 21 2 4	34 44 19 1 2
ASULATÜÜP			
pealinn	29 36 31 2 1	30 40 26 3 1	29 36 31 2 1
suur linn	22 34 37 3 5	24 35 29 3 9	22 34 37 3 5
muu linn	29 40 26 1 4	25 40 31 2 1	29 40 26 1 4
maa-asula	30 34 30 3 3	24 31 37 4 3	30 34 30 3 3
REGIOON			
Tallinn	29 36 31 2 1	30 40 26 3 1	29 36 31 2 1
Harju-, Rapla-, Järvamaa	26 42 27 2 3	37 33 22 7 1	26 42 27 2 3
Lääne- Eesti	30 32 33 1 4	12 39 34 1 13	30 32 33 1 4
Tartu regioon	25 33 33 3 6	26 36 33 2 3	25 33 33 3 6
Lõuna- Eesti	40 33 22 4	21 32 42 2 3	40 33 22 4
Virumaa	22 35 37 5 2	22 34 39 3 3	22 35 37 5 2

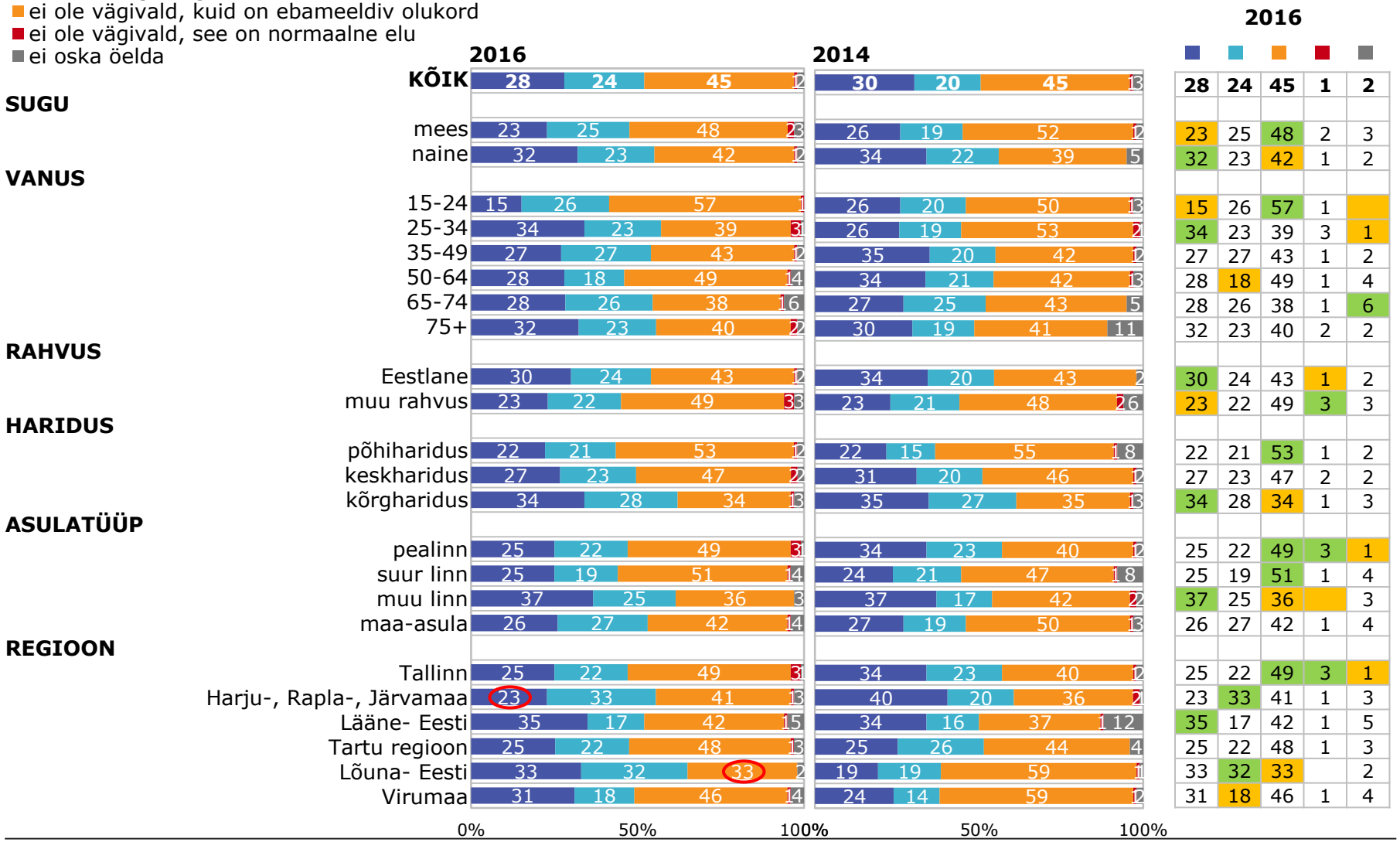
© TNS

= tõus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)
= langus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)

= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest enam
= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest vähem

... üks partner tekitab teisele võlgu?

- see on raske vägivald
- see on kerge vägivald
- ei ole vägivald, kuid on ebameeldiv olukord
- ei ole vägivald, see on normaalne elu
- ei oska öelda

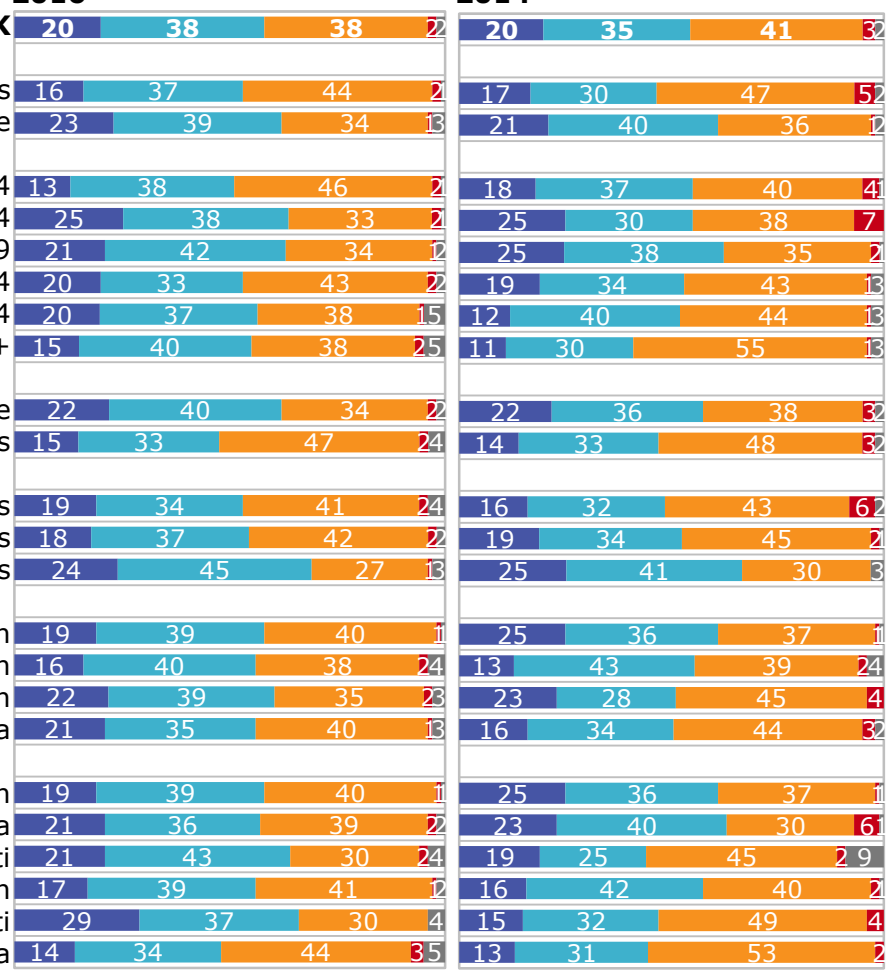
= tõus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)
= langus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)

= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest enam
= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest vähem

© TNS

... üks partner keelab teist oma sõpradega suhtlemast?

- see on raske vägivald
- see on kerge vägivald
- ei ole vägivald, kuid on ebameeldiv olukord
- ei ole vägivald, see on normaalne elu
- ei oska öelda

2016				
20	38	38	2	2
16	37	44	2	1
23	39	34	1	3
13	38	46	2	1
25	38	33	2	1
21	42	34	1	2
20	33	43	2	2
20	37	38	1	5
15	40	38	2	5
22	40	34	2	2
15	33	47	2	4
19	34	41	2	4
18	37	42	2	2
24	45	27	1	3
19	39	40	1	1
16	40	38	2	4
22	39	35	2	3
21	35	40	1	3
19	39	40	1	1
21	36	39	2	2
21	43	30	2	4
17	39	41	1	2
29	37	30	0	4
14	34	44	3	5

TNS

TNS Emor

Soopõhine vägivald ja inimkaubandus 2016

© TNS

- = tõus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)
- = langus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)
- = mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest enam
- = mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest vähem

Kokkuvõtteks füüsilise ja vaimse vägivalla situatsioonide hindamisest (1)

- Selleks, et üldistada füüsilise ja vaimse vägivalla situatsioonide tajumist paarisuhtes, on kasutatud nende situatsioonide ning neile antud hinnangute rühmitamist. Tagamaks võrreldavust 2014. aastaga, on rühmitamine tehtud samadel alustel. Tollal kasutati situatsioonide rühmitamiseks faktoranalüüsi, mille tagajärjel moodustusid kaks hoiakute rühma: füüsilise vägivalla ja sellega ähvardamisega seotud situatsioonid ning vaimse vägivallaga seotud situatsioonid. Üks olukord – kui üks partner teist pidevalt mõnitab, solvab ja kritiseerib – oli võrdselt tugevalt seotud mõlema hoiakute rühmaga.

Faktoranalüüsi tulemusena moodustunud hoiakute rühmad (2014)

Füüsilise vägivalla ja sellega ähvardamisega seotud situatsioonid	Vaimse vägivallaga seotud situatsioonid
… üks partner teist haiget tegemisega ähvardab?	… üks partner tekitab teisele võlgu?
… üks partner teist lööb?	… üks partner teise pangakaardi enda kätte võtab ja piirab ostude tegemist?
… üks partner teist tapmisega ähvardab?	… üks partner keelab teist oma sõpradega suhtlemast?
… üks partner teist füüsilise jõuga kinni hoiab?	… üks partner keelab teisel tööl, koolis või täiendkoolitusel käia?
… üks partner ähvardab teist enda äratapmisega?	… üks partner lõhub tahtlikult teisele kuuluvaid väärtuslikke asju?
… üks partner sunnib teisele peale suguühet?	
… üks partner teist pidevalt mõnitab, solvab ja kritiseerib?	

© TNS

Kokkuvõtteks füüsilise ja vaimse vägivalla situatsioonide hindamisest (2)

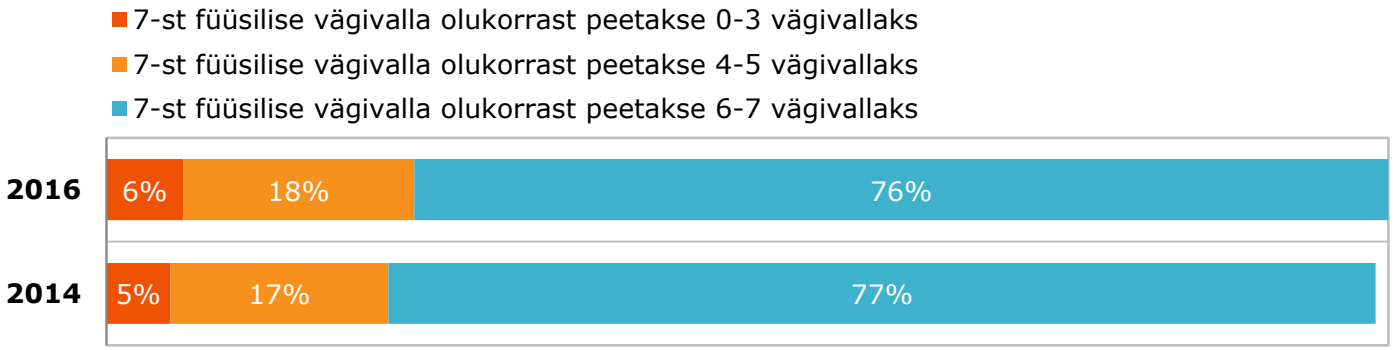
- Lähtuvalt sellest on ka käesolevas uuringus edasine analüüs tehtud eraldi füüsilise ja vaimse vägivalla situatsioonidele antud hinnangutega. Füüsilise vägivalla puhul on vastajad rühmitatud kolme rühma: need, kes on vägivallaks pidanud 0–3 olukorda, 4–5 olukorda ning 6–7 olukorda. Vaimse vägivalla puhul on vastajad rühmitatud samuti kolme rühma: need, kes on vägivallaks pidanud 0–1 olukorda, 2–3 olukorda ning 4–6 olukorda. Olukorda, kus üks partner teist mõnitab, solvab ja kritiseerib, on kasutatud nii vaimse kui ka füüsilise vägivalla olukordade rühmitamise puhul.

- Suurem osa elanikest – 77% – on enamikku (6–7) **füüsilist vägivalda** või sellega ähvardamist sisaldavaid olukordi pidanud vägivallaks. 18% on vägivallaks pidanud 4–5 olukorda ning 6% 3 või vähemat olukorda. Olulist muutust hinnangutes ei ole viimase 2 aasta jooksul toimunud. Neid, kes pidasid vägivallaks pea kõiki olukordi, on enam naiste, 25–34-aastaste ning kõrgharidusega inimeste seas. Vaid üksikuid situatsioone (0–3) pidasid vägivallaks sagedamini 75-aastased ja vanemad, muust rahvusest ning suuremate linnade (Narva, Kohtla-Järve) elanikud.
- **Vaimse vägivalla** puhul on 4–6 situatsiooni hinnanud vägivallaks 64% elanikest, 2–3 situatsiooni 23% ning 0–1 situatsiooni 13% elanikest. Nendes hinnangutes ei ole võrreldes 2014. aastaga samuti olulisi muutusi toimunud. Vaimseks vägivallaks hindasid enamikku situatsioone sagedamini naised, 25–34-aastased, eestlased ning kõrgharidusega inimesed. Vaid üksikuid situatsioone (0–1) pidasid vägivallaks sagedamini mehed, 50–64-aastased ning keskharidusega inimesed.

© TNS

Füüsilise vägivalla või sellega ähvardamisega seotud situatsioonide hindamine

kõik vastajad, n=1120*

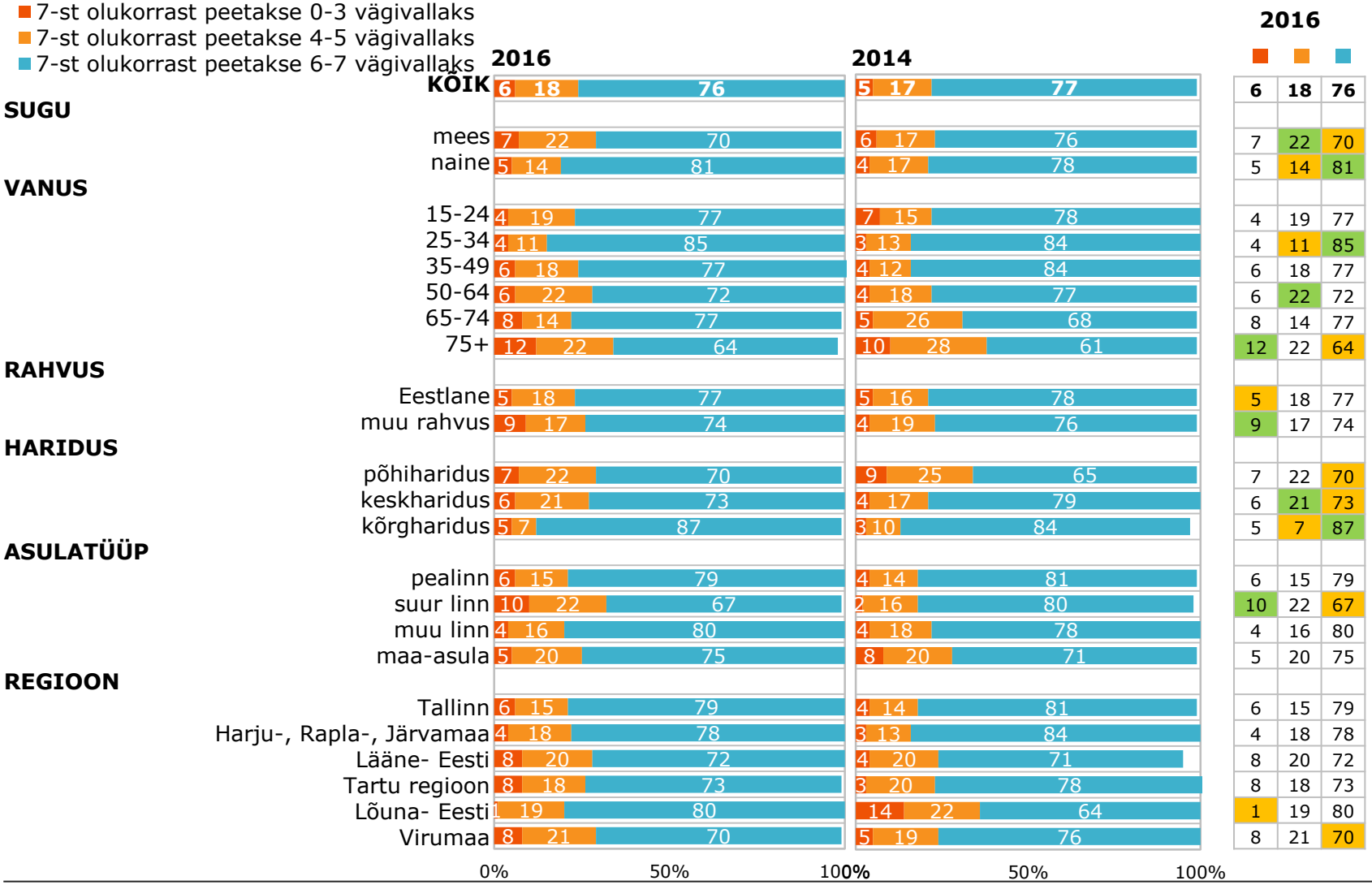

** Grupeerimisest on välja jäänud need vastajad, kes ei osanud ühtegi etteantud situatsiooni hinnata. Seetõttu ei ole vastajate osakaalude summa alati 100%.*

© TNS

Füüsilise vägivalla situatsioonide hindamine: sotsiaal-demograafia

7-st olukorrast peetakse 0-3 vägivallaks
7-st olukorrast peetakse 4-5 vägivallaks
7-st olukorrast peetakse 6-7 vägivallaks

TNS Emor
Soopõhine vägivald ja inimkaubandus 2016

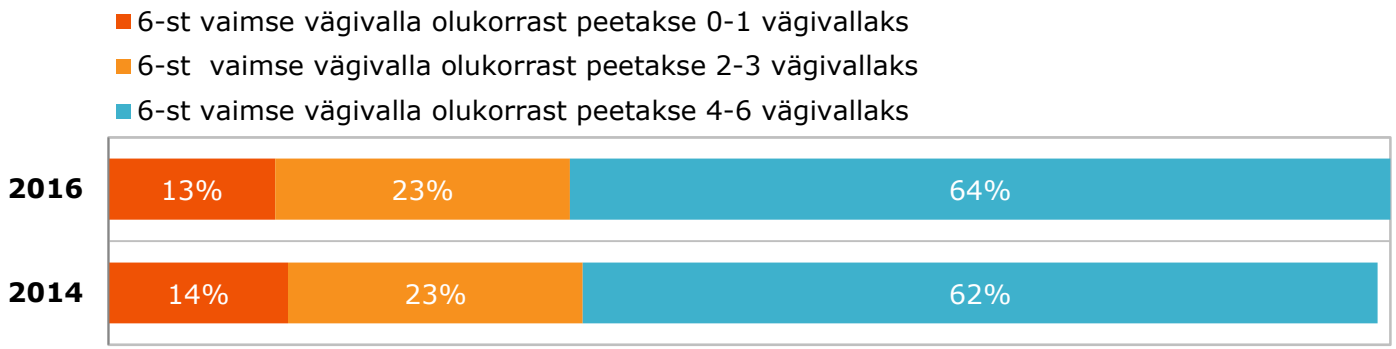
© TNS

= tõus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)
= langus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)

= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest enam
= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest vähem

Vaimse vägivallaga seotud situatsioonide hindamine

kõik vastajad, n=1120*

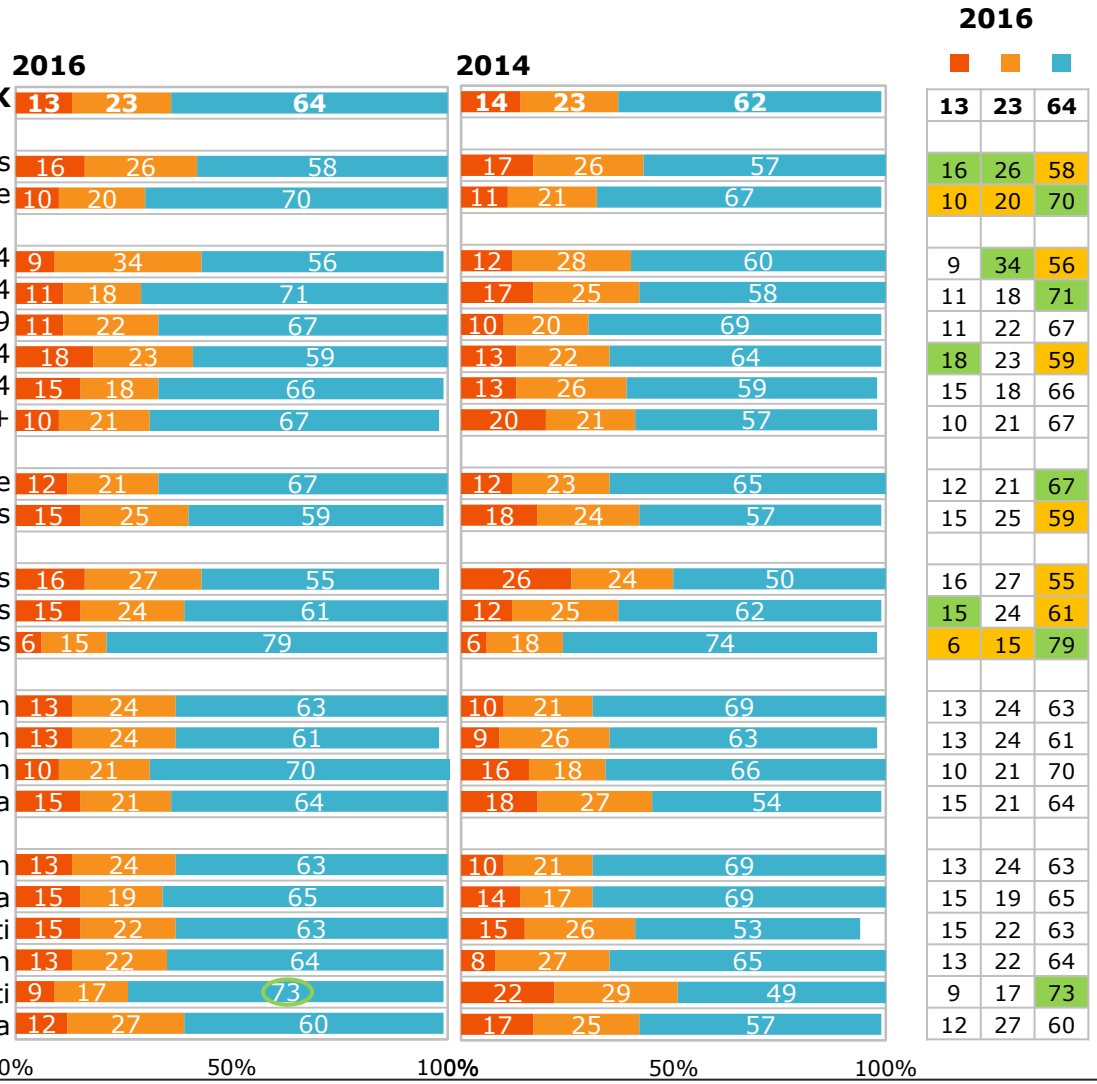

** Grupeerimisest on välja jäänud need vastajad, kes ei osanud ühtegi etteantud situatsiooni hinnata. Seetõttu ei ole vastajate osakaalude summa alati 100%.*

© TNS

Vaimse vägivalla situatsioonide hindamine: sotsiaal-demograafia

6-st käitumisest peetakse 0-1 vägivallaks
6-st käitumisest peetakse 2-3 vägivallaks
6-st käitumisest peetakse 4-6 vägivallaks

= tõus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)
= langus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)

= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest enam
= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest vähem

© TNS

3

Hoiakud pere- ja seksuaalvägivalla ohvrite suhtes

© TNS

Kokkuvõtteks hoiakutest pere- ja seksuaalvägivalla ohvrite suhtes

- Sarnaselt 2014. aastale jagunevad elanikkonna hoiakud **perevägivalla ohvrite süü** osas ka 2016. aastal pooleks: 49% nõustub, et ohvrid on osaliselt ise süüdi, ja 47%, et mitte. Kaks aastat tagasi samal teemal läbi viidud kvalitatiivne uuring viitab sellele, et ohvrite „süü" ühe aspektina võidakse silmas pidada oma ohvriseisundisse pidama jäämist (kuigi samas tunnistati, et ohvril võib eri põhjustel olla raske oma seisundist välja tulla).
- Sellega, et ohver on osaliselt süüdi, nõustuvad enam mehed (54%), 50-aastased ja vanemad (59%), muu rahvuse esindajad (58%), kesk- või keskeriharidusega inimesed (52%) ning Lõuna-Eesti (60%) ja Virumaa (58%) elanikud. Mittenõustumist on enam naiste (51%), 25–49-aastaste (58%), eestlaste (51%), kõrgharidusega inimeste (55%) ning Tartu regiooni elanike (59%) seas.
- Mis puudutab **seksuaalvägivalda**, siis on suurem osa elanikest nõus, et selle ohvriks ei või sattuda ainult naised, vaid see võib osaks saada ka meestele ja poistele (92%). Ennekõike on selles veendunud 25–49-aastased (96%), keskharidusega inimesed (93%) ning Tallinna elanikud (95%). Vähem on sellise ohuga nõus 15–24-aastased: 8% ei nõustu, et meesterahvad võiksid langeda seksuaalvägivalla ohvriks (elanikkonna keskmine on 4%).
- Endiselt on suur osa elanikest nõus sellega, et naised põhjustavad ise oma riietusega vägistamise ohvriks langemist – 42%. Enam usuvad sellesse vanemad inimesed (54% 65-aastastest ja vanematest), mitte-eestlased (54%), vähem haritud (põhiharidus või alla selle – 50%) ning Lõuna-Eesti ja Virumaa elanikud (vastavalt 54% ja 50%). Naiste süüga ei nõustu 53% elanikest. Mittenõustujate seas on enam 25–49-aastaseid (62%), eestlaseid (58%), kõrgharidusega inimesi (65%).
- Hoiakud seksuaalvägivalla ohvrite suhtes ei ole võrreldes 2014. aastaga muutunud.

© TNS

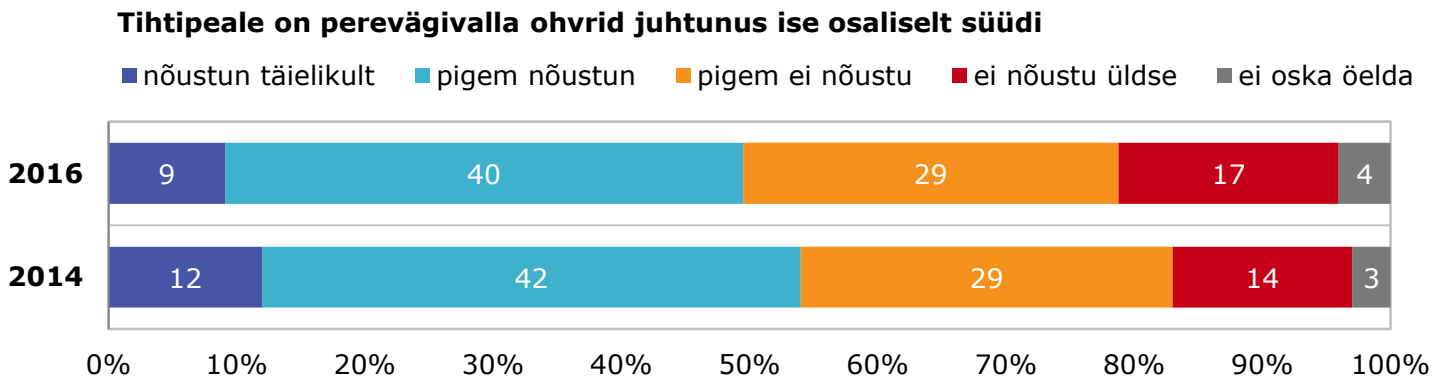
Kokkuvõtteks seksuaalvägivallast eriolukordades

- **Eriolukorrad** nagu sõda või vanglasolek seksuaalvägivalda elanike jaoks ei õigusta.
- 90% elanikest ei nõustu sellega, et sõjaolukorras on vägistamine andestatavam kui rahu tingimustes. Sellega nõus oleva 5% seas on enam 65–74-aastaseid (9%), muu rahvuse esindajaid (10%), põhiharidusega või madalama haridustasemega inimesi (8%) ning pealinna elanikke (8%).
- 82% elanikest ei toeta seda, et kinnipeetavad on ära teeninud, kui neid vanglas vägistatakse. Selle 10% seas, kes sellega nõustuvad, on enam 15–24-aastaseid (16%), kesk- või keskeriharidusega inimesi (12%) ning suuremate linnade elanikke (16%).
- Kui sõjaolukorras vägistamise osas ei ole kahe aasta jooksul elanike hoiakud muutunud, siis vanglas vägistamist peab 2016. aastal õigustatuks väiksem osa elanikest kui 2014. aastal. Kui tollal pidas vangide vägistamist ärateenituks 17% elanikest, siis nüüd toetab seda 10%. Ennekõike on langus toimunud hoiakute muutusest meeste (21%-lt 12%-le), eestlaste (16%-lt 10%-le) ning maaelanike (20%-lt 9%-le) seas.

© TNS

Hoiakud perevägivalla ohvrite süü osas

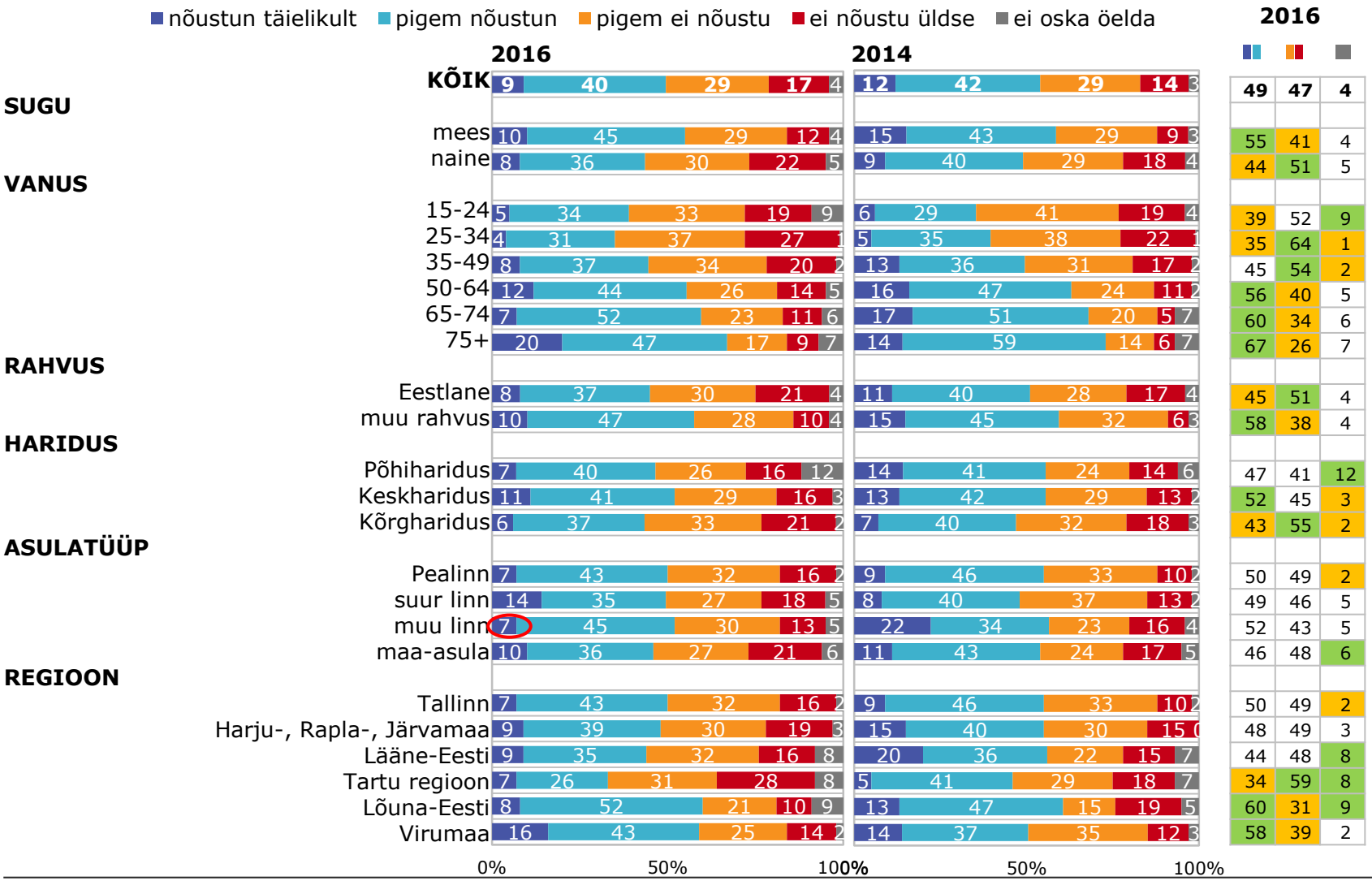
kõik vastajad, n=1120

© TNS

Hoiakud perevägivalla ohvrite süü osas: sotsiaal-demograafia

Tihtipeale on perevägivalla ohvrid juhtunus ise osaliselt süüdi

TNS Emor

Soopõhine vägivald ja inimkaubandus 2016

© TNS

= tõus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)

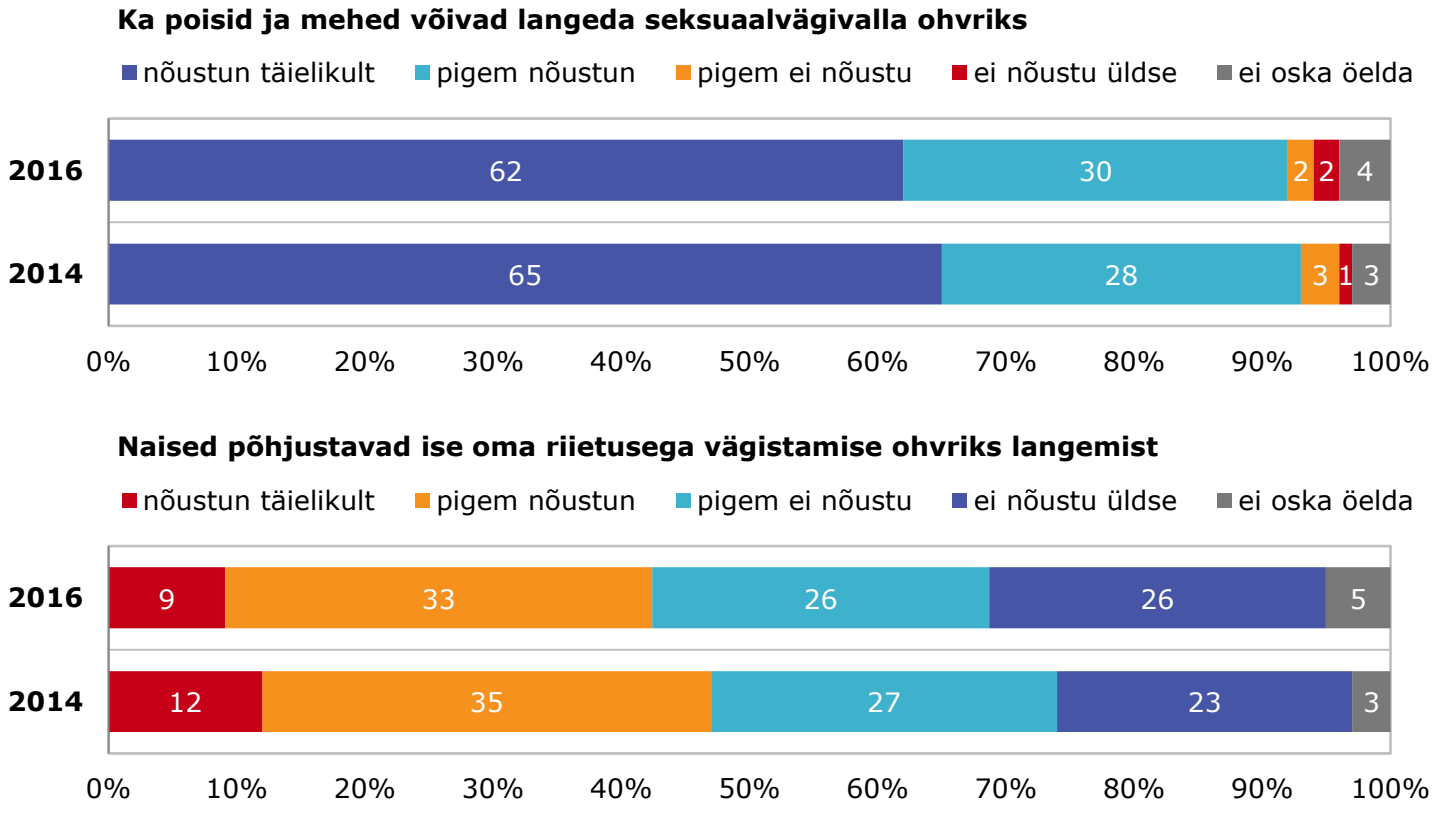
= langus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)

= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest enam

= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest vähem

Hoiakud seksuaalvägivalla ohvrite süü osas

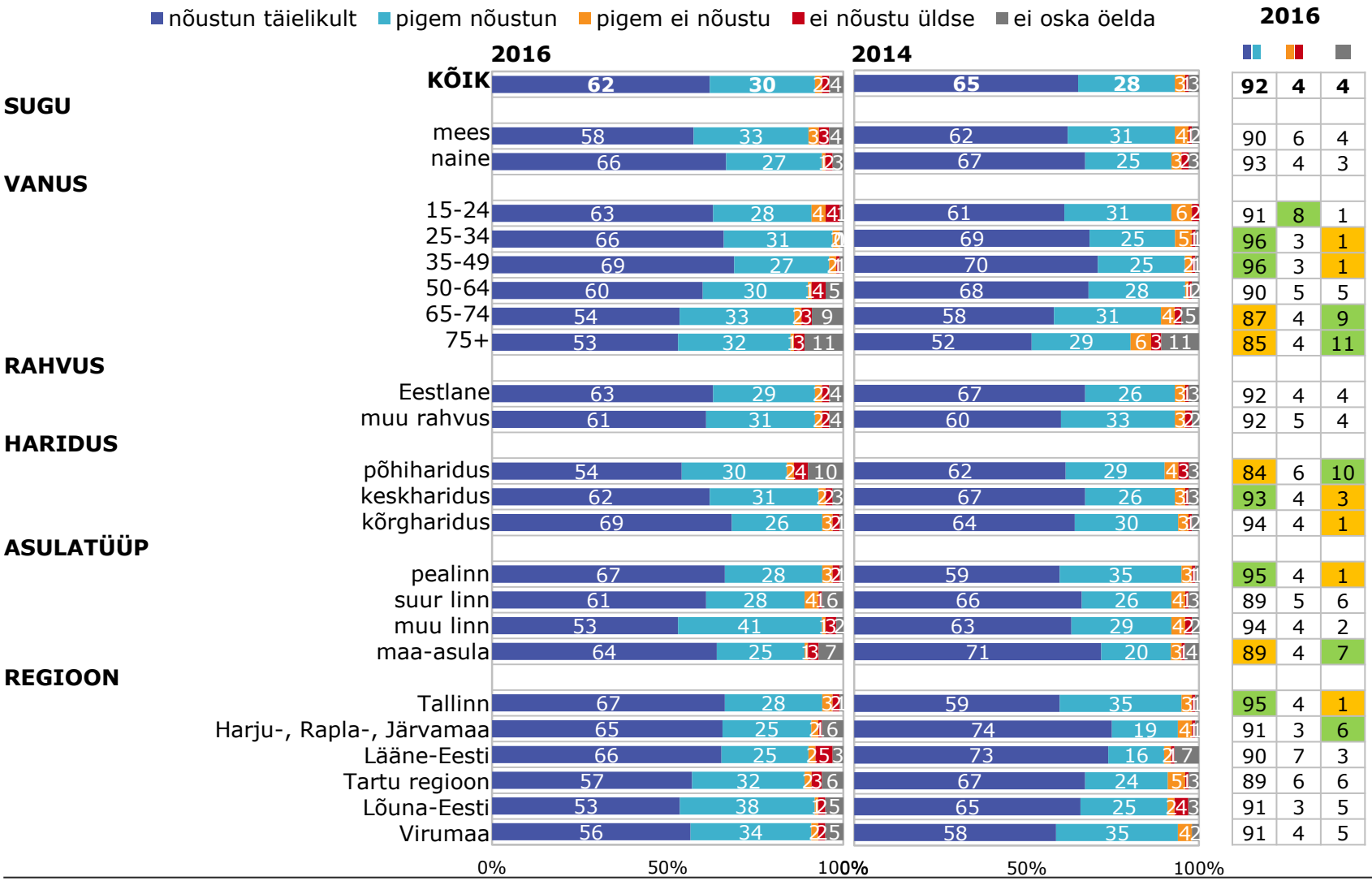
kõik vastajad, n=1120

© TNS

Poisid ja mehed kui seksuaalvägivalla ohvrid: sotsiaal-demograafia

Ka poisid ja mehed võivad langeda seksuaalvägivalla ohvriks

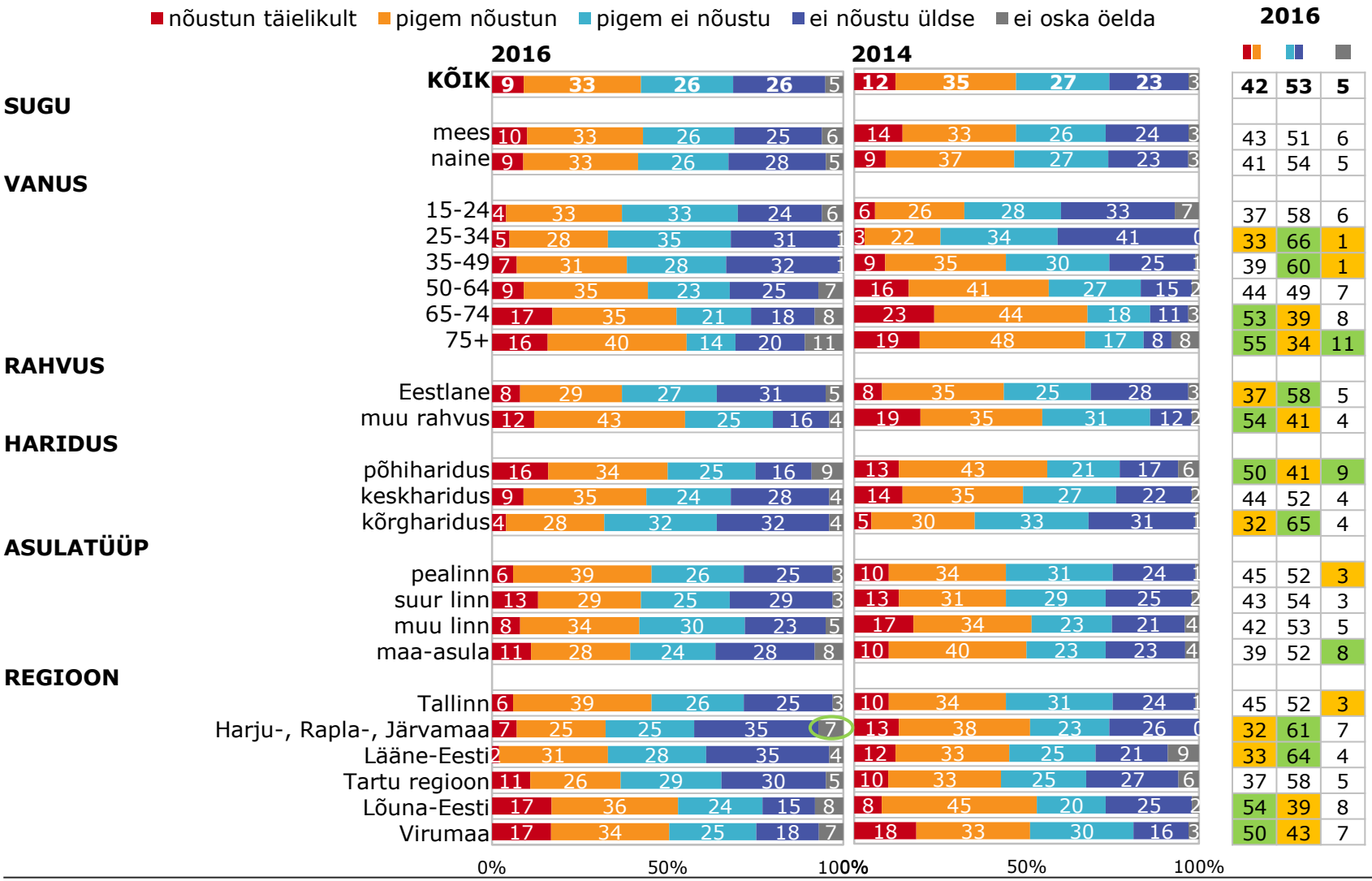
= tõus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)
= langus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)

= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest enam
= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest vähem

© TNS

Naised kui seksuaalvägivalla ohvrid: sotsiaal-demograafia

Naised põhjustavad ise oma riietusega vägistamise ohvriks langemist

= tõus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)
= langus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)

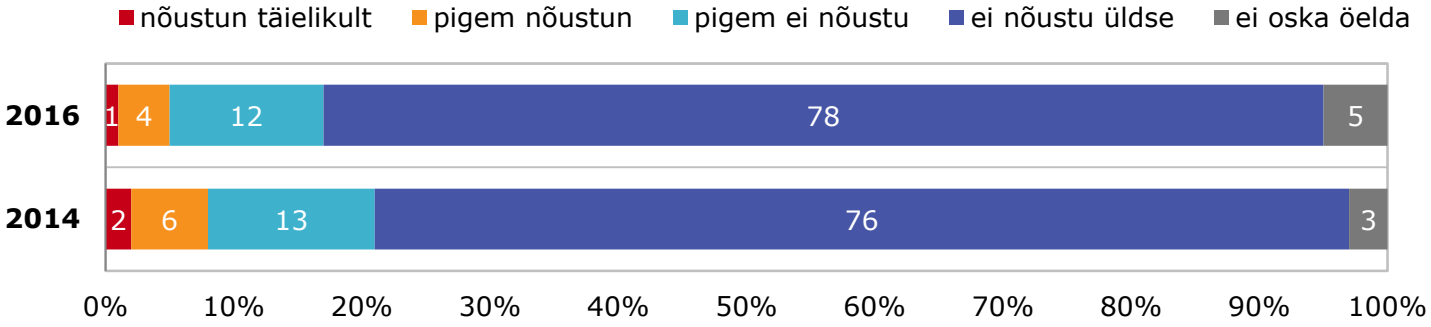
= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest enam
= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest vähem

© TNS

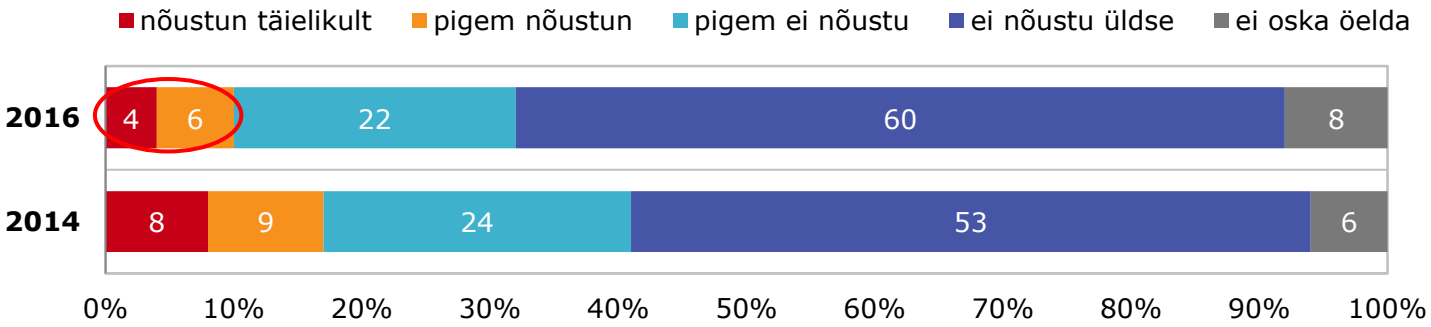
Hoiakud seksuaalvägivalla ohvrite süü osas eriolukordades

kõik vastajad, n=1120

Sõjaolukorras on vägistamine andestatavam kui rahu tingimustes

Kinnipeetavad on selle ära teeninud, kui neid vanglas vägistatakse

© TNS

= tõus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)
= langus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)

= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest enam
= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest vähem

Seksuaalvägivald sõjaolukorras: sotsiaal-demograafia

Sõjaolukorras on vägistamine andestatavam kui rahu tingimustes

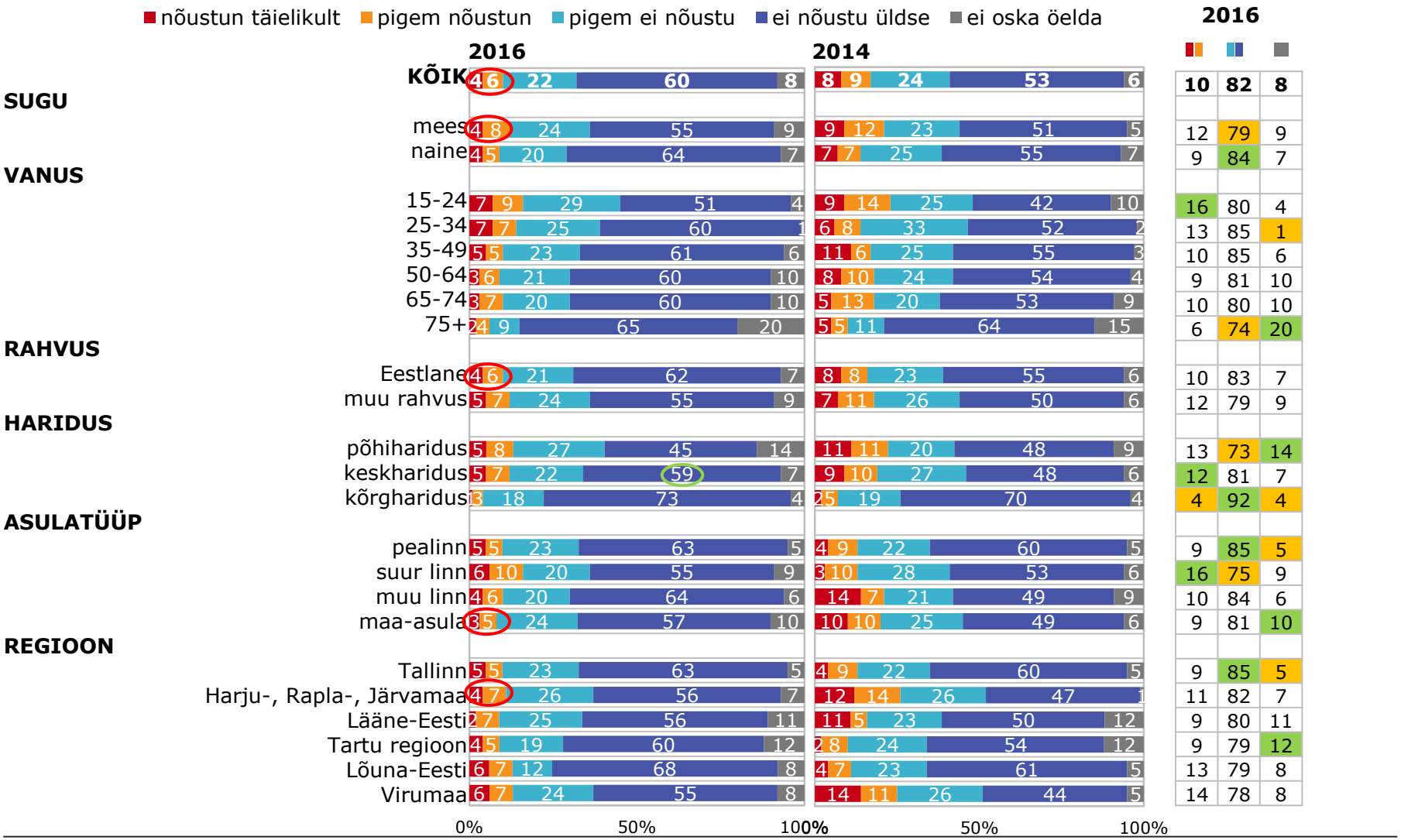

© TNS

= tõus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)
= langus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)
= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest enam
= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest vähem

Seksuaalvägivald vanglas: sotsiaal-demograafia

Kinnipeetavad on selle ära teeninud, kui neid vanglas vägistatakse

= tõus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)

= langus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)

= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest enam

= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest vähem

© TNS

4

Pere- ja seksuaalvägivalla ennetamine ja ohvrite aitamine

© TNS

Perevägivald kui kuritegu või kui pere siseasi

- Perevägivalla edasise ennetamise üks eeldusi on, et kõrvalseisjad peaksid normaalseks sellesse sekkuda ja püüda olukorda kas ise või spetsialistide abiga lahendada. See omakorda nõuab, et perevägivalda ei peetaks ainult konkreetse pere siseasjaks.
- **Vägivalda pere- või lähisuhtes peeti kuriteoks** nii 2014. aastal kui ka 2016. aastal: vastavalt nõustub sellega, et tegemist on kuriteoga, 94% ja 95% elanikest.
- Keskmisest enam peavad perevägivalda kuriteoks järgmised sotsiaal-demograafilised rühmad:
  - naised (97%)
  - 25–34-aastased (98%)
  - eestlased (96%)
  - kõrgharidusega inimesed (97%)
- Enam on neid, kes ei nõustu, et vägivald peresuhtes on kuritegu, järgmistes rühmades:
  - mehed (5%)
  - 65–74-aastased (6%)
  - muu rahvuse esindajad (6%)
- Perevägivalla pidamisega kuriteoks seostub ka elanikkonna valdav hoiak, mille kohaselt **perevägivald ei ole pere siseasi**, millesse kõrvalised isikud ei tohiks sekkuda. Sellist hoiakut kannab 78% elanikest ning 19% peab perevägivalda pere siseasjaks. Võrreldes 2014. aastaga ei ole muutusi toimunud, tollal arvas nii vastavalt 77% ja 22%.
- Perevägivalda peavad sagedamini pere siseasjaks mehed (23%), muu rahvuse esindajad (29%) ning Virumaa elanikud (31%).

© TNS

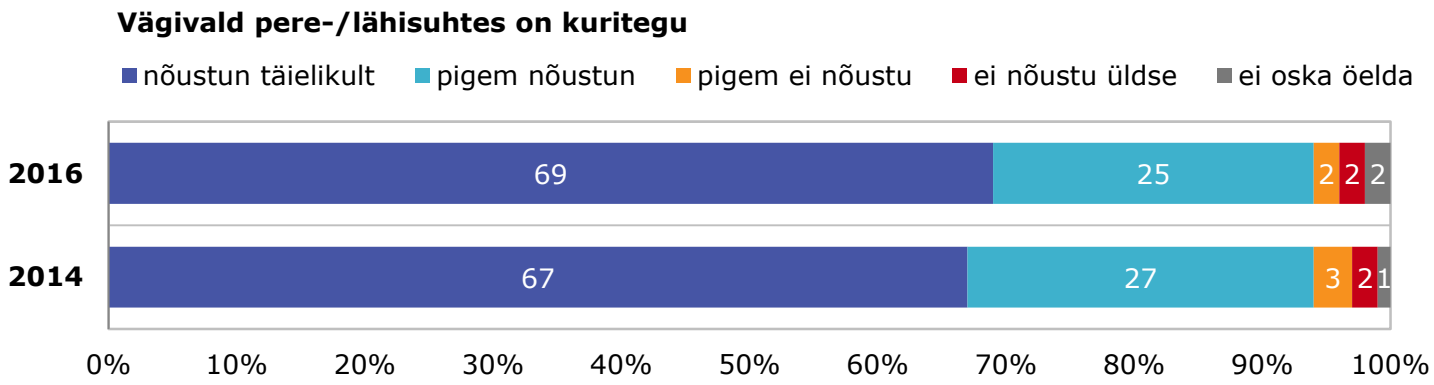
Kokkupuuted perevägivallaga ja sellele reageerimine

- **Isiklikult on perevägivallaga kokku puutunud** ehk seda kunagi pealt kuulnud, näinud või kahtlustanud 50% elanikkonnast. Nende hulk ei ole 2 aasta taguse uuringuga võrreldes muutunud.
  - Enam on kokkupuuteid perevägivallaga olnud 25–49-aastastel (58%) ning vähem päris noortel (15–24-aastastest 41%-l) ja eakatel (75-aastastest ja vanematest 34%-l). Hinnang perevägivallale sõltub siiski ka sellest, mida vägivallana tajutakse, ja selles osas on 25–49-aastased teadlikumad ja tundlikumad kui eakamad.
- Perevägivallaga mingil moel kokkupuutunutest kaks kolmandikku reageerisid sellele ja tegid midagi. Ka nende hulk ei ole võrreldes 2014. aastaga muutunud.
  - Enam sekkuvad võrreldes eestlastega muu rahvuse esindajad – vastavalt 64% ja 74%.
- Perevägivallaga kokkupuutunud püüdsid kõige sagedamini ise olukorda lahendada (65%). Veerand kokkupuutunutest teavitas politseid. Kohaliku omavalitsuse spetsialiste või lähikondseid teavitas alla kümnendiku. Ise läksid olukorda lahendama ennekõike mehed (78% kokkupuutunutest; naistest 55%). Naised pigem teavitasid politseid (30% naistest *vs*. 17% meestest) või kohaliku omavalitsuse spetsialiste (12% naistest *vs*. 4% meestest).
- Need, kes perevägivalla juhtumiga kokku puutudes **jätsid sellele reageerimata**, kõige sagedamini lihtsalt ei osanud kuidagi sekkuda (31%). Viiendik pidas perevägivalla juhtumit teiste eraasjaks. See põhjendus võib maskeerida ka tahtmatust või oskamatust sekkuda, kuna enamik neist – 59% –, kes mittesekkumist sel moel põhjendasid, ei pea tegelikult perevägivalda pere siseasjaks, ehkki 39% peab. Samuti viiendik kartis perevägivalla juhtumisse sekkuda. Lisaks toodi spontaansete vastustena välja, et ei saadudki sekkuda, kuna juhtumist kuuldi hiljem või ei oldud kindel, kas tegu on vägivallaga.
- Naised ei sekku perevägivalla juhtumitesse ennekõike sellepärast, et nad kardavad seda teha, mehed aga tõid välja muid põhjuseid (olukorraga kaudset kokkupuudet ja ebakindlust, kas tegu on vägivallaga). Hirm on sekkumata jätmise põhjuseks sagedamini ka eakatel (41% 75-aastastest ja vanematest).

© TNS

Perevägivald kui kuritegu

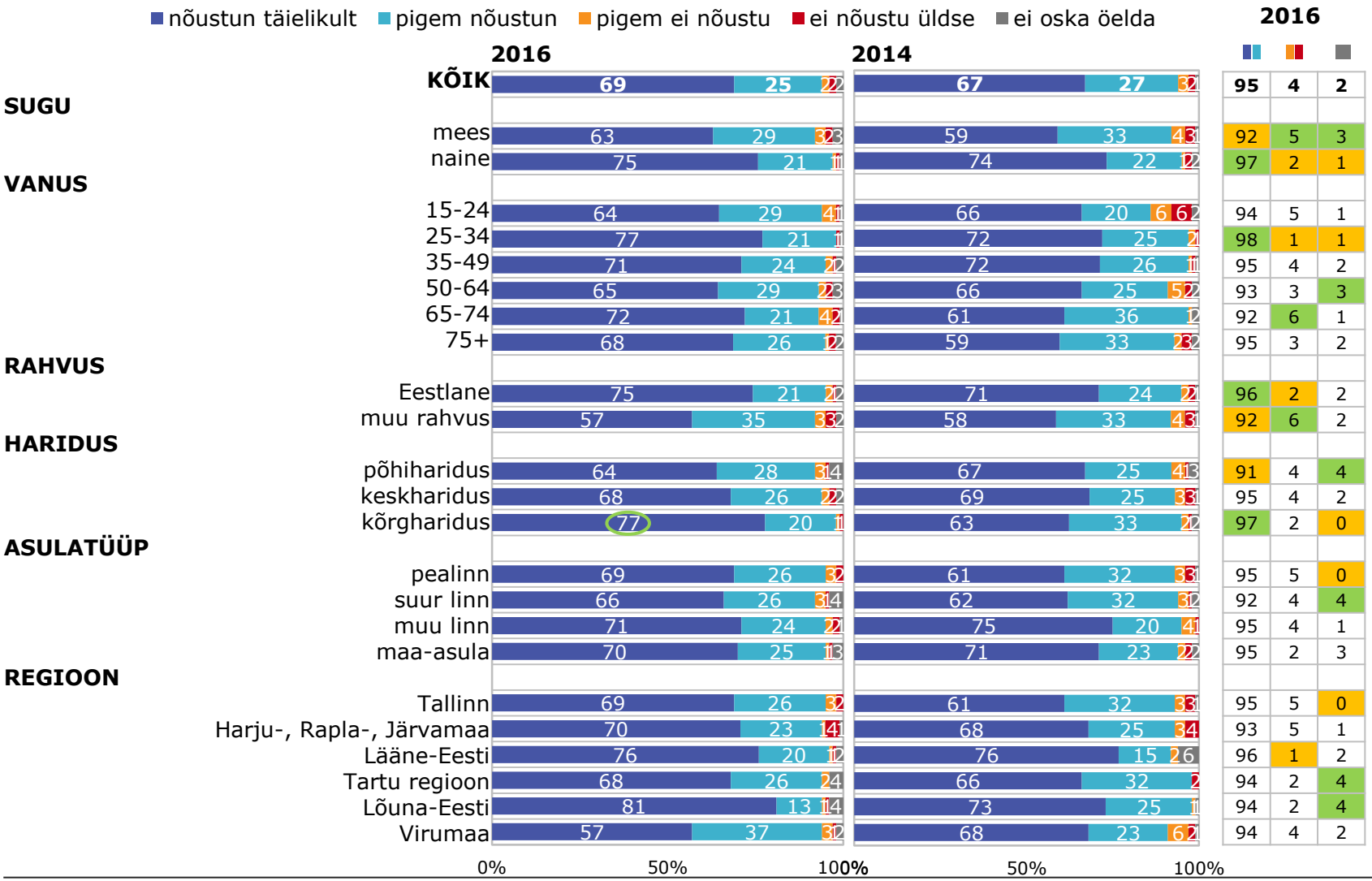
kõik vastajad, n=1120

© TNS

Perevägivald kui kuritegu: sotsiaal-demograafia

Vägivald pere-/lähisuhtes on kuritegu

TNS Emor

Soopõhine vägivald ja inimkaubandus 2016

© TNS

= tõus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)

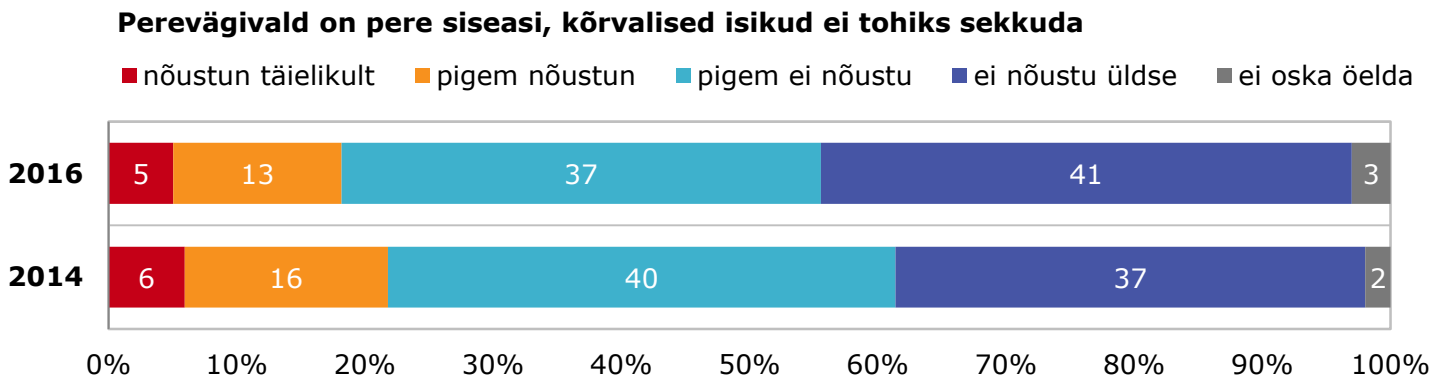
= langus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)

= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest enam

= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest vähem

Hoiakud perevägivalla juhtumitesse sekkumise osas

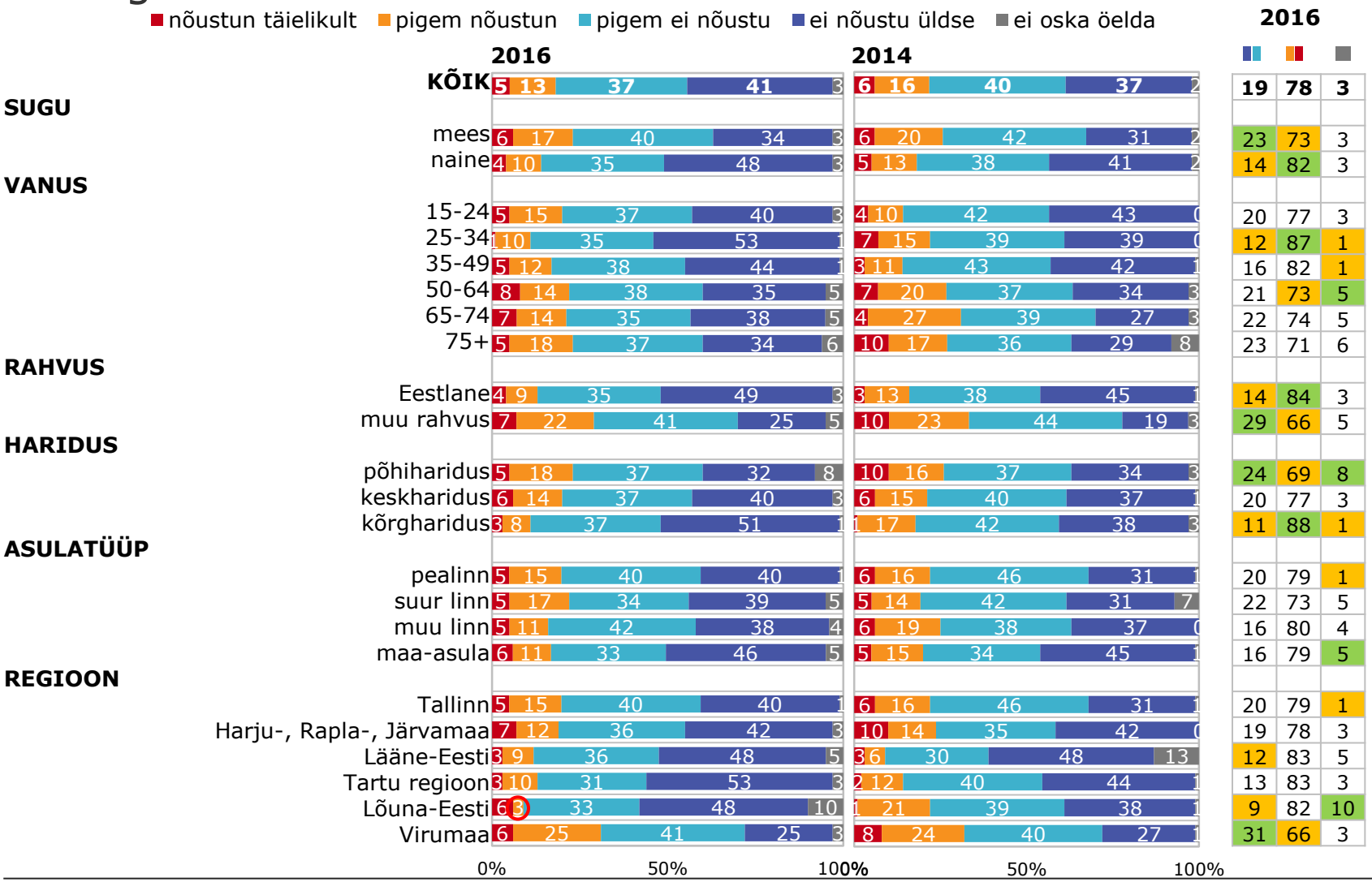
kõik vastajad, n=1120

© TNS

Hoiakud perevägivalla juhtumitesse sekkumise osas: sotsiaal-demograafia

Perevägivald on pere siseasi, kõrvalised isikud ei tohiks sekkuda

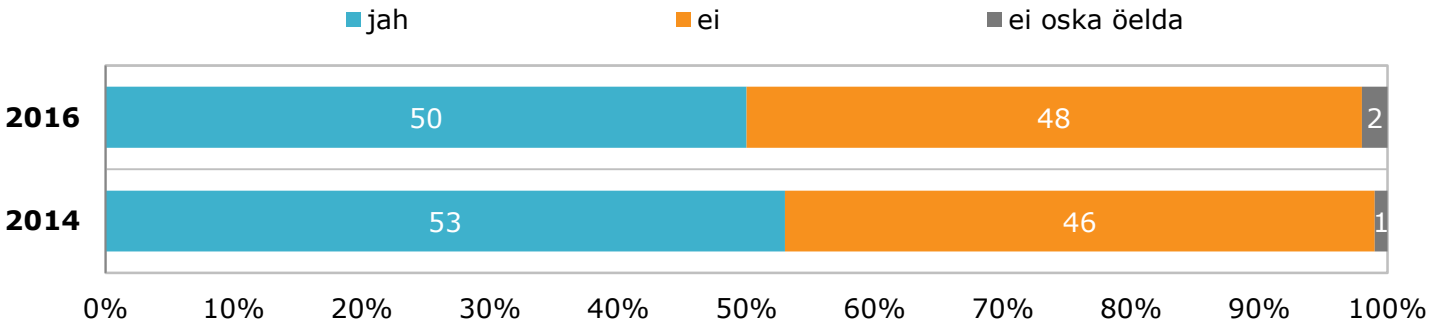
= tõus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)
= langus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)

= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest enam
= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest vähem

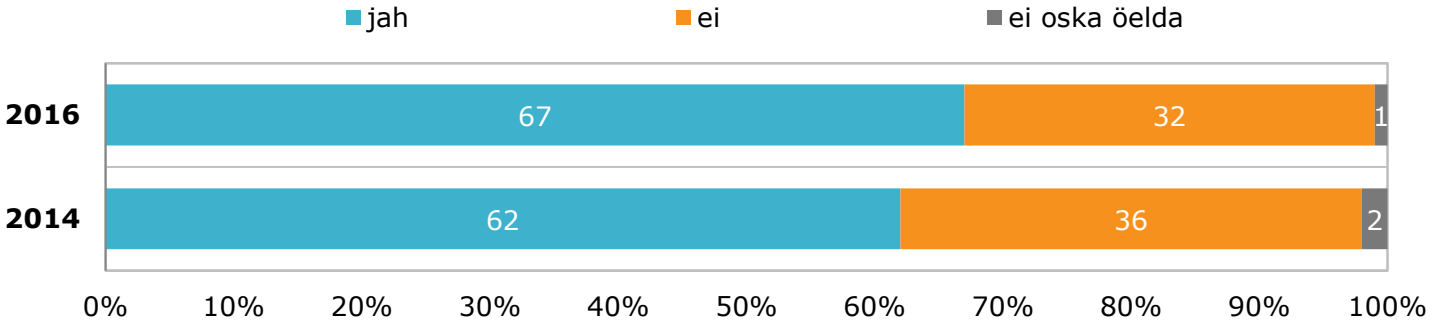
© TNS

Kokkupuuted perevägivalla juhtumitega ja nendesse sekkumine

Kas Te olete kunagi pealt kuulnud, näinud või kahtlustanud mõnd perevägivalla juhtumit?
kõik vastajad, n=1120

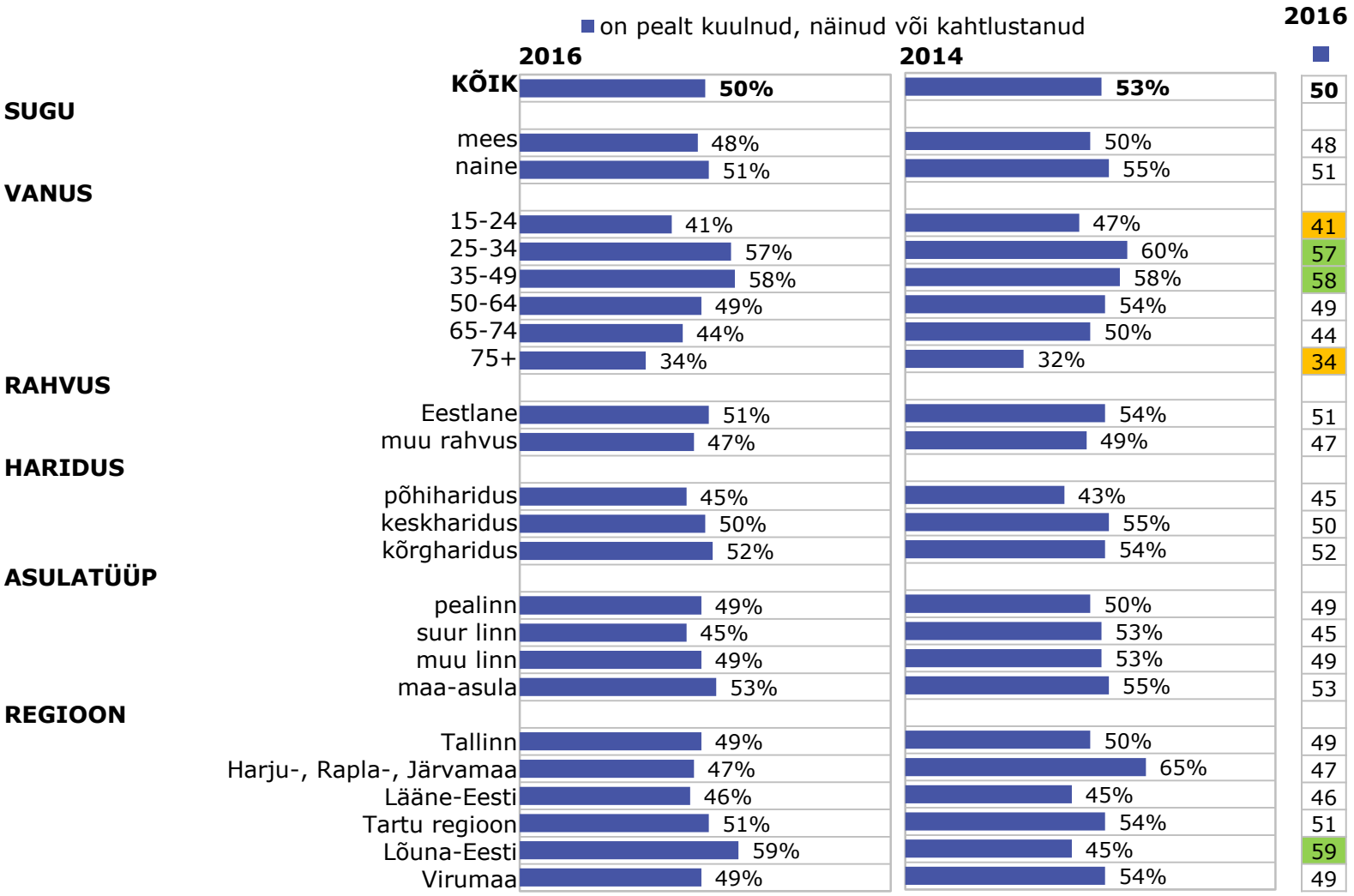

Kas Te reageerisite kuidagi, tegite midagi?
% neist, kes on perevägivallaga kokku puutunud, n=559

© TNS

Kokkupuuted perevägivalla juhtumitega: sotsiaal-demograafia

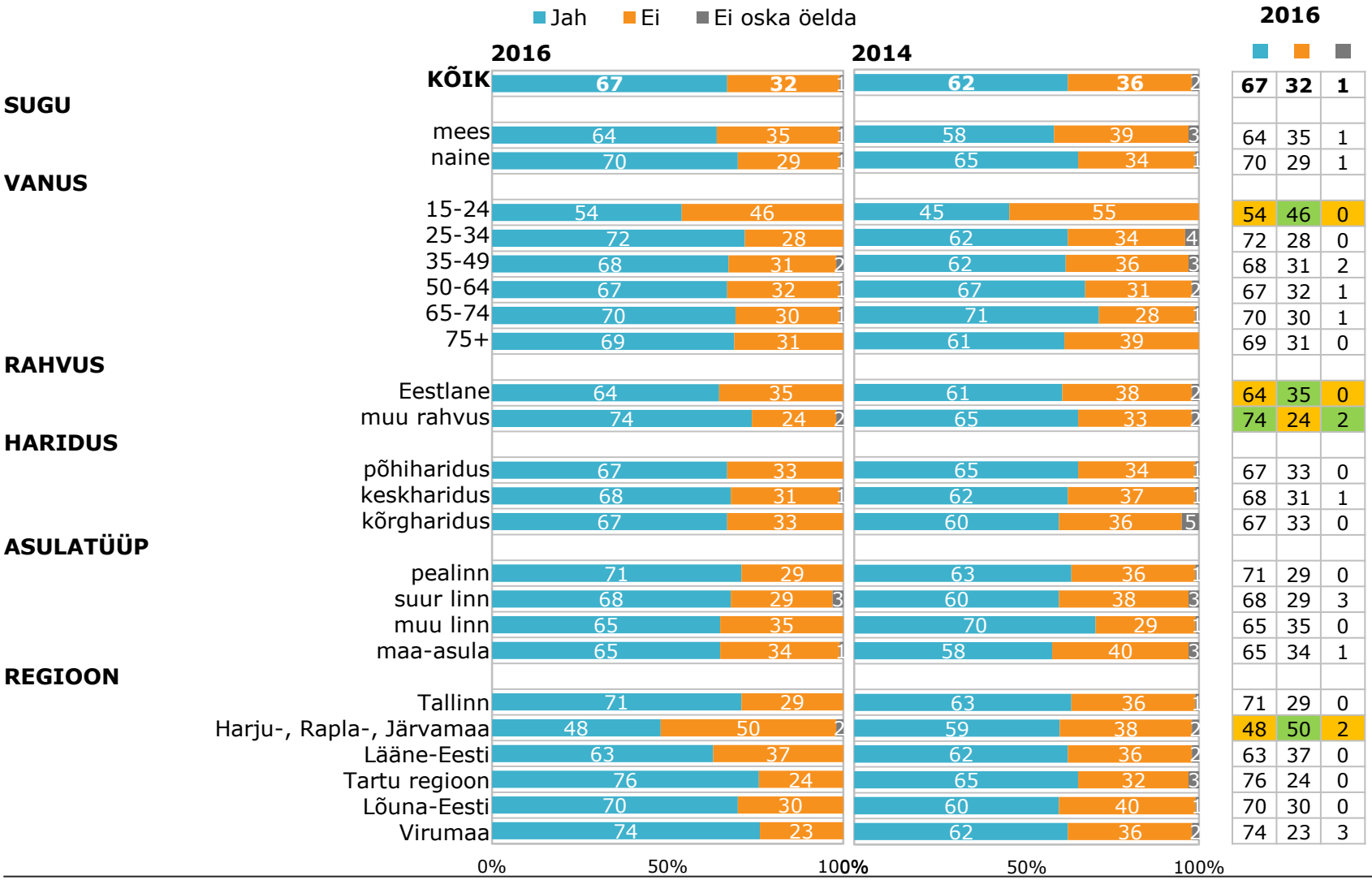

= tõus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)
= langus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)
= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest enam
= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest vähem

© TNS

Sekkumine perevägivalla juhtumitesse: sotsiaal-demograafia

Kas Te reageerisite kuidagi, tegite midagi?

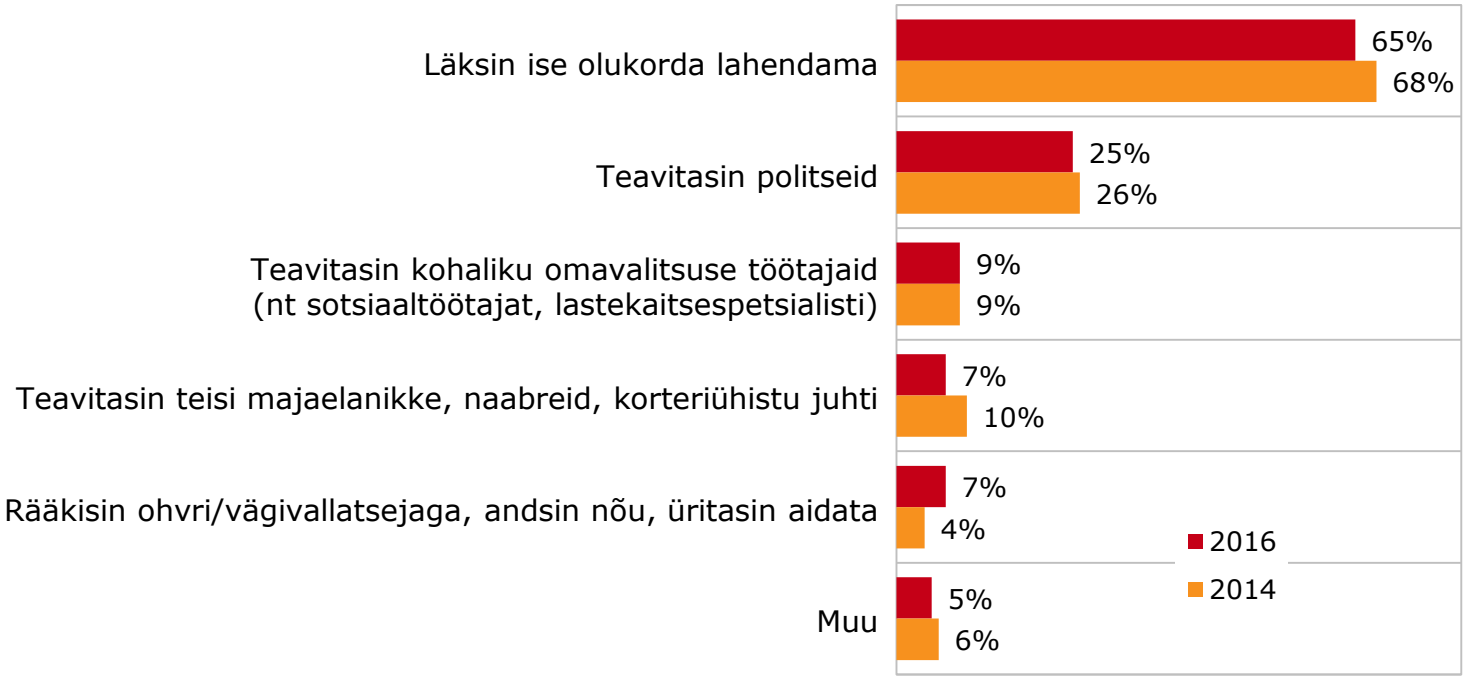
© TNS

= tõus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)
= langus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)

= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest enam
= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest vähem

Käitumine perevägivalla juhtumiga kokkupuute korral

% vastajatest, kes reageerisid perevägivalla juhtumile, n=371

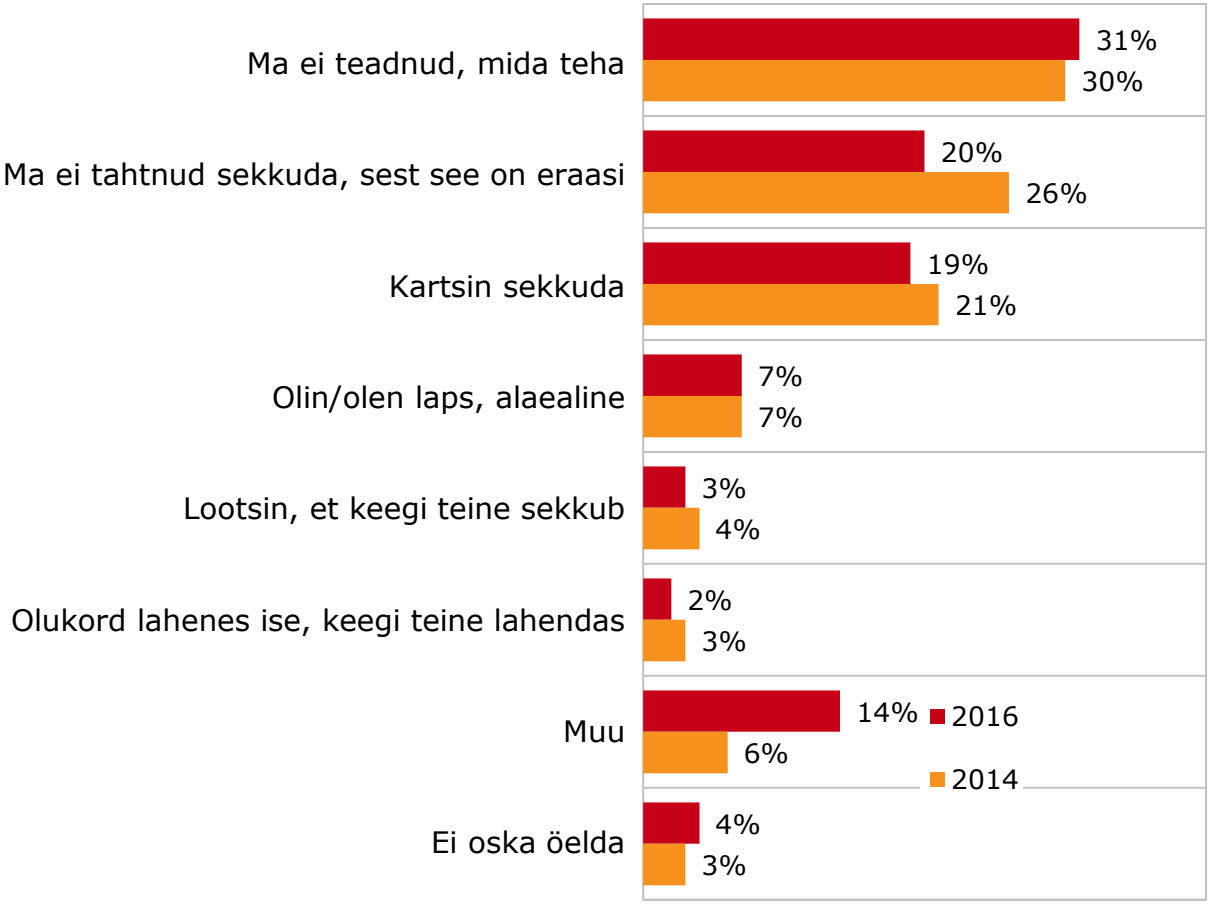

Muude vastuste all on 2016. aastal välja toodud üldiselt aitamist (selgitamata, kuidas täpselt), lihtsalt enda kohaloleku nähtavaks tegemist, mis pani vägivallatseja lõpetama; lähedaste teavitamist või ka enda kui perevägivalla ohvri reaktsiooni. 2014. aastal on samuti kirjeldatud enda käitumist perevägivalla ohvrina või lapsena. kes ei saanudki sekkuda.

© TNS

Põhjused, miks perevägivalla juhtumitele ei reageeritud

% vastajatest, kes ei reageerinud perevägivalla juhtumile, n=184

Muude vastuste all on 2016. aastal peamiselt toodud välja seda, et olukorrast kuuldi hiljem või ei oldud kindel, kas tegu on vägivallaga. 2014. aastal mainiti, et sekkumine polnud võimalik, osalejad ei soovinud sekkumist ning sekkumisest poleks olnud kasu.

© TNS

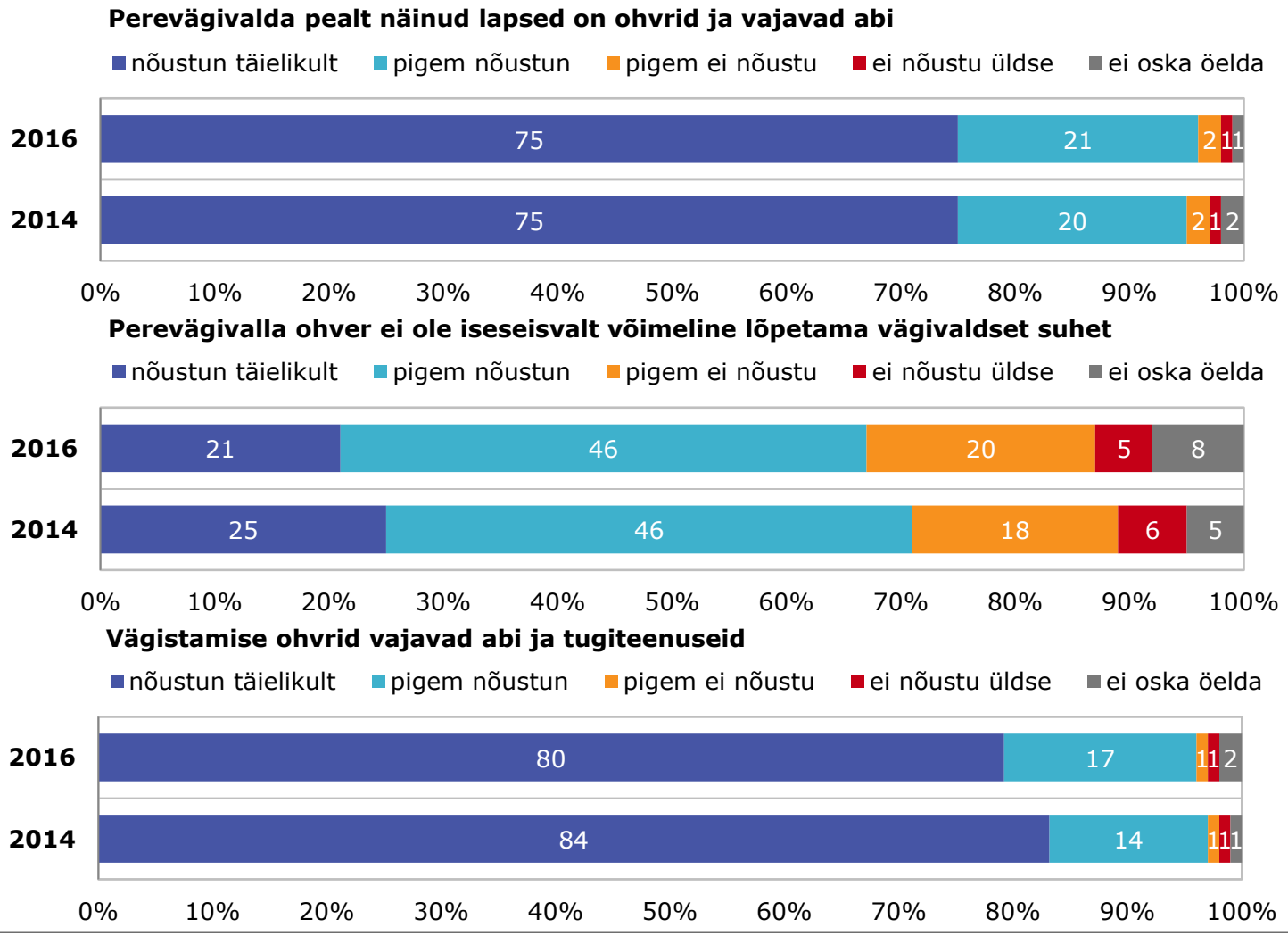
Kokkuvõtteks pere- ja seksuaalvägivalla ohvrite aitamisest

- Uuring kaardistas ka seda, kuivõrd vajavad elanike meelest pere- ja seksuaalvägivalla ohvrid vägivallakogemusest ülesaamiseks abi ja tugiteenuseid.
- 2014. aasta kvalitatiivuuring perevägivalla teemal näitas, et perevägivalla suurimaks ohvriks peetakse lapsi, kes kannatavad kas oma vanemate vahelise või konkreetselt neile suunatud vägivalla tõttu. Küsitlusuuringu tulemused näitavad samuti, et praktiliselt kogu elanikkond nõustub sellega, et perevägivalda pealt näinud **lapsed on ohvrid** ning nad vajavad abi (96%). Samal tasemel oli see hoiak ka 2014. aastal.
  - Naised on selles osas veelgi kindlamal seisukohal kui mehed – vastavalt toetab antud väidet 98% naistest ja 95% meestest.
- Suurem osa elanikest on ka nõus, et **vägivaldse suhte lõpetamine võib perevägivalla ohvrile käia üle jõu,** kuigi nõustujaid on vähem kui laste abivajaduse toetajaid – 68% leiab, et ohver ei ole iseseisvalt võimeline vägivaldset suhet lõpetama ja vajab selleks abi. Võrreldes 2014. aastaga ei ole hoiakutes muutust toimunud – endiselt ei näe 25% elanikest, et ohver vajaks vägivaldsest suhtest väljatulemiseks abi. Kvalitatiivuuring näitas, et selle hoiaku taga võib olla arvamus, et ohver peab kõigepealt ise oma olukorda tunnistama ja abi paluma.
  - Sagedamini ei nõustu sellega, et vägivallaohver ei suuda iseseisvalt lõpetada vägivaldset suhet, mehed ning kõrgharidusega ja pealinna elanikud. Ilmselt just hästi toimetulevatel ja initsiatiivikatel inimestel on keerulisem ette kujutada, et nad laseksid end korduvalt väärkohelda ega suudaks seda olukorda lõpetada.
- **Seksuaalvägivalla ohvrite** puhul on samuti praktiliselt kogu elanikkond nõus sellega, et nad vajavad abi ja tugiteenuseid (97%).
  - Naised nõustuvad sellega veidi enam kui mehed (vastavalt 98% ja 96%).
  - Eestlased nõustuvad veidi enam kui mitte-eestlased (vastavalt 98% ja 94%).
  - Kõrgharidusega inimestest nõustub sellega 99%.

© TNS

Pere- ja seksuaalvägivalla ohvrite aitamine

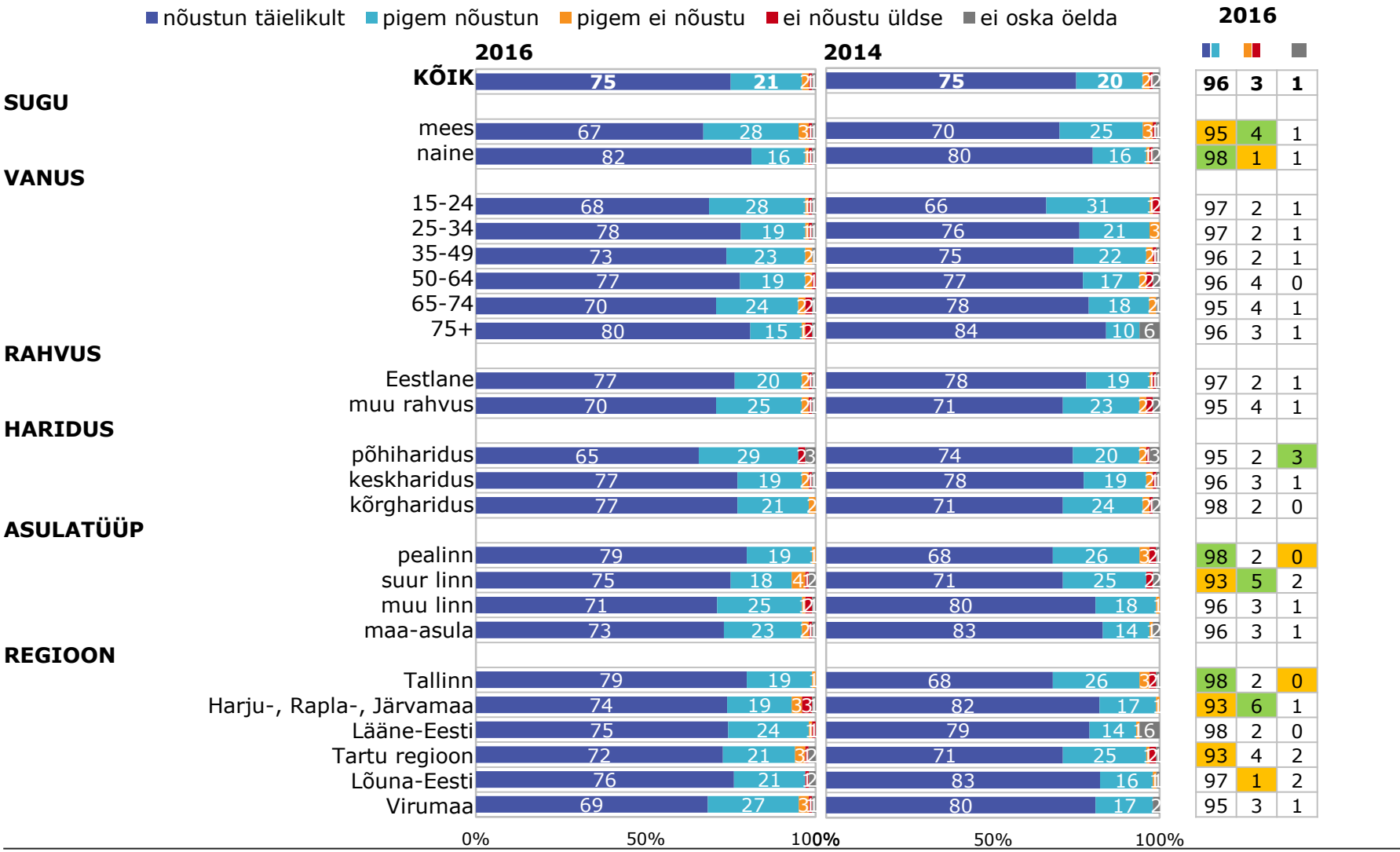
kõik vastajad, n=1120

© TNS

Pere- ja seksuaalvägivalla ohvrite aitamine: sotsiaal-demograafia

Perevägivalda pealt näinud lapsed on ohvrid ja vajavad abi

TNS Emor

Soopõhine vägivald ja inimkaubandus 2016

© TNS

= tõus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)

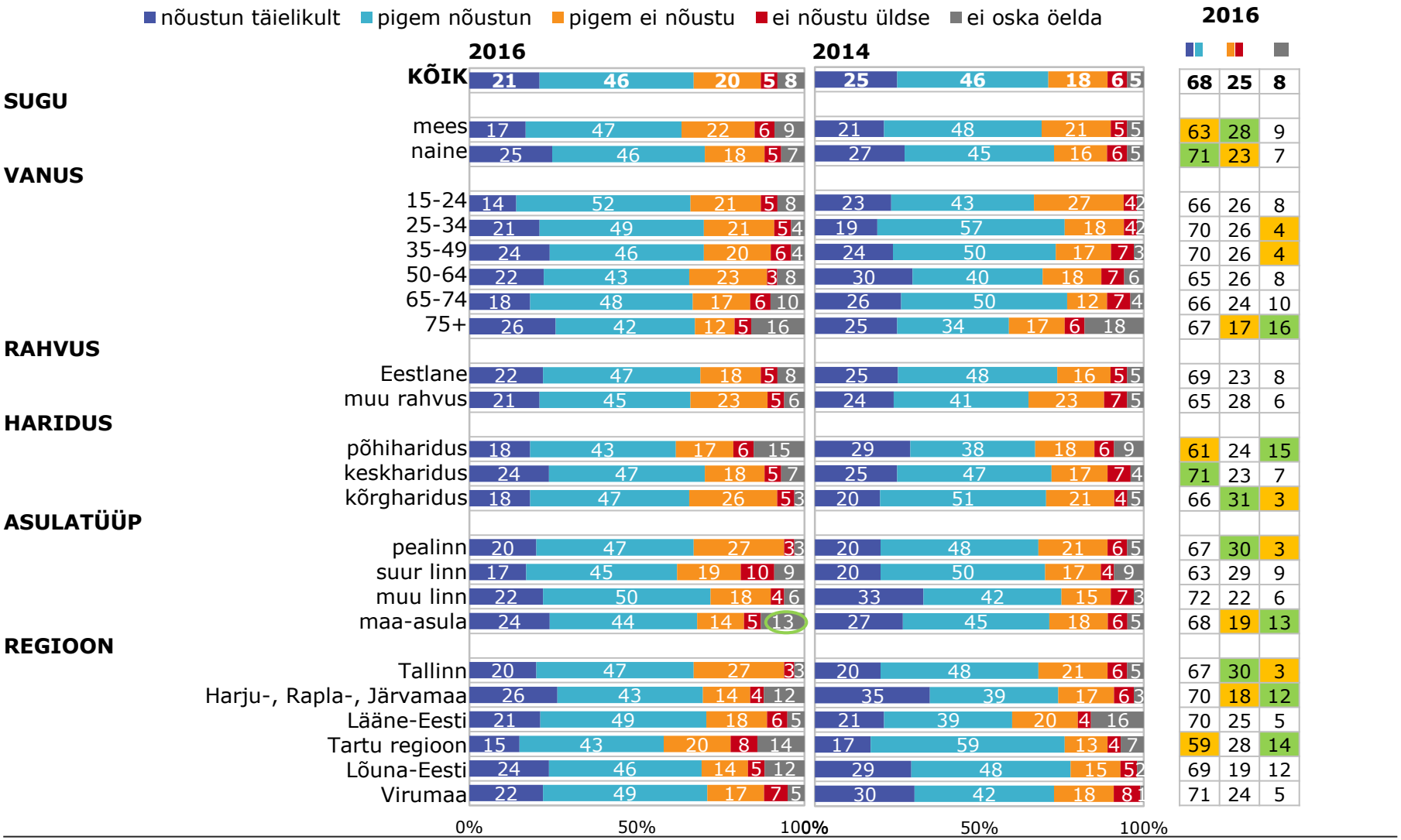
= langus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)

= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest enam

= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest vähem

Pere- ja seksuaalvägivalla ohvrite aitamine: sotsiaal-demograafia

Perevägivalla ohver ei ole iseseisvalt võimeline lõpetama vägivaldset suhet

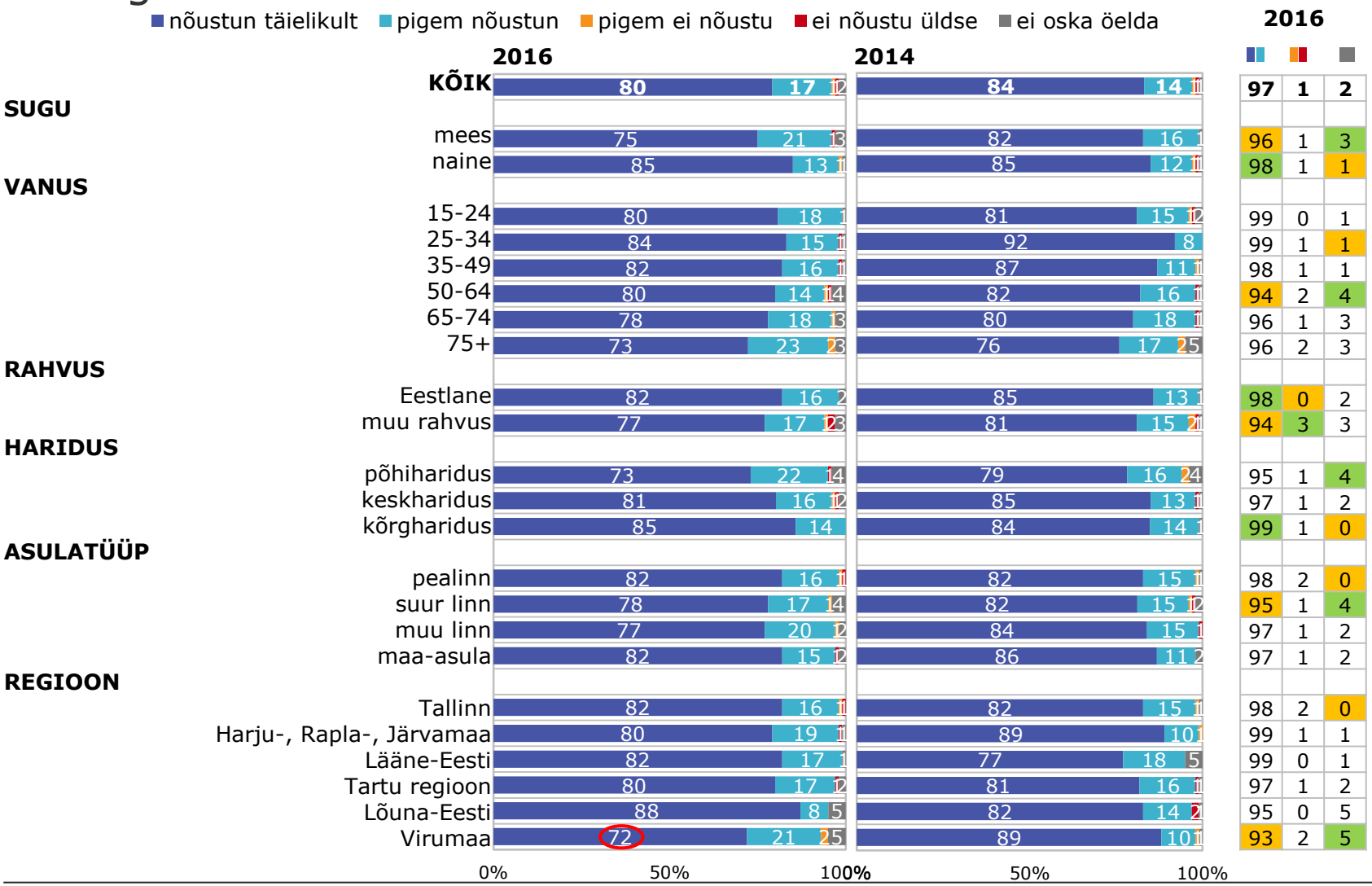

= tõus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)
= langus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)

= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest enam
= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest vähem

© TNS

Vägistamise ohvrid vajavad abi ja tugiteenuseid: sotsiaal-demograafia

© TNS

= tõus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)
= langus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)
= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest enam
= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest vähem

5

Muutused perevägivalla teadvustamises viimase kolme aasta jooksul

© TNS

Perevägivalla vastaste teavituste märkamine

- 2016. aasta uuring kaardistas esmakordselt seda, kuivõrd on perevägivald kui ühiskondlik probleem enam jõudnud elanike teadvusesse. Selleks paluti vastajatel hinnata, kuivõrd nende teadlikkus viimase 3 aasta jooksul on muutunud.
- Perevägivalla vastaseid **teavitusi või kampaaniaid** on viimase 3 aasta jooksul märganud 73% elanikest. 63% elanikest oskab täpsustada kanalit, kus nad neid teavitusi on märganud. Ennekõike on selleteemalist teavet saadud televisioonist (52%), vähem ajakirjandusest ja internetist (31%), sotsiaalmeediast (18%), tänavareklaamist või muust avalikust teavitusest (17%) ning raadiost (15%). Teavitusi ja kampaaniaid ei ole märganud 24%. Hinnangut sellele, kas nad on neid märganud või mitte, ei osanud anda 3%.
- Mehed on teavitusi märganud vähem kui naised – vastavalt ei ole neid tähele pannud 29% meestest ja 20% naistest.
  - 15–24-aastased ja 25–34-aastased on peamiselt saanud infot televisioonist, kuid teistest vanuserühmadest enam ka sotsiaalmeediast ning plakatitelt ja infolehtedelt.
  - 35–49-aastaste jaoks on keskmisest sagedamini olnud infoallikaks peale televisiooni ka plakatid ja infolehed ning raadio.
  - 50–64-aastased on enam saanud infot televisioonist.
  - 75-aastased ja vanemad elanikud on kampaaniaid ja teavitusi märganud kõige vähem (55% on märganud ja 37% ei ole märganud).
  - Eestlased on teavitusi ja kampaaniaid märganud enam kui mitte-eestlased – vastavalt 79% ja 58%. Eestlased on kampaaniat enam märganud teles, ajakirjanduses, internetis, sotsiaalmeedias ning raadios.
- 24% elanikest leiab, et nad on osanud viimase 3 aasta jooksul **perevägivalda enam märgata**. Neist pooled on vajadusel enam sekkunud. Veidi üle kolmandiku (35%) leiab, et nad on teemaga sama hästi kursis kui kolm aastat tagasi, ning 26%, et nad endiselt ei tea sellest teemast kuigi palju. 15% ei oska hinnata, kas nende teadlikkus antud teemal on muutunud.

© TNS

Muutused perevägivalla teadvustamises viimase 3 aasta jooksul

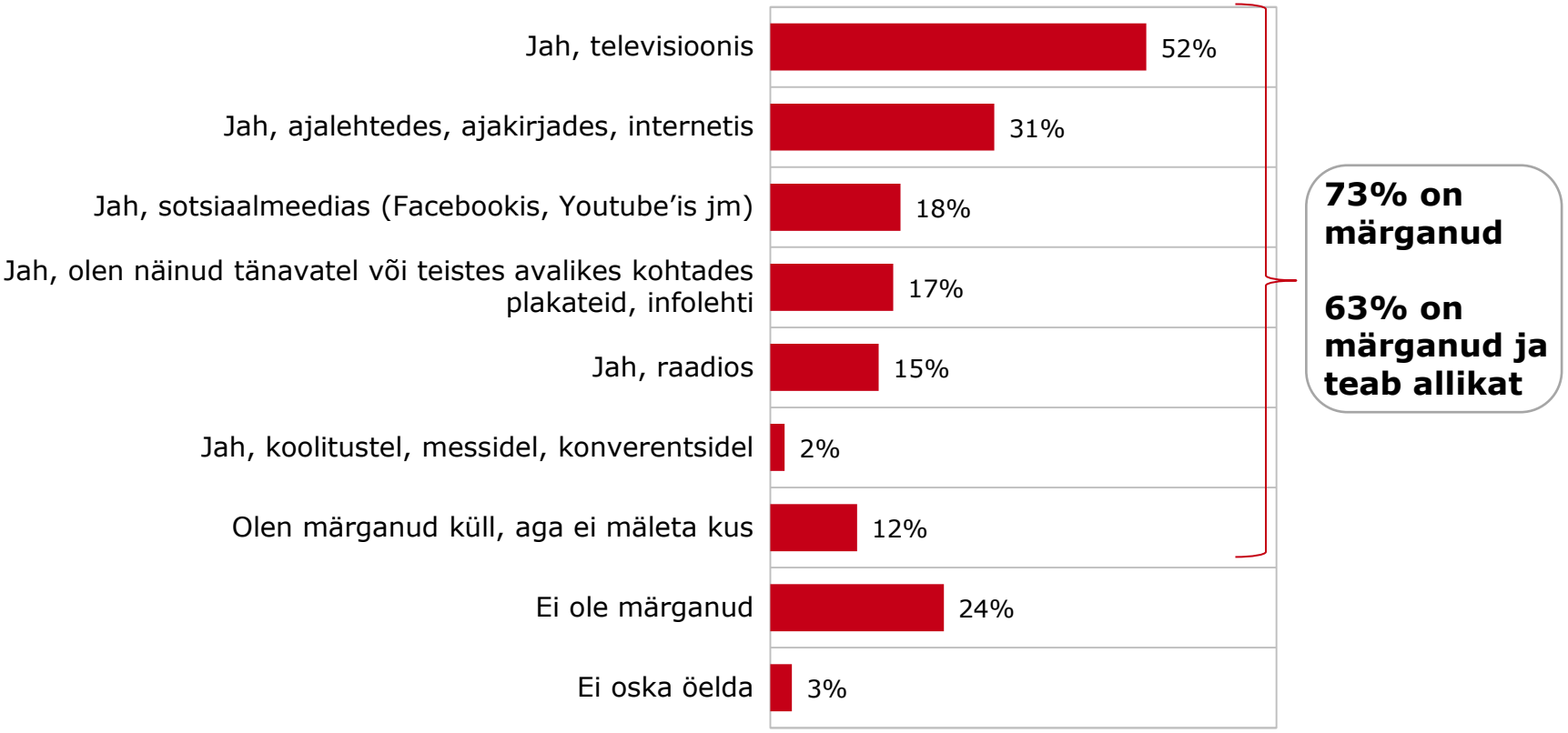
- Nende seas, kes on enda sõnul viimastel aastatel perevägivalla vastaseid teavitusi ja kampaaniaid märganud, on ka enam neid, kes on muutunud teadlikumaks (31%) või kes olid juba varem teadlikud (40%). Samas võib kõrgem teadlikkus konkreetsel teemal omakorda panna vastavasisulisi kampaaniaid märkama. Seega ei saa kindlalt öelda, mis mida mõjutanud on. Samas nende seas, kes teavitusi märganud pole, on enam neid, kelle teadlikkus pole kasvanud (51%) või kes ei oska sellele hinnangut anda (21%). Neid, kelle teadlikkus perevägivalla teemadel on kasvanud, on enam:
  - 15–24-aastaste (33%) ning 25–49-aastaste (37%) seas. Just viimane vanuserühm on kõige tundlikum ka erinevate situatsioonide kategoriseerimisel vägivallaks ning näeb ohvritel vähem süüd.
  - Eestlased on muutunud teadlikumaks kui muu rahvuse esindajad: vastavalt on vägivalda enam osanud märgata 26% eestlastest ja 20% muu rahvuse esindajatest. Viimased on ka vähem kampaaniatest ja teavitustest mõjutatud.
  - Lisaks on teadlikkus enesehinnangu kohaselt kasvanud kõrgharidusega inimeste seas (enam on vägivalda märganud 29%) ning Lõuna-Eestis (32%).
- Teadlikkus on madalam meeste (30% ei tea teemast endiselt kuigi palju), eakate ehk 75-aastaste ja vanemate (36%) ning maapiirkondade elanike seas (34%).
- Need, kelle teadlikkus on paranenud, väidavad selle muutuse taga olevat ennekõike meedias ja mujal märgatud teavitusi ja infomaterjale (74%). Kooskõlas muu rahvuse esindajate seas madalama kampaaniate märgatavusega on see, et ka paranenud teadlikkusega muu rahvuse esindajad panevad seda teavituste ja infomaterjalide arvele vähem kui eestlased ning sagedamini ei tea, mis nende teadlikkust on mõjutanud (13% *vs*. 3%). Vähem, kuid siiski pea kolmandik paranenud teadlikkusega elanikest toob välja lähi- või tutvusringkonnas saadud kogemust (29%). 6% elanikest ei oska öelda, mis nende teadlikkust on mõjutanud.

© TNS

Perevägivalla vastaste teavituste ja kampaaniate märkamine

kõik vastajad, n=1120, valida võis mitu vastust

Kas Te olete viimase 3 aasta jooksul märganud Eesti meedias, avalikes kohtades või mujal perevägivalla vastu suunatud teavitusi või kampaaniaid?

© TNS

Perevägivalla vastaste teavituste ja kampaaniate märkamine: sotsiaal-demograafia

	televisioonis	ajalehtedes, ajakirjades, internetis	sotsiaal-meedias	Plakatid, infolehed tänavatel või teistes avalikes kohtades	raadios	koolitustel, messidel, konverentsi-del	Olen märganud küll, aga ei mäleta kus	Ei ole märganud	Ei oska öelda
KÕIK	**52**	**31**	**18**	**17**	**15**	**2**	**12**	**24**	**3**
SUGU									
mees	48	28	16	15	16	2	12	29	4
naine	56	35	20	18	15	3	12	20	3
VANUS									
15-24	45	34	39	23	8	3	18	20	3
25-34	58	36	37	27	15	3	11	17	2
35-49	54	35	22	23	20	4	13	23	2
50-64	58	32	6	13	17	2	10	24	4
65-74	46	22	3	4	14	2	12	29	4
75+	43	23	1	1	12	0	7	37	8
RAHVUS									
eestlane	60	35	20	17	18	3	14	18	3
muu rahvus	36	24	15	15	10	2	7	37	5
HARIDUS									
põhiharidus	46	25	21	9	12	2	15	25	7
keskharidus	53	30	16	14	15	1	9	27	3
kõrgharidus	55	39	22	29	19	6	16	16	1
ASULATÜÜP									
pealinn	42	34	24	29	14	4	15	26	1
suur linn	45	25	13	13	10	1	13	28	8
muu linn	64	35	17	12	19	3	8	20	3
maa-asula	59	31	16	9	17	1	10	23	4
REGIOON									
Tallinn	42	34	24	29	14	4	15	26	1
Harju-, Rapla-, Järvamaa	59	32	17	10	17	1	9	25	1
Lääne-Eesti	49	26	16	15	16	3	13	27	6
Tartu regioon	58	36	19	13	22	2	17	18	6
Lõuna-Eesti	77	41	19	6	21	3	4	9	7
Virumaa	46	20	9	10	7	1	8	33	5

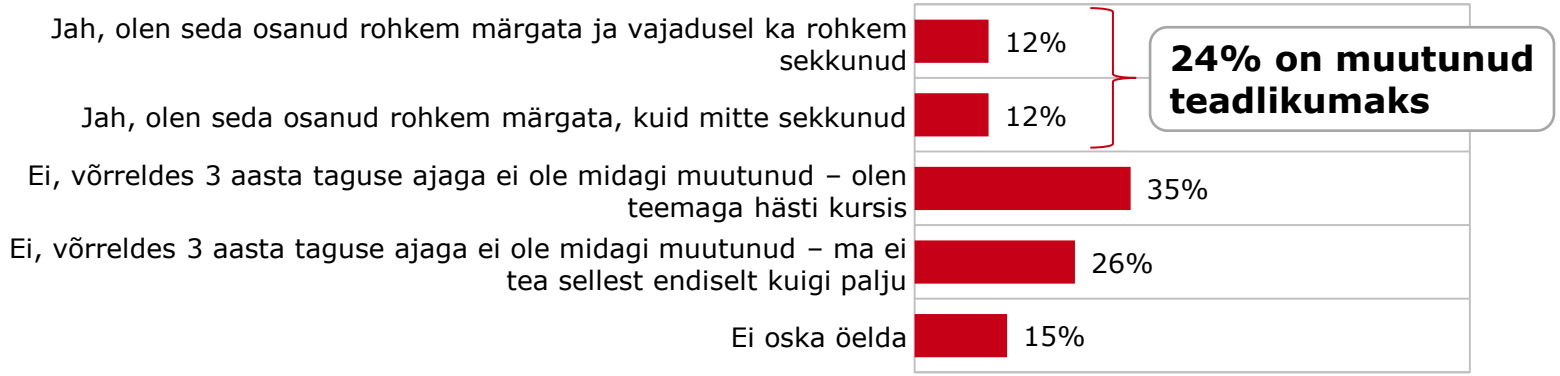
© TNS

= tõus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)
= langus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)

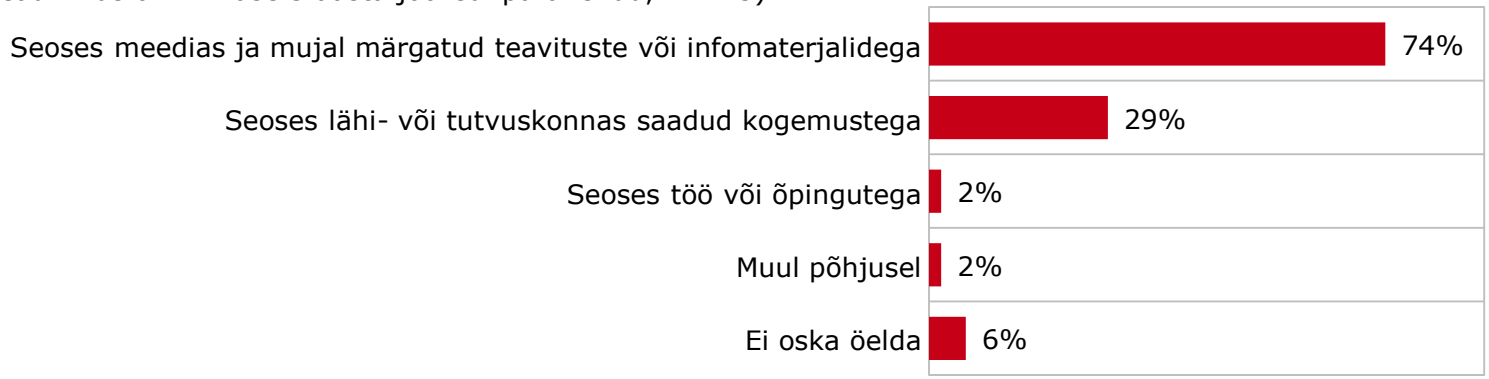
= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest enam
= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest vähem

Teadlikkuse muutumine perevägivallast viimase 3 aasta jooksul

Kas Teie teadlikkus perevägivallast on viimase 3 aasta jooksul muutunud? (kõik vastajad, n=1120)

Mille tulemusena Teie teadlikkus perevägivallast on viimase 3 aasta jooksul mutunud (% neist, kelle teadlikkus on viimase 3 aasta jooksul paranenud, n=273)

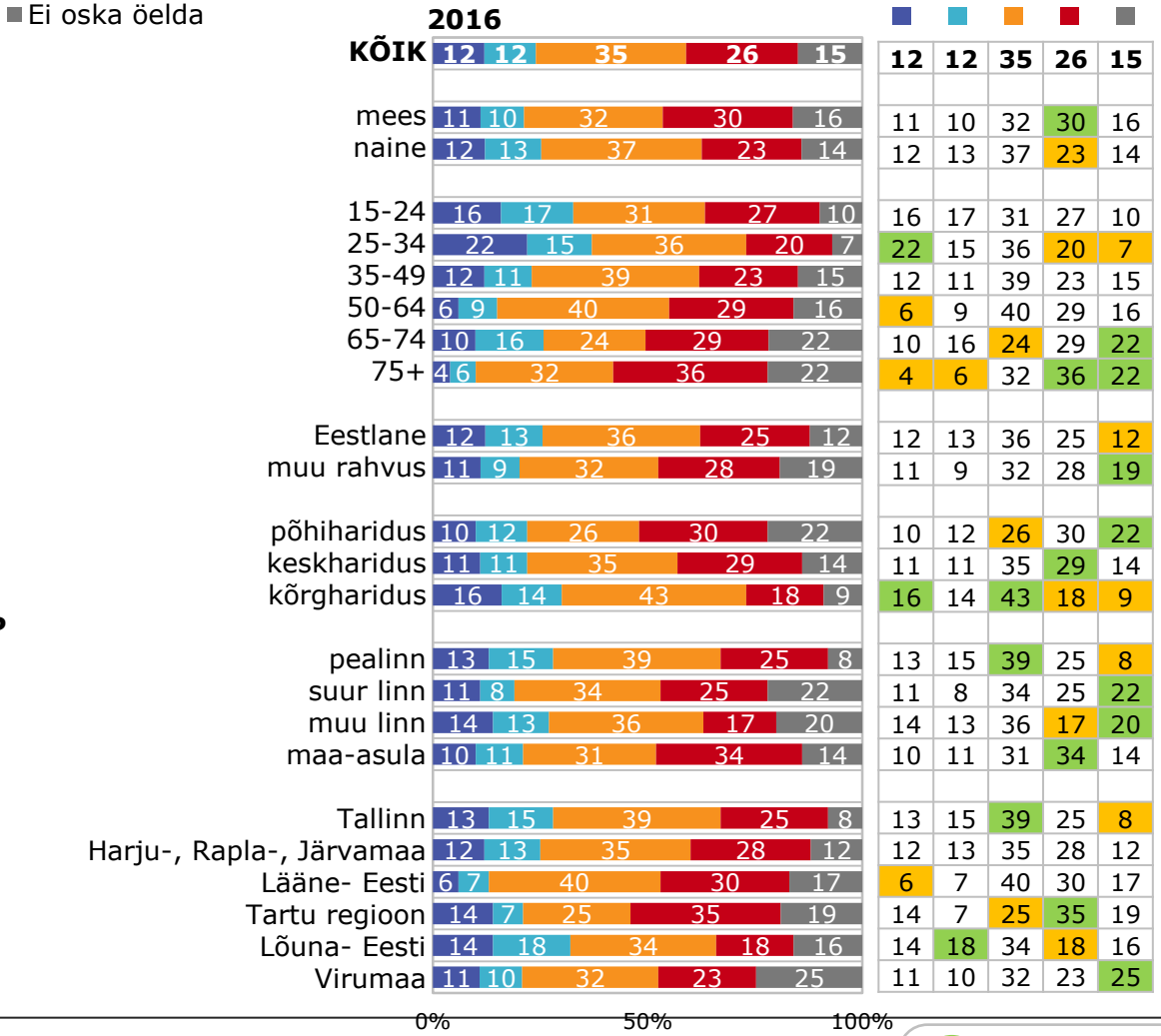

Muude vastuste all on välja toodud isiklik kogemus, vestlused tuttavatega, lapse kaudu saadud info (teavitused koolides)

© TNS

Teadlikkuse muutumine perevägivallast viimase 3 aasta jooksul

- Jah, olen seda osanud rohkem märgata ja vajadusel ka rohkem sekkunud
- Jah, olen seda osanud rohkem märgata, kuid mitte sekkunud
- Ei, võrreldes 3 aasta taguse ajaga ei ole midagi muutunud - olen teemaga hästi kursis
- Ei, võrreldes 3 aasta taguse ajaga ei ole midagi muutunud – ma ei tea sellest endiselt kuigi palju
- Ei oska öelda

	12	12	35	26	15
KÕIK	12	12	35	26	15
SUGU					
mees	11	10	32	30	16
naine	12	13	37	23	14
VANUS					
15-24	16	17	31	27	10
25-34	22	15	36	20	7
35-49	12	11	39	23	15
50-64	6	9	40	29	16
65-74	10	16	24	29	22
75+	4	6	32	36	22
RAHVUS					
Eestlane	12	13	36	25	12
muu rahvus	11	9	32	28	19
HARIDUS					
põhiharidus	10	12	26	30	22
keskharidus	11	11	35	29	14
kõrgharidus	16	14	43	18	9
ASULATÜÜP					
pealinn	13	15	39	25	8
suur linn	11	8	34	25	22
muu linn	14	13	36	17	20
maa-asula	10	11	31	34	14
REGIOON					
Tallinn	13	15	39	25	8
Harju-, Rapla-, Järvamaa	12	13	35	28	12
Lääne- Eesti	6	7	40	30	17
Tartu regioon	14	7	25	35	19
Lõuna- Eesti	14	18	34	18	16
Virumaa	11	10	32	23	25

= tõus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)
= langus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)

= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest enam
= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest vähem

© TNS

6

Inimkaubanduse tajumine

© TNS

Kokkuvõtteks tööorjuse kohta (1)

- Vastavalt ÜRO Palermo protokollis esitatud määratlusele tähendab inimkaubandus isiku ekspluateerimise eesmärgil tema värbamist, vedamist, üleandmist, majutamist või vastuvõtmist. Seda inimröövi toimepanemise, jõu kasutamise või sellega ähvardamise, petmise, võimu kuritarvitamise, isiku abitu seisundi ärakasutamise, isikut kontrolliva teise isiku nõusoleku saavutamiseks makse tegemise/vastuvõtmise või muu hüvise pakkumise/vastuvõtmise või muu kuritarvituse teel. Inimkaubanduse ja ekspluateerimisena käsitletakse teise isiku prostitueerimisele sundimist või muul viisil seksuaalset ärakasutamist, sunniviisilist tööd või teenistust, orjuses või sama laadi seisundis pidamist või elundi sunniviisilist eemaldamist*. Enamik inimkaubanduse ohvritest maailmas ja ka Eestis on naised ja alaealised, keda kuritarvitatakse prostitutsiooniga seotud seksuaalse ekspluateerimise eesmärgil. Kuid ka tööorjus on kasvavaks probleemiks, mida on seksuaalsest ekspluateerimisest keerulisem tuvastada.
- Käeolev uuring kaardistas juba teist korda, kuidas elanikud suhtuvad erinevatesse tööorjusega seotud situatsioonidesse ning mida nad arvavad prostitutsioonist.
- Seoses mitmete ekspluateerimisele ja inimkaubandusele viitavate olukordadega paluti elanikel avaldada oma arvamust, kas tegemist on normaalse eluga, ebameeldiva olukorraga, kerge või raske vägivallaga. Vägivallaks (raskeks või kergeks) peab suurem osa elanikkonnast seda, kui inimest survestatakse töötama ähvarduste ja valelubadustega (84%), tööle asudes võetakse ära isikut tõendavad dokumendid (82%) ja inimest meelitatakse tegelema narkoveo, varguse või kerjamisega (76%). Neist raskeks vägivallaks peetakse ennekõike narkoveole, vargusele või kerjamisele meelitamist (58%). Ebameeldivaks olukorraks peab neid situatsioone alla viiendiku elanikest ning normaalseks maksimaalselt 1%.

**Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons Especially Women and Children, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime*

© TNS

Kokkuvõtteks tööorjuse kohta (2)

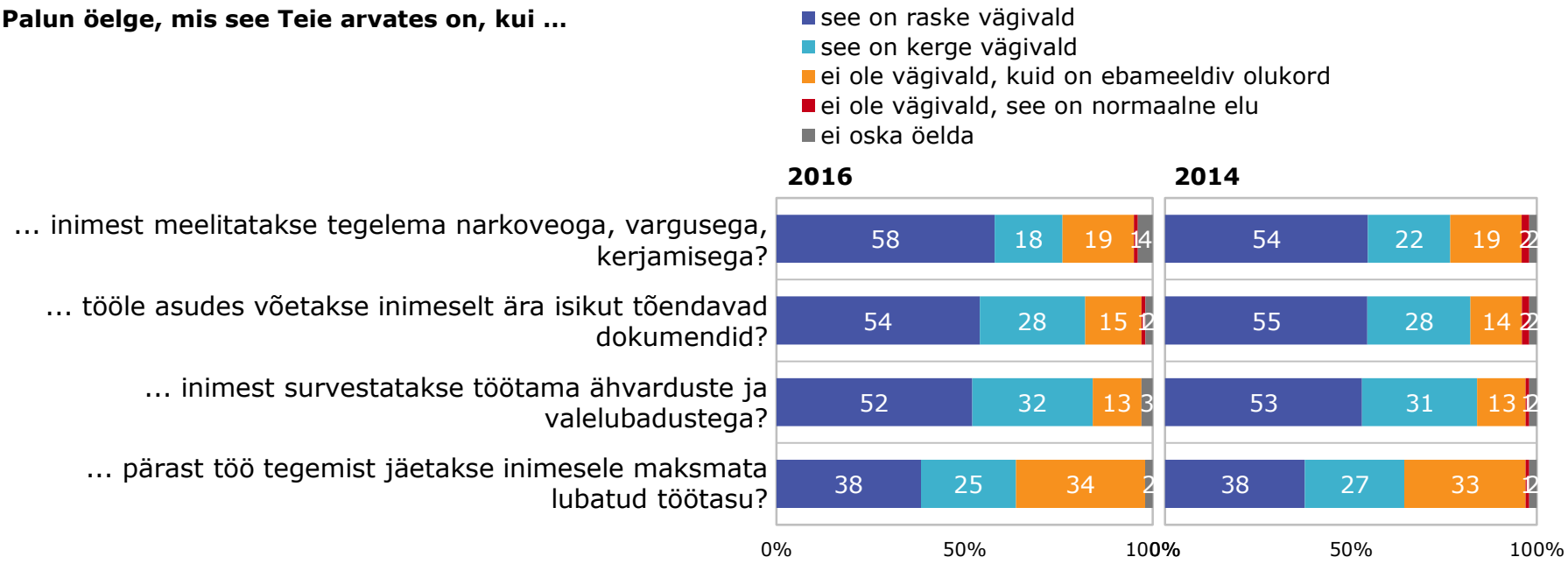
- Mis puudutab töötasu maksmata jätmist inimesele pärast töö tegemist, siis kuigi ka seda peab 63% elanikest raskeks vägivallaks (sh 38%), siis kolmandiku jaoks on see lihtsalt ebameeldiv olukord. Seega hinnatakse seda olukorda elanikkonna tasandil veidi kergemalt kui teisi situatsioone.
- Võrreldes 2014. aastaga ei ole elanike hinnangutes tööorjusele viitavatele situatsioonidele olulisi muutusi toimunud.
- Tööorjusega seotud situatsioonide hindamisel ilmnesid üksikud sotsiaal-demograafilised erinevused.
  - Meeste ja naiste hoiakud enamasti ei erine, vaid narkoveole, vargusele või kerjamisele meelitamist peavad naised veidi sagedamini vägivallaks kui mehed (vastavalt 81% ja 72%). Mehed peavad seda naistest sagedamini ebameeldivaks olukorraks (23% *vs*. 15%).
  - Vanuserühmadest eristuvad 25–34-aastased, kes peavad enamikku situatsioone (v.a töötasu maksmata jätmist) teistest sagedamini vägivallaks. 15–24-aastased noored seevastu peavad isikut tõendavate dokumentide äravõtmist ja töötasu maksmata jätmist teistest sagedamini lihtsalt ebameeldivaks olukorraks (vastavalt 23% ja 48%) ning mitte vägivallaks (vägivald on see vastavalt 71% ja 50% jaoks).
  - Rahvusrühmades ei ole samuti kuigi palju erisusi. Siiski tundub eestlastele ähvarduste ja valelubadustega töölesurvestamine sagedamini vägivaldne käitumine kui muu rahvuse esindajatele (vastavalt 88% ja 74%).
  - Elukoha lõikes süsteemseid erisusi hoiakutes ei ilmne.

© TNS

Tööorjus

kõik vastajad, n=1120

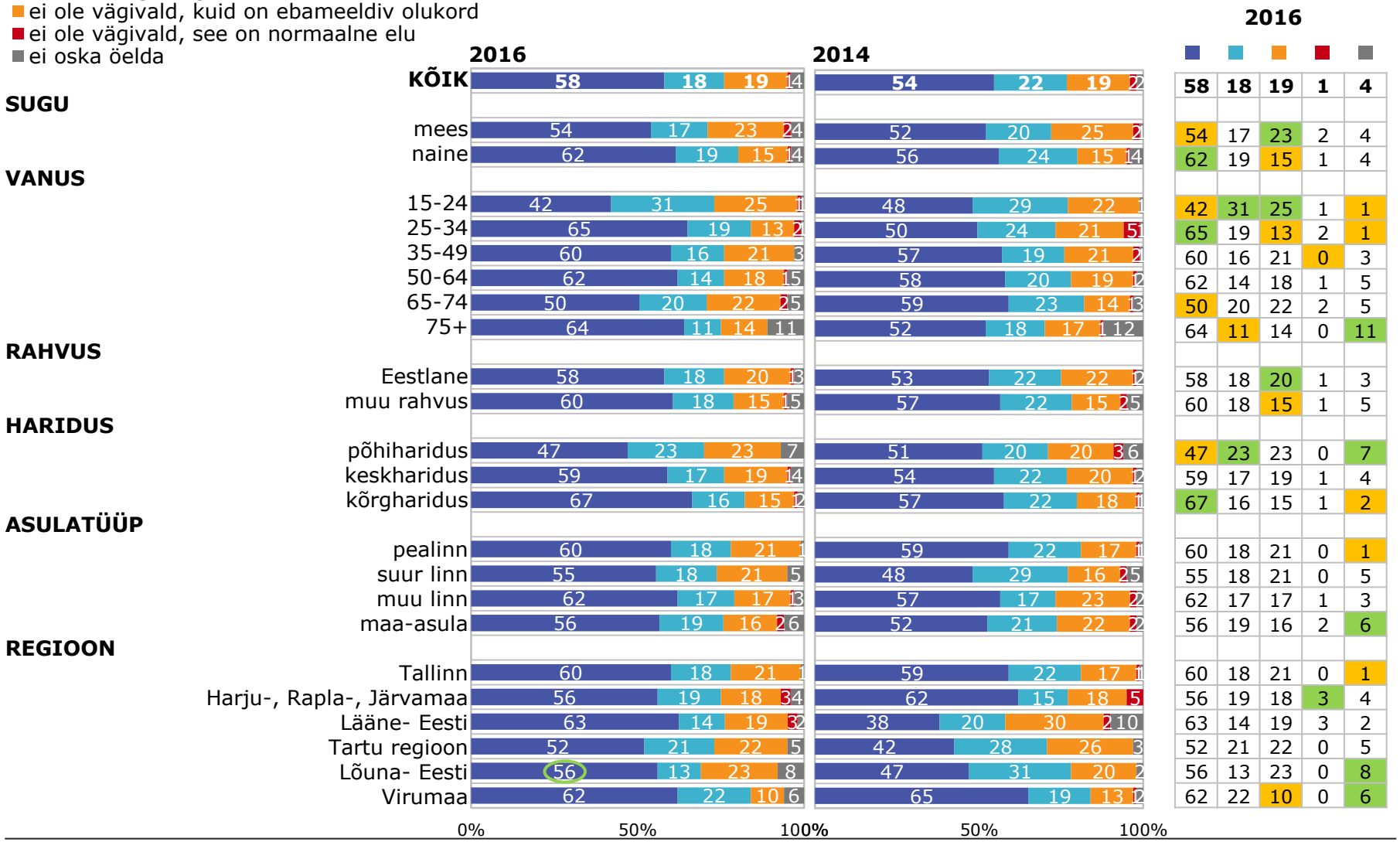
Palun öelge, mis see Teie arvates on, kui ...

© TNS

... kui inimest meelitatakse tegelema narkoveoga, vargusega, kerjamisega?

- see on raske vägivald
- see on kerge vägivald
- ei ole vägivald, kuid on ebameeldiv olukord
- ei ole vägivald, see on normaalne elu
- ei oska öelda

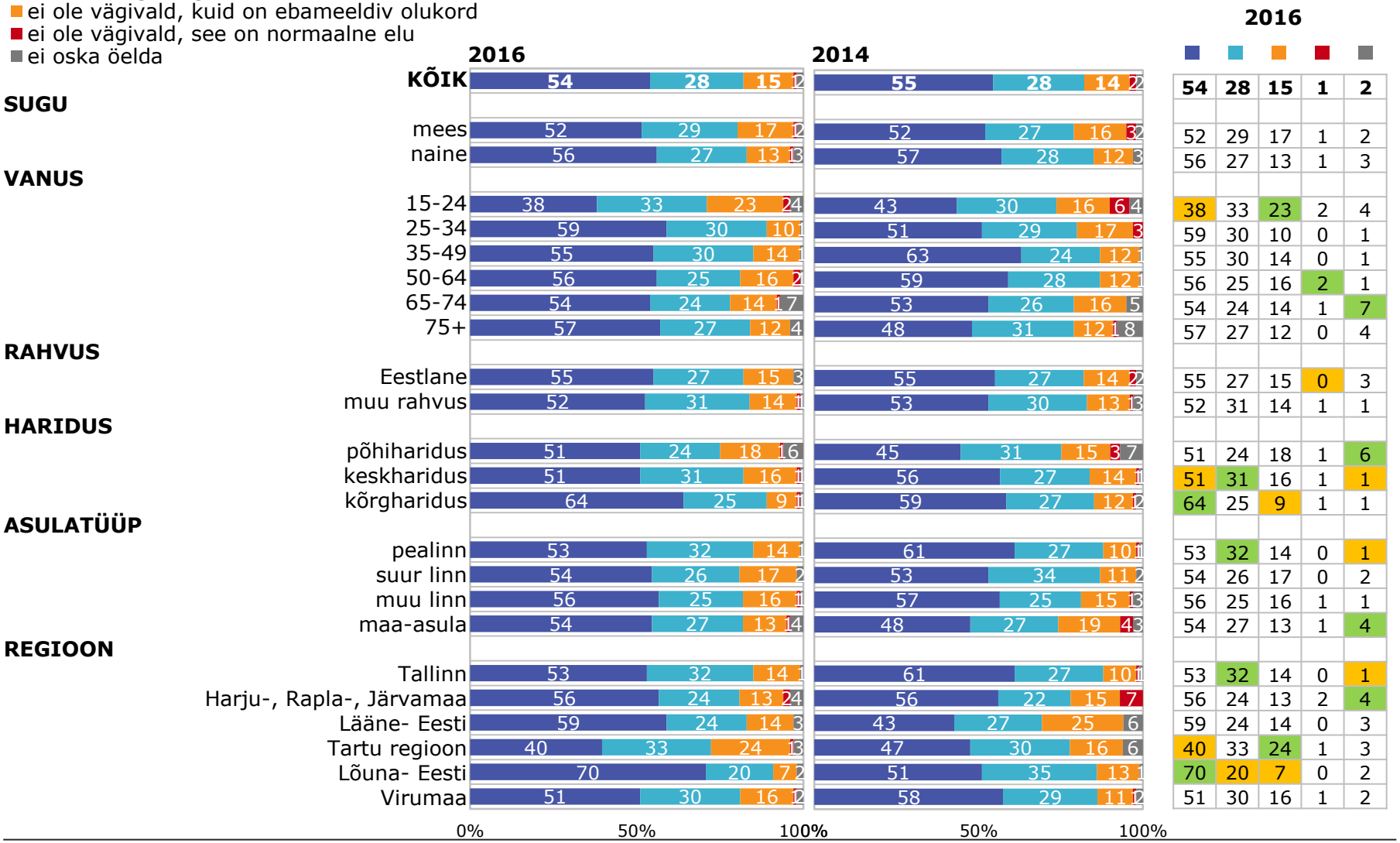
= tõus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)
= langus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)

= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest enam
= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest vähem

© TNS

... kui tööle asudes võetakse inimeselt ära isikut tõendavad dokumendid?

- see on raske vägivald
- see on kerge vägivald
- ei ole vägivald, kuid on ebameeldiv olukord
- ei ole vägivald, see on normaalne elu
- ei oska öelda

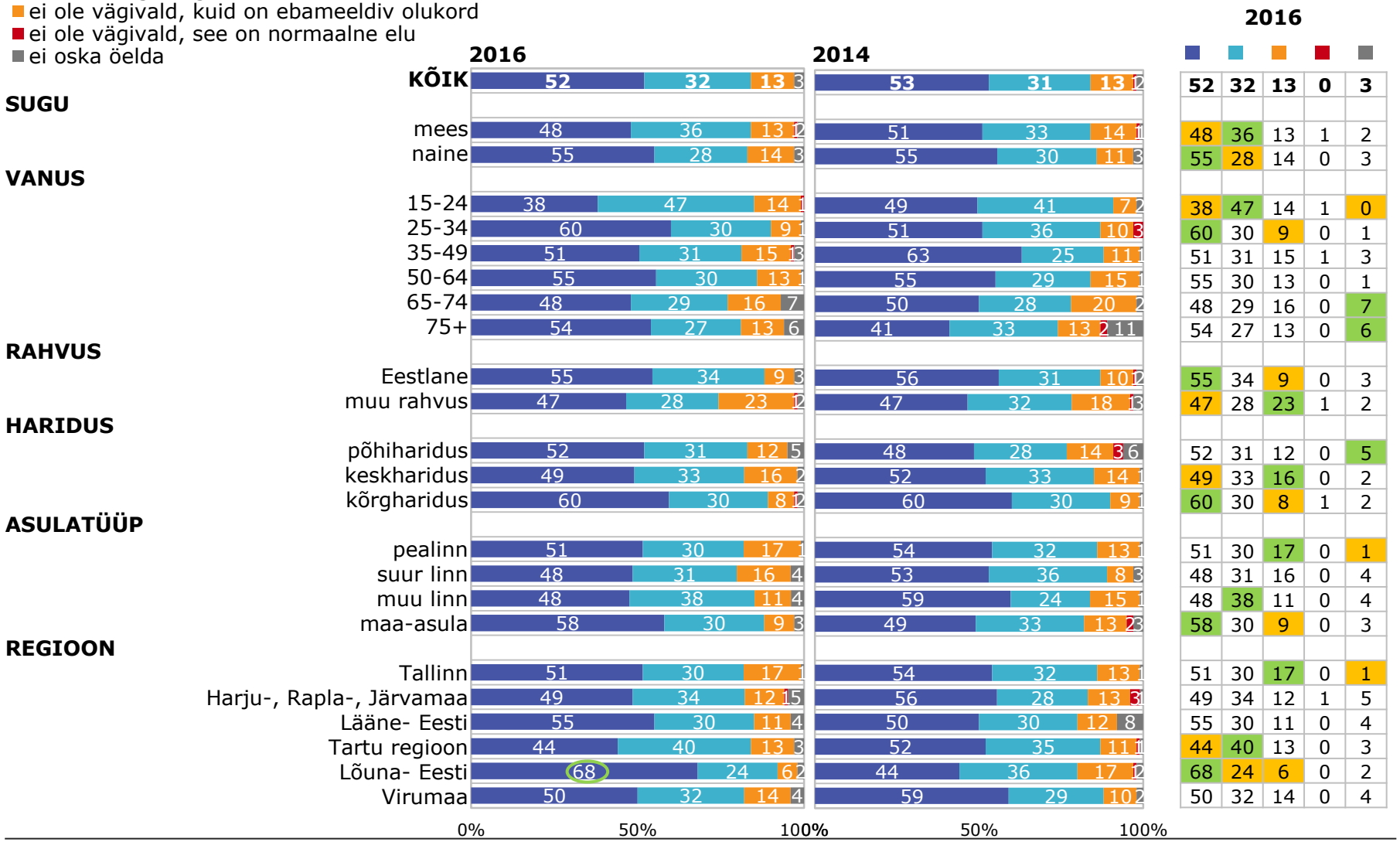
= tõus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)
= langus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)

= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest enam
= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest vähem

© TNS

... kui inimest survestatakse töötama ähvarduste ja valelubadustega?

- see on raske vägivald
- see on kerge vägivald
- ei ole vägivald, kuid on ebameeldiv olukord
- ei ole vägivald, see on normaalne elu
- ei oska öelda

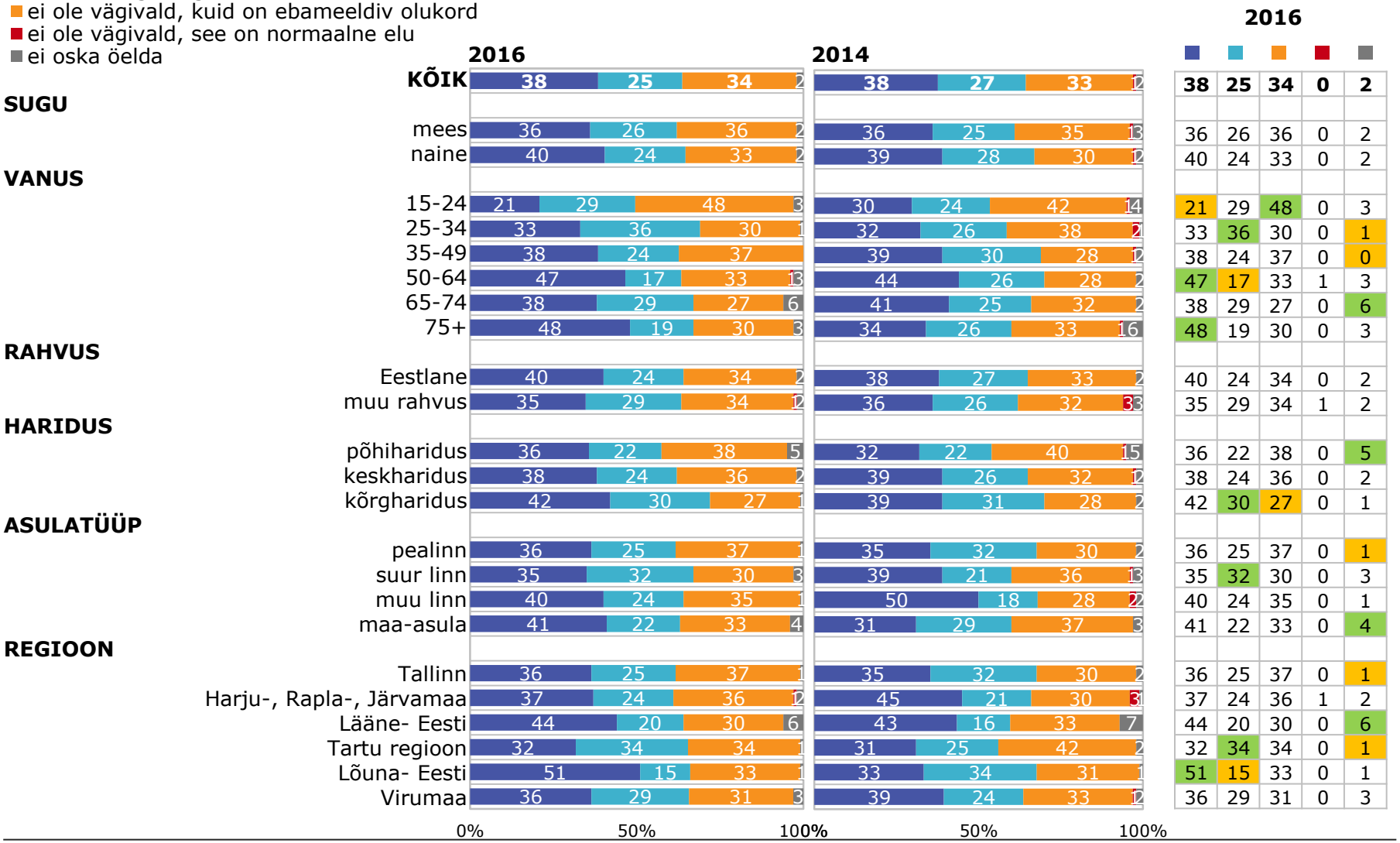
= tõus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)
= langus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)

= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest enam
= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest vähem

© TNS

... kui pärast töö tegemist jäetakse inimesele maksmata lubatud töötasu?

- see on raske vägivald
- see on kerge vägivald
- ei ole vägivald, kuid on ebameeldiv olukord
- ei ole vägivald, see on normaalne elu
- ei oska öelda

TNS Emor

Soopõhine vägivald ja inimkaubandus 2016

© TNS

= tõus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)
= langus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)

= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest enam
= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest vähem

Kokkuvõtteks prostitutsiooni kohta (1)

- Piir inimkaubanduse ja prostitutsiooni vahel on üsna õhuke. Seksi müümine on Eestis lubatud nagu ka seksi ostmine (v.a alaealiselt). Karistusseadustik keelab aga kupeldamise ja prostitutsioonile kaasaaitamise. Käesolevas uuringus kaardistati elanikkonna hoiakuid selle osas, kuivõrd kahjulik või vajalik on prostitutsioon.
- 42% elanikest nõustub vähemalt ühe prostitutsiooni vajalikkust kirjeldava põhjendusega. Neid oli sama palju ka 2014. aastal ning enam on nende seas mehi (51% *vs*. naistest 35%), 35–49-aastaseid (49%), kõrgema sissetulekuga inimesi (49% saavad kuus pereliikme kohta üle 600 euro) ning Lõuna-Eesti elanikke (51%).
- Kõige sagedamini ollakse nõus sellega, et prostitutsioon on vajalik ja tuleb legaliseerida, kuna see võimaldab prostituutidele tööd ja sissetulekut (33%). Sellega nõustuvad üldjoontes samad sotsiaal-demograafilised grupid, kes nõustuvad vähemalt ühe prostitutsiooni vajalikkust toetava väitega: mehed, 35–49-aastased, eestlased, Lõuna-Eesti elanikud. 28% elanikest leiab, et see on vajalik, kuna aitab maandada meeste seksuaalseid pingeid ja stressi (28%), ning 12%, et selle vahendamisest teenivad kasu ettevõtjad (taksojuhid, turismifirmad, striptiisibaarid jne).
- Teisalt toetab vähemalt pool elanikkonnast seksi ostu keelustamist (53%) ning veelgi suurem osa tunnistab, et tegu on naistevastase vägivallaga (58%) ning see kahjustab Eesti mainet (64%).
- Seksi ostu keelustamist mõõdeti käesolevas uuringus esmakordselt ning seda toetavad naised enam kui mehed (60% *vs*. 43%), regionaalselt toetavad seda enim Virumaa elanikud (60%). Neist, kes nõustuvad vähemalt ühe prostitutsiooni vajalikkust kirjeldava põhjusega, nõustub 47% sellega, et prostitutsioon kahjustab Eesti mainet, ja 41% sellega, et see on naistevastane vägivald. Seksi keelustamise poolt on neist 27% ehk ligi kaks korda vähem kui elanikkonnas tervikuna. Suhteliselt suure sellise osa olemasolu, kes tunnistavad prostitutsiooni negatiivseid mõjusid nii üksikisiku kui ka riigi tasandil, võib viidata sellele, et prostitutsiooni vajalikuks pidajate hulgas on siiski n-ö avatum osa, kelle toetust seksi ostu keelustamisele saab läbi prostitutsiooni tegeliku olemuse kajastamise tõsta. Teisalt võib tegemist olla n-ö pragmaatikutega, kes hoolimata prostitutsiooni halbadest mõjudest ei näe, et see nähtus saaks ühiskonnast kaduda.

© TNS

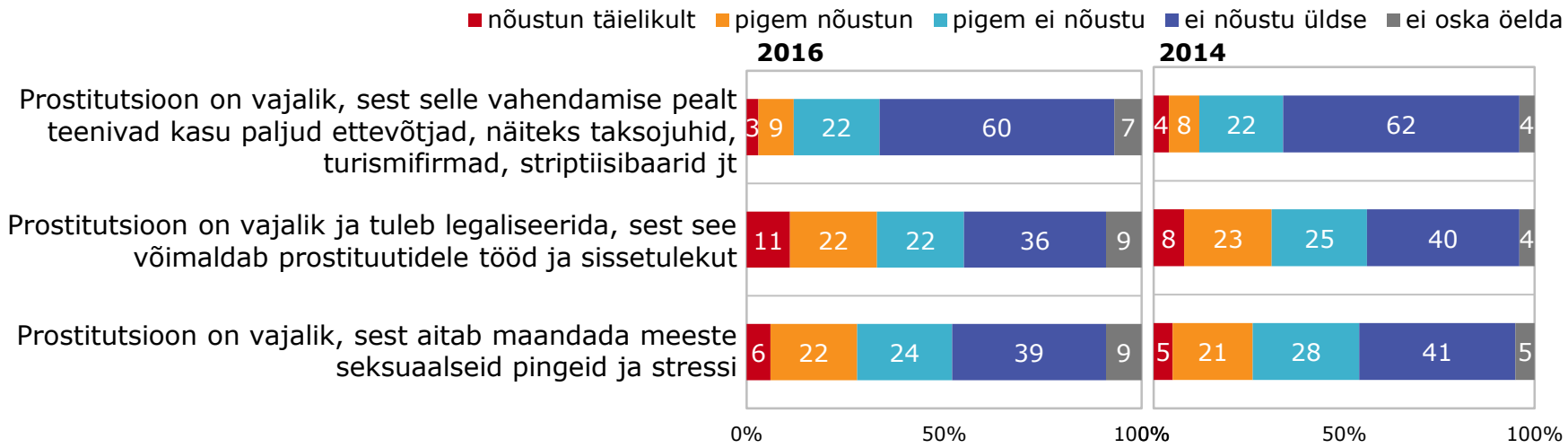
Kokkuvõtteks prostitutsiooni kohta (2)

- Kokkuvõtteks saab öelda, et neid, kes **toetavad prostitutsiooni olemasolu ühiskonnas täielikult** ehk peavad seda vajalikuks, kuna see annab prostituutidele tööd, vahendavatele ettevõtjatele teenistust ja aitab leevendada meeste pingeid ja stressi, ning ei pea seda naistevastaseks vägivallaks ega Eesti maine kahjustajaks, on 2%. Neid oli sama palju (3%) ka 2014. aastal.
  - Prostitutsiooni täielikult toetajaid on enam meeste seas (4% *vs*. 1%) ning kõrgemas sissetulekurühmas (5%). Vähem toetavad seda 25–34-aastased (1%).
- Prostitutsioonivastaste hoiakute kandjaid ehk neid, kes ei nõustu mitte ühegi prostitutsiooni vajalikkust väljendava väitega ning leiavad, et prostitutsioon on naistevastane vägivald ja kahjustab Eesti mainet, on 32% (2014. aastal 33%).
  - Vastaste seas on naisi enam kui mehi (39% *vs*. 23%) ning eestlasi enam kui muu rahvuse esindajaid (34% *vs*. 28%).

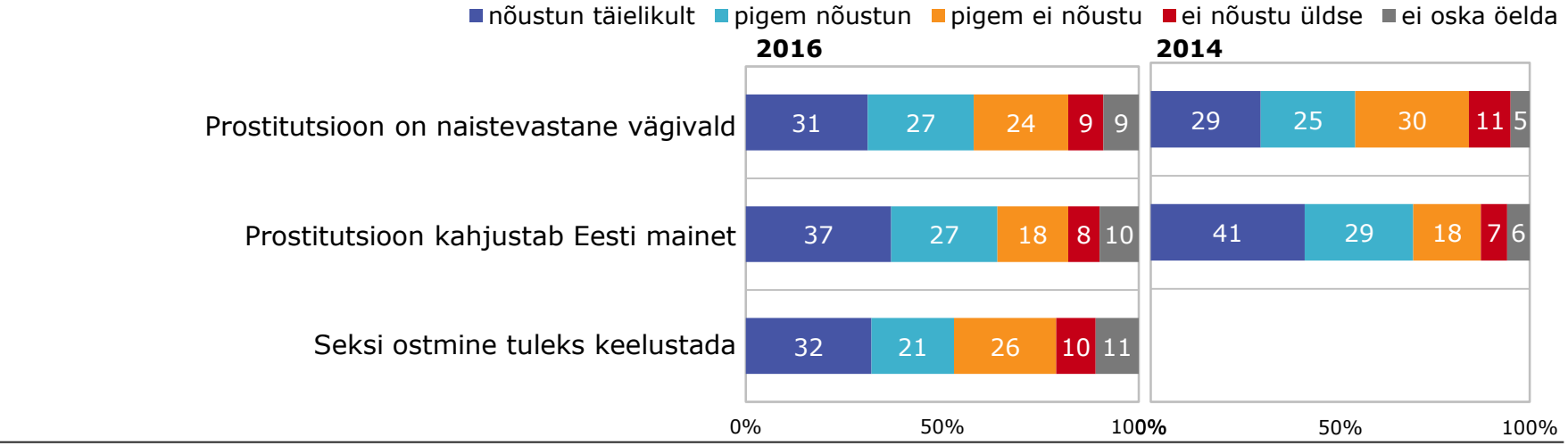
© TNS

Prostitutsioon

Kuivõrd Te nõustute või ei nõustu järgmiste väidetega? (kõik vastajad, n=1120)

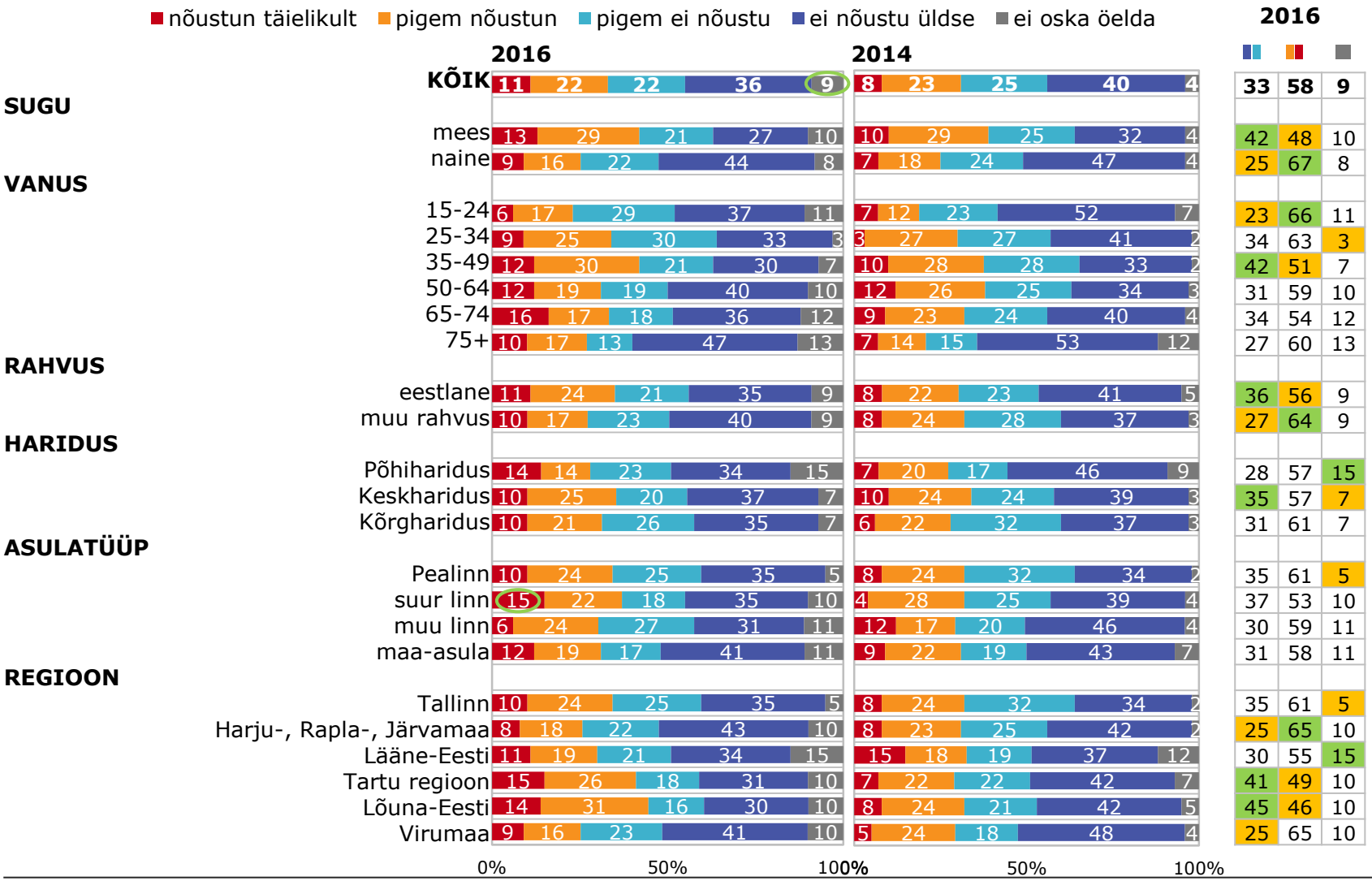
Kuivõrd Te nõustute või ei nõustu järgmiste väidetega? (kõik vastajad, n=1120)

© TNS

Prostitutsiooni legaliseerimine: sotsiaal-demograafia

Prostitutsioon on vajalik ja tuleb legaliseerida, sest see võimaldab prostituutidele tööd ja sissetulekut

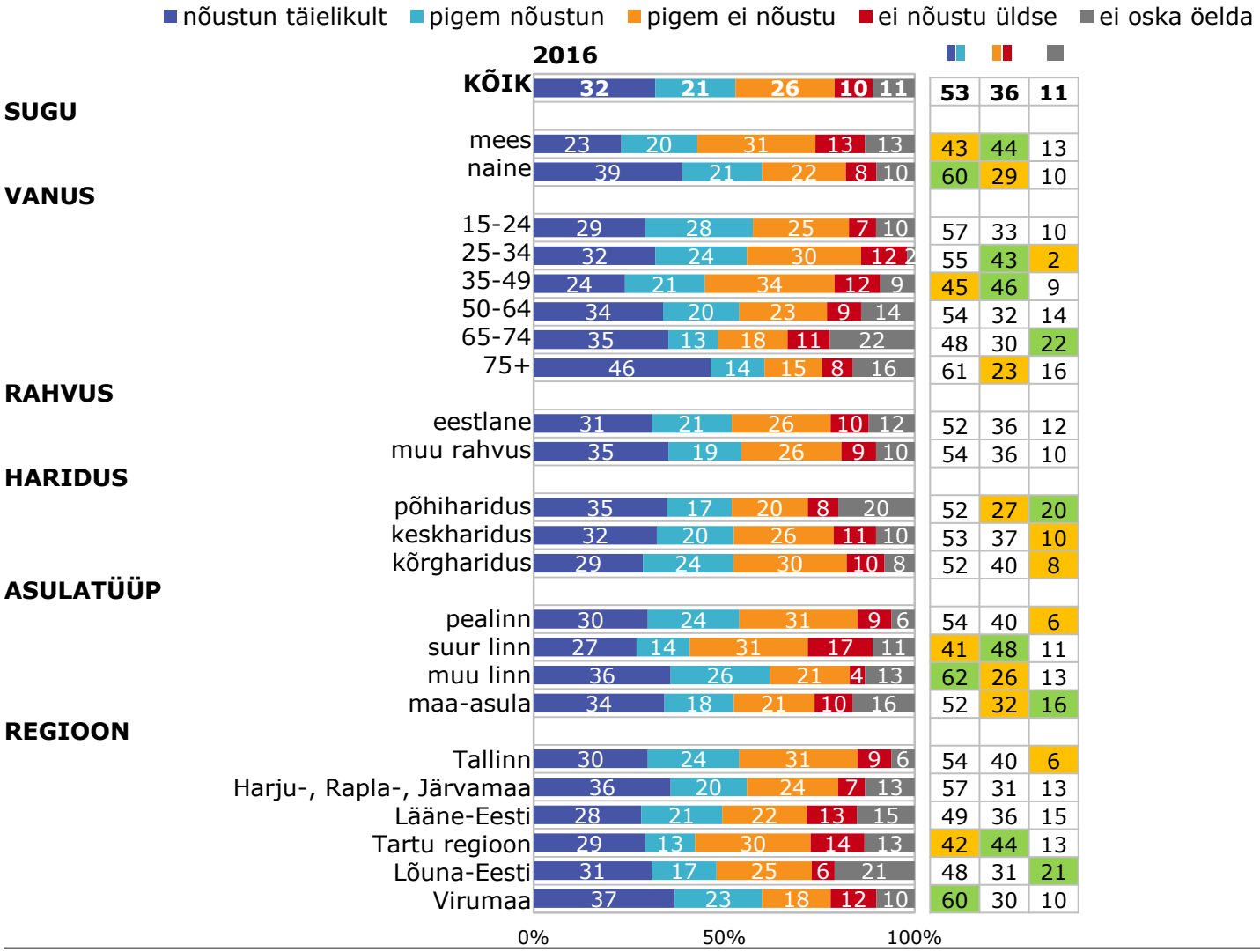
© TNS

= tõus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)
= langus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)

= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest enam
= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest vähem

Seksi ostmise keelustamine: sotsiaal-demograafia

Seksi ostmine tuleks keelustada

© TNS

= tõus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)
= langus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)

= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest enam
= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest vähem

7

Hoiakud inimkaubanduse ohvriks langemise osas

© TNS

Kokkuvõtteks inimkaubanduse riskitegurite kohta

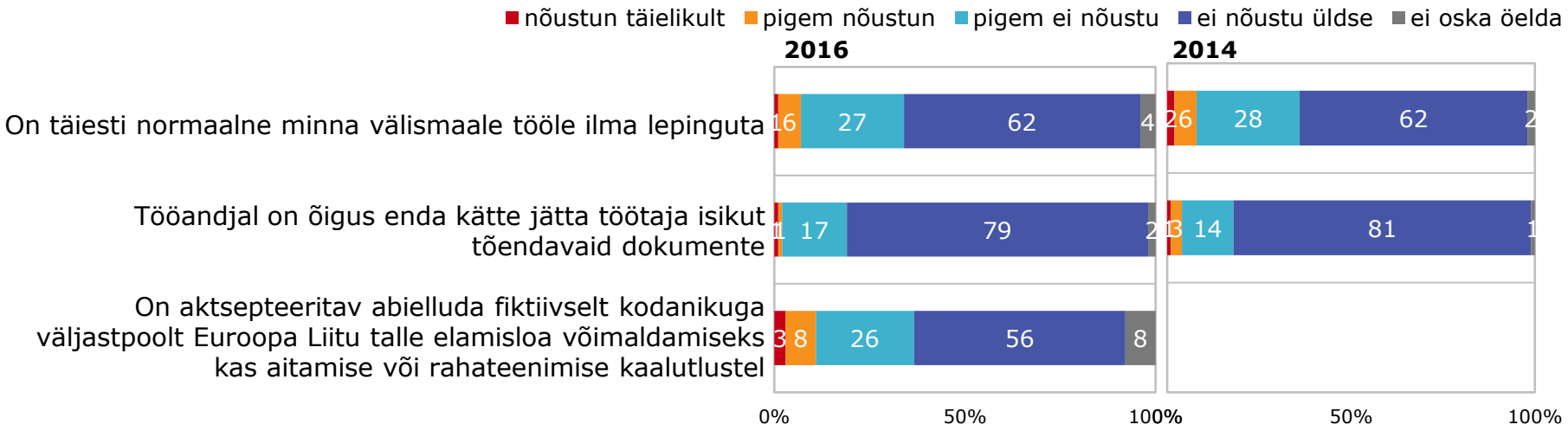
- Selleks, et hinnata, milline võiks olla elanikkonna ja selle alarühmade risk sattuda inimkaubanduse ohvriks, paluti neil hinnata mõnede olukordade normaalsust ja vastuvõetavust.
- Mõõdetud olukordadest kõige enam peeti aktsepteeritavaks fiktiivabielu kodanikuga väljastpoolt Euroopa Liitu talle elamisloa võimaldamiseks kas aitamise või rahateenimise kaalutlustel (11%). 7% peab normaalseks ilma lepinguta välismaale tööle minemist ja 2% leiab, et tööandjal on õigus jätta enda kätte töötaja isikut tõendavaid dokumente.
- Sotsiaal-demograafiliste rühmade lõikes vaadatuna peavad mehed naistest enam normaalseks välismaal lepinguta töötamist (9% *vs*. 4%). Muude olukordade hindamisel erinevused puuduvad. Vanuserühmadest on mõnevõrra muret tekitav teatud hulga noorte olemasolu, kes peab ohuolukordi normaalseks: 7% leiab, et tööandja võib enda kätte jätta töötaja isikut tõendavaid dokumente, ning 18% aktsepteerib fiktiivabielusid. Viimaseid peavad sagedamini vastuvõetavaks ka 35–49-aastased ning muu rahvuse esindajad.
- Sarnaselt 2014. aastale on hoiakute tasandil risk sattuda inimkaubanduse ohvriks endiselt üsna väike ning pole vahepeal muutunud. Kuigi elanikkonnas valitsevad inimkaubanduse riskitegurite osas õiged hoiakud, ei pruugi see reaalses situatsioonis alati vastavat käitumist tagada. Seda mõtet väljendati ka 2014. aasta kvalitatiivuuringus, et inimkaubanduse tegelikud skeemid on kavalad ning ennekõike just noorematel inimestel ei ole alati piisavalt kriitilist mõtlemist neist hoidumiseks.

© TNS

Teadlikkus inimkaubanduse ohvriks sattumise riskiolukordadest

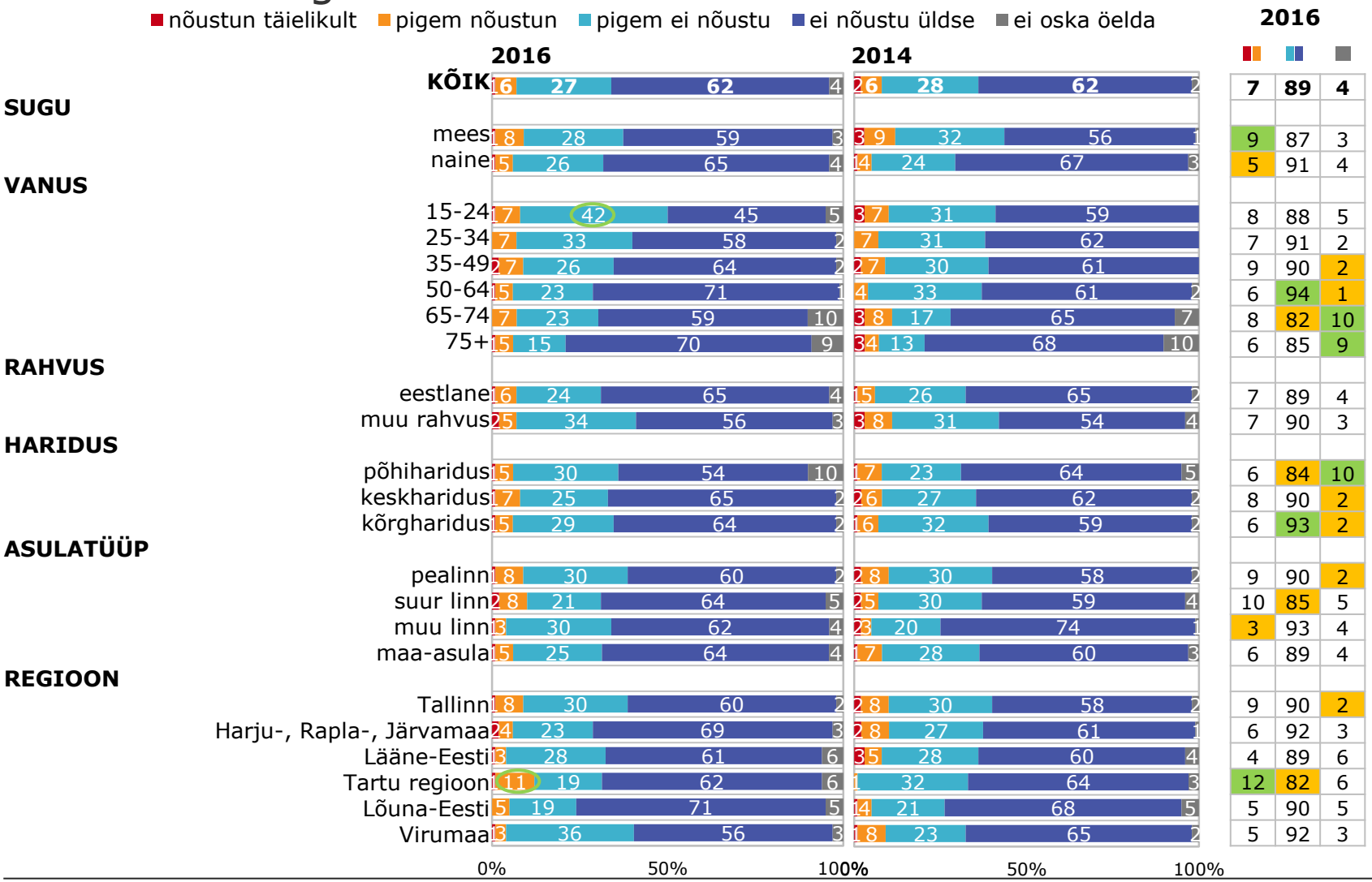
kõik vastajad, n=1120

Kuivõrd Te nõustute või ei nõustu järgmiste väidetega?

© TNS

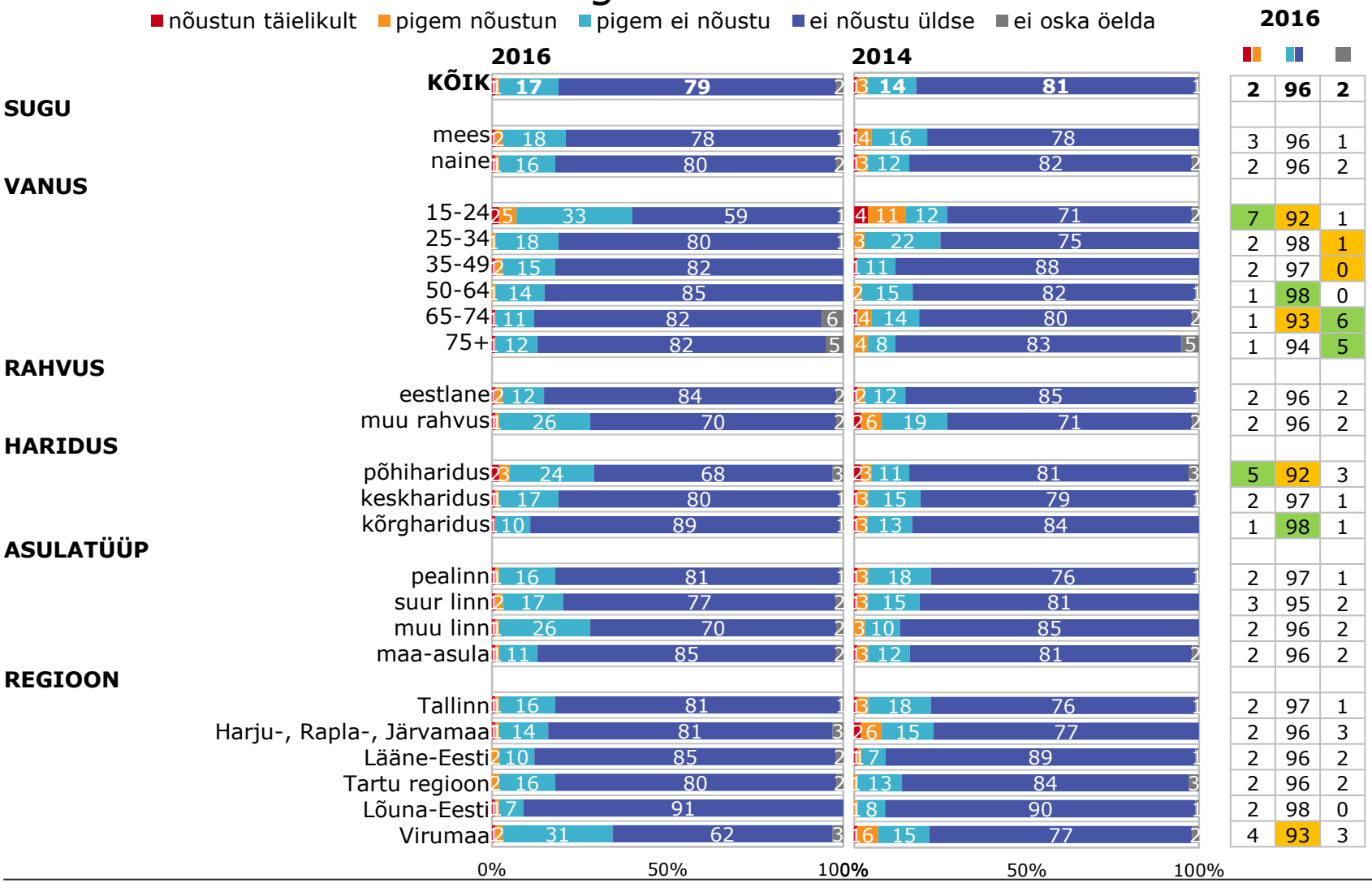
On täiesti normaalne minna välismaale tööle ilma lepinguta: sotsiaal-demograafia

© TNS

= tõus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)
= langus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)
= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest enam
= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest vähem

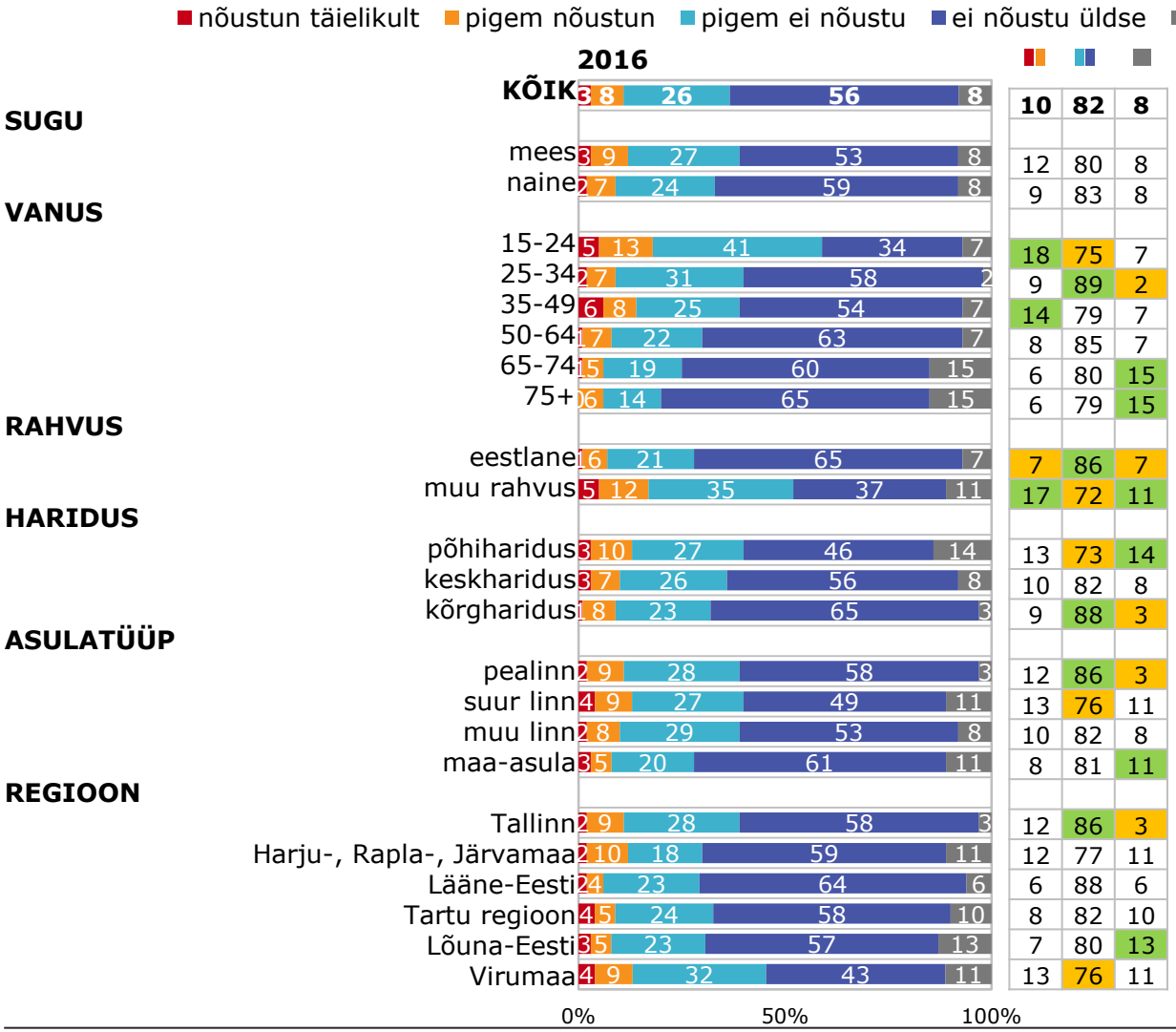
Tööandjal on õigus enda kätte jätta töötaja isikut tõendavaid dokumente: sotsiaal-demograafia

© TNS

= tõus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)
= langus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)
= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest enam
= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest vähem

On aktsepteeritav abielluda fiktiivselt kodanikuga väljastpoolt EL-i talle elamisloa võimaldamiseks kas aitamise või rahateenimise kaalutlustel

10	**82**	**8**
12	80	8
9	83	8
18	75	7
9	89	2
14	79	7
8	85	7
6	80	15
6	79	15
7	86	7
17	72	11
13	73	14
10	82	8
9	88	3
12	86	3
13	76	11
10	82	8
8	81	11
12	86	3
12	77	11
6	88	6
8	82	10
7	80	13
13	76	11

© TNS

= tõus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)
= langus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)

= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest enam
= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest vähem

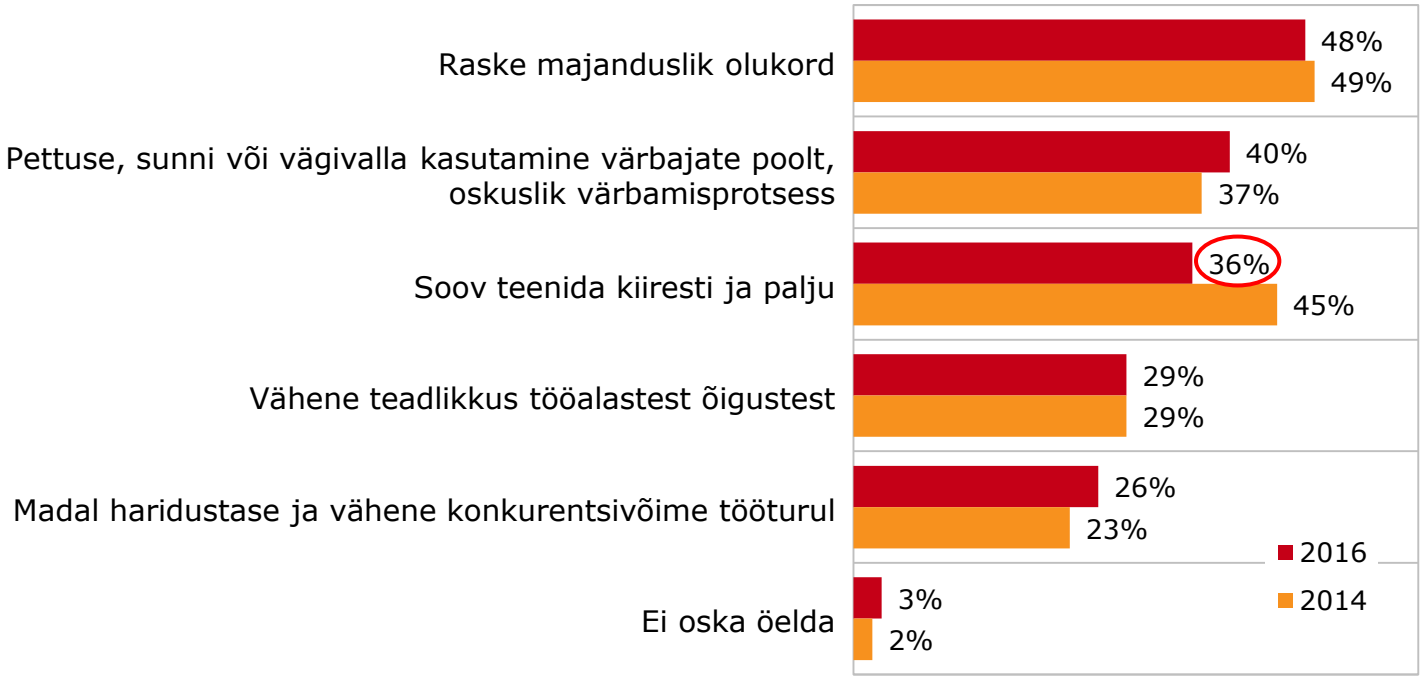
Kokkuvõtteks tööorjusesse ja prostitutsiooni sattumise põhjuste kohta

- Sarnaselt 2016. aastale peeti ka sel aastal peamiseks põhjuseks tööorjuse ja prostitutsiooni ohvriks sattumisel inimese rasket majanduslikku olukorda: vastavalt leidis seda 48% ja 60% elanikest. Küll aga on aset leidnud muudatus tööorjuse peamiste põhjuste väljatoomisel: kui eelmisel aastal mainis ligi pool elanikkonnast nii tööorjuse kui ka prostitutsiooni puhul soovi teenida kiiresti ja palju, siis sel aastal toodi seda tööorjuse põhjusena välja oluliselt vähem (36%). Varasemast vähem on seda põhjust kahe olulisema tööorjusesse sattumise põhjusena maininud eestlased ning maapiirkondade elanikud.
- Tänu kiire ja kerge teenistuse põhjenduse vähenenud tähtsusele elanikkonna silmis on sellest olulisemaks tööorjusesse sattumise mõjuteguriks kerkinud inimkaubanduse värbajate oskuslikud värbamismeetodid ehk pettuse, sunni või vägivalla kasutamine (40%). Prostitutsiooni puhul usub endiselt pool elanikkonnast, et sellega tegelejad loodavad kiiret ja kerget teenistust (selles osas ei ole meeste-naiste ega eri vanuserühmade hoiakutes mingeid erinevusi), ning oskusliku värbamistöö süüks paneb seda vaid kolmandik neist.
- Tervikuna nimetab lisaks raskele majanduslikule olukorrale, oskuslikule värbamisprotsessile ning kiirele ja kergele teenistusele 29% elanikest tööorjuse põhjustena ka vähest teadlikkust tööalastest õigustest ning 26% madalat haridustaset ja vähest konkurentsivõimet tööturul. Neid põhjuseid toodi ka 2014. aastal välja sama sageli.
- Prostituudiks hakkamise põhjustena nimetatakse veel uimastisõltuvust (36%), madalat haridust (30%), pere ja lähedaste toe puudumist (18%) ning väärarusaamu prostituudi elu tegelikkusest (16%). Nende põhjuste väljatoomises võrreldes eelmise aastaga muudatusi ei ole.

© TNS

Arusaam tööorjusesse sattumise põhjustest

kõik vastajad, n=1120; vastajale näidati variantide nimekirja, valida sai kuni 2 tööorjusesse sattumise põhjust

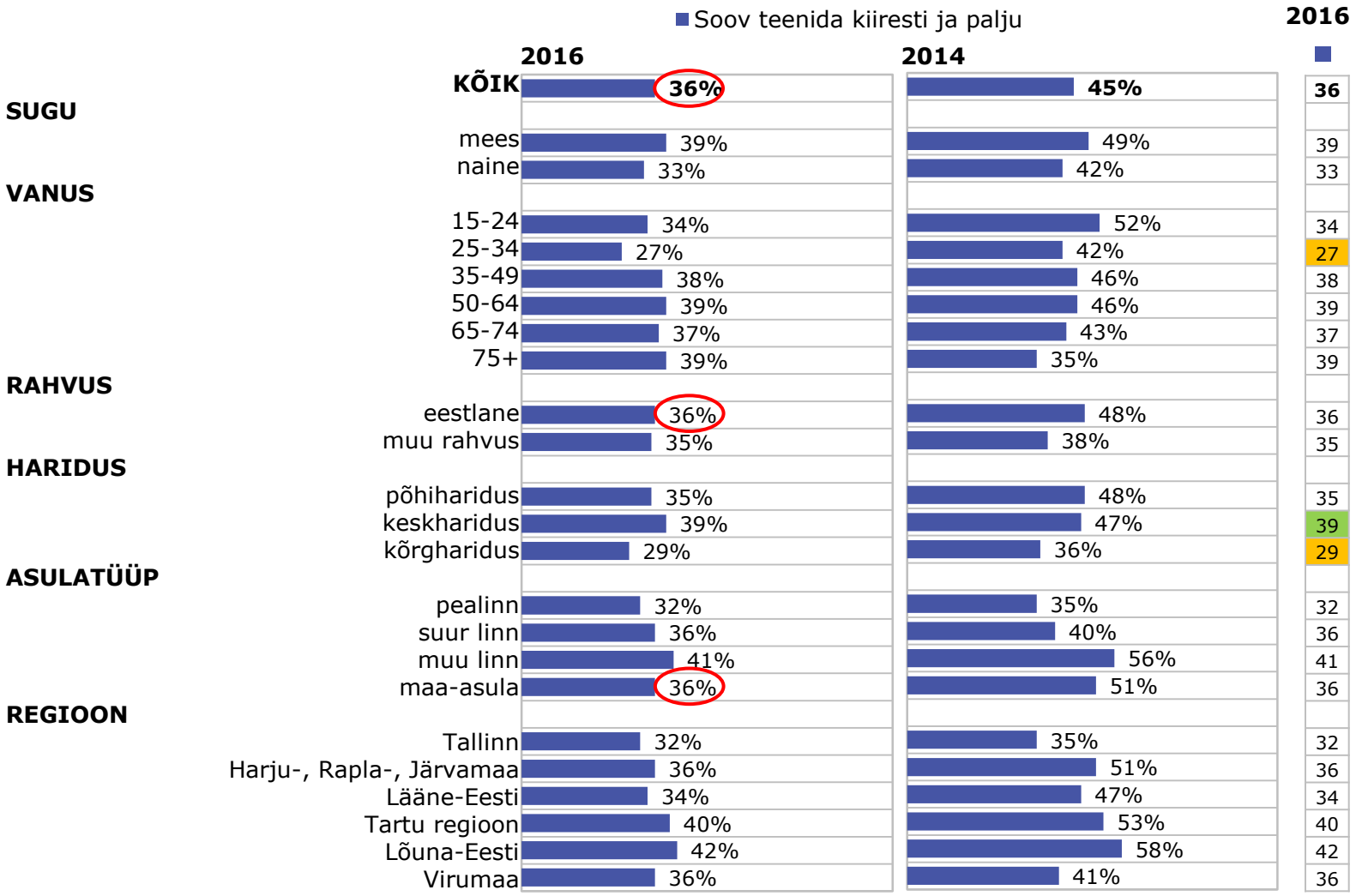

© TNS

= tõus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)
= langus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)

= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest enam
= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest vähem

Arusaam tööorjusesse sattumise põhjustest: sotsiaal-demograafia

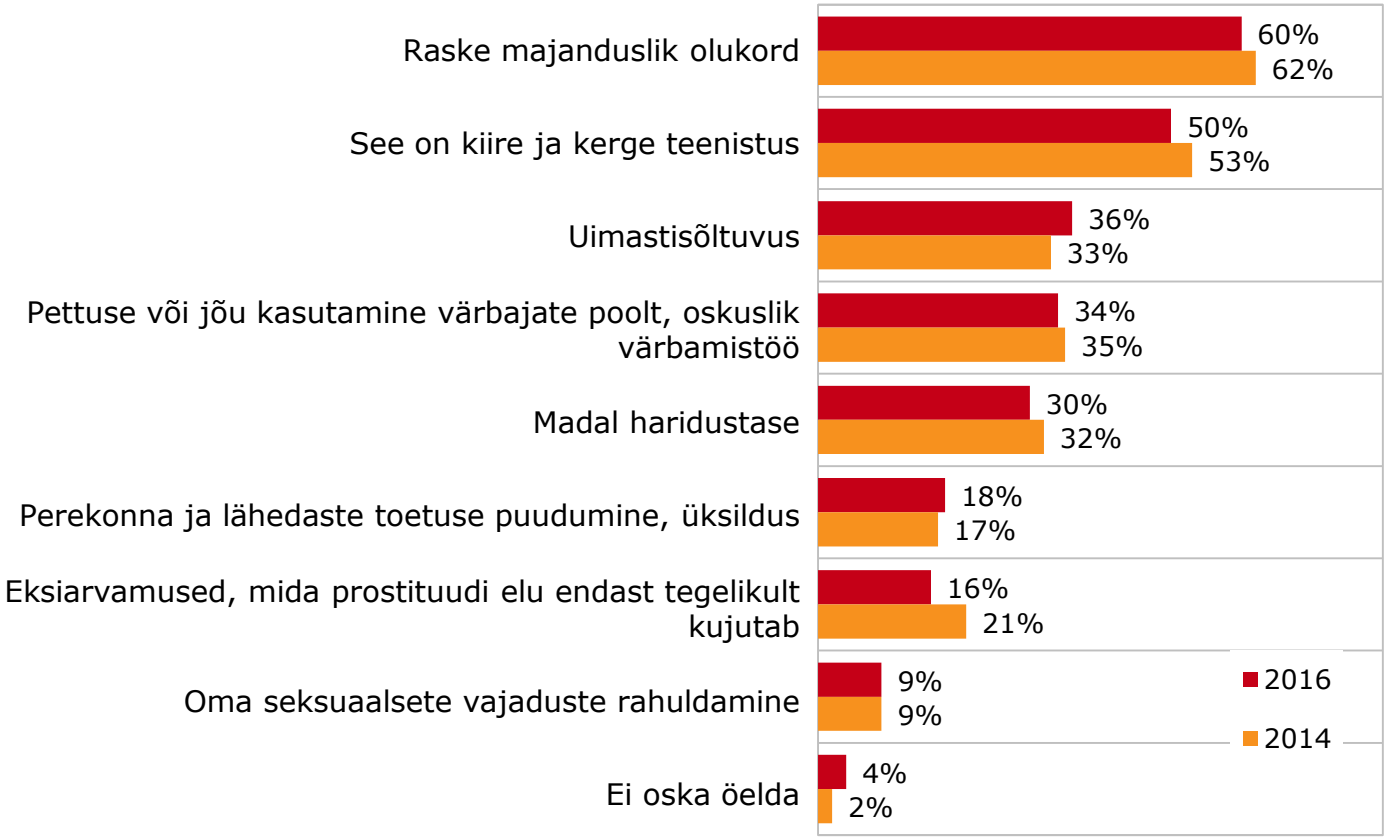

© TNS

= tõus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)
= langus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)
= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest enam
= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest vähem

Arusaam prostituudiks hakkamise põhjustest

kõik vastajad, n=1120

Võrreldes 2014. aastaga oskavad prostituudiks hakkamise põhjuseid vähem välja tuua:

- Mehed
- 65–74-aastased
- Põhiharidusega vastajad

© TNS

8

Muutused inimkaubanduse teadvustamises viimase kolme aasta jooksul

© TNS

Kokkuvõtteks inimkaubanduse vastaste kampaaniate märkamise kohta

- Sarnaselt perevägivalda puudutava teadlikkuse muutuse uurimisele kaardistas sel aastal läbi viidud uuring esmakordselt elanike enesehinnangulist teadlikkuse muutumist inimkaubandusest.
- Inimkaubanduse vastaseid **teavitusi või kampaaniaid** on viimase 3 aasta jooksul märganud 58% elanikest. 47% elanikest oskab täpsustada kanalit, mille kaudu nad teavitusi on saanud. Ennekõike on selleteemalist teavet saadud televisioonist (35%), vähem ajakirjandusest ja internetist (23%), sotsiaalmeediast (12%), raadiost (10%) ning tänavareklaamist või muust avalikust teavitusest (5%). Teavitusi ja kampaaniaid ei ole märganud 37%. Neid, kes ei oska hinnata, kas nad on neid märganud või mitte, on 6%.
- Mehed on teavitusi märganud vähem kui naised: vastavalt ei ole neid tähele pannud 42% meestest ja 32% naistest. Naised on kampaaniaid meestest enam märganud nii televisioonis kui ka ajakirjanduses ja internetis.
  - 15–24-aastased on infot saanud peamiselt sotsiaalmeediast ja teistest vanuserühmadest vähem televisioonist. 25–34-aastaste jaoks on televisioon olnud küll peamiseks infoallikaks, kuid keskmisest enam on ka nemad saanud infot sotsiaalmeediast. Vanemate earühmade puhul (50+) on sotsiaalmeedia marginaalse tähendusega ning nendeni jõuavad kampaaniad ja teavitused peamiselt televisiooni vahendusel.
  - Eestlased on märganud teavitusi ja kampaaniaid enam kui mitte-eestlased: vastavalt 65% ja 43%. Eestlased on kampaaniat enam märganud televisioonis, ajakirjanduses, internetis, raadios ning tänavatel ja muudes avalikes kohtades.

© TNS

Muutused inimkaubanduse teadvustamises viimase kolme aasta jooksul

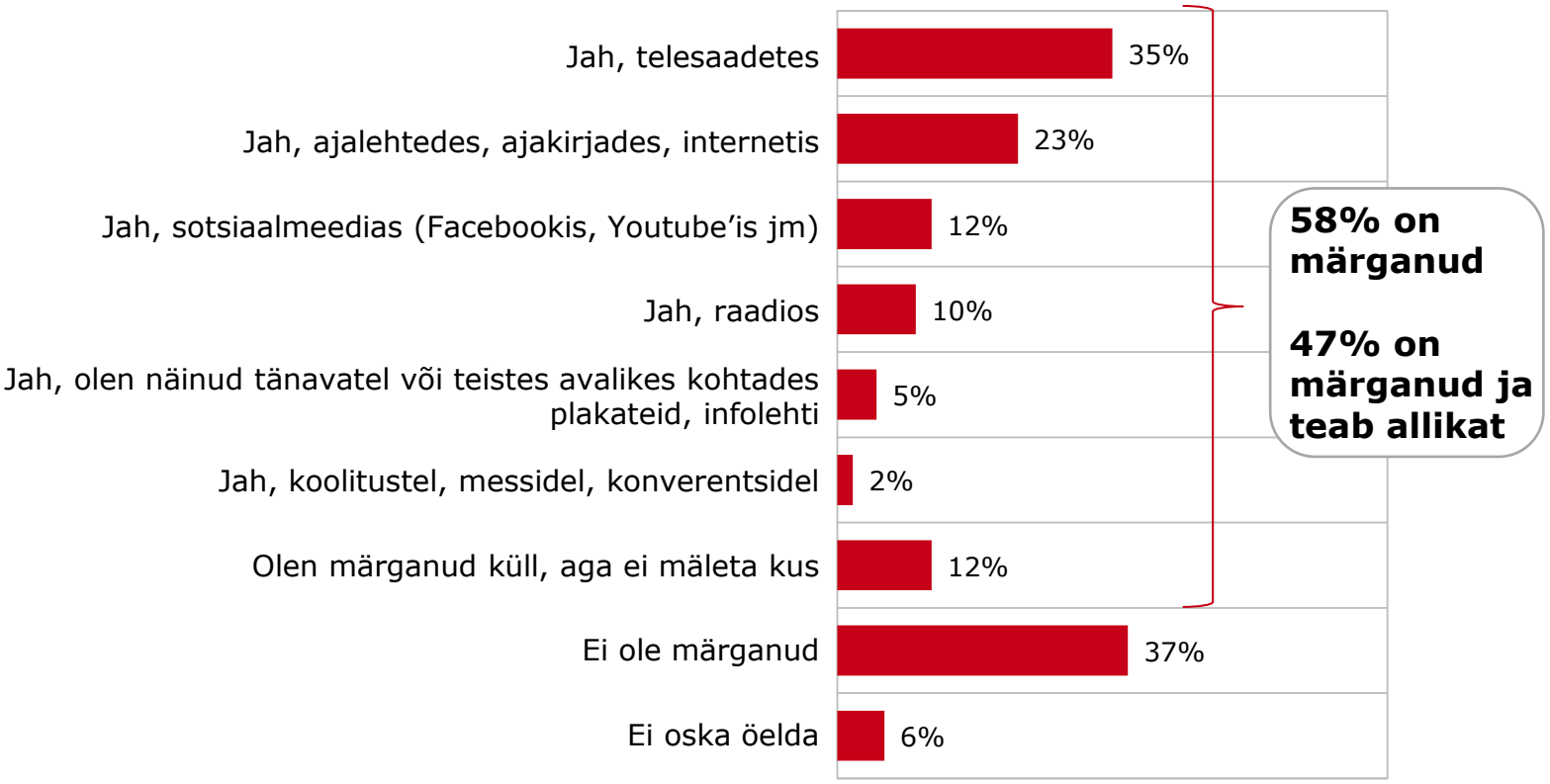
- 26% elanikest leiab, et nad on viimase kolme aasta jooksul **muutunud inimkaubanduse osas teadlikumaks**. Umbes veerand (23%) arvab, et on teemaga sama hästi kursis kui kolm aastat tagasi, ning 37%, et ei tea endiselt sellest kuigi palju. 14% ei oska hinnata, kas nende teadlikkus antud teemal on muutunud või mitte.
- Teadlikkus on enesehinnangu kohaselt ennekõike paranenud 15–24-aastaste seas, kellest 33% on muutunud teadlikumaks, kuid kelle seas on keskmisest enam neid, kes ei tea teemast eriti midagi (45%). Ka eestlased ning Eesti väike- ja keskmise suurusega linnade elanikud peavad oma teadlikkust viimase kolme aasta jooksul paranenuks. Lisaks noortele on teemaga vähem kursis muu rahvuse esindajad.
- Teadlikkuse muutusesse on ülekaalukalt panustanud meedias ja mujal märgatud teavitused ja infomaterjalid (92%), vähem on sellele kaasa aidanud tuttavate ja lähedaste kogemused (9%) või isiklik kogemus (3%).
- Seos, mis kehtis perevägivalla puhul ning mille kohaselt on omavahel seotud kampaaniate märkamine ja parem teadlikkus, kehtib ka inimkaubanduse teema puhul. Neist, kes kampaaniaid olid märganud, 39% leidis oma teadlikkuse olevat paranenud ning 27%, et on teemaga sama hästi kursis. Neist, kes kampaaniat märganud ei olnud, 59% tunnistas, et ei tea teemast eriti midagi.

© TNS

Inimkaubanduse vastaste teavituste ja kampaaniate märkamine

kõik vastajad, n=1120

Kas Te olete viimase 3 aasta jooksul märganud Eesti meedias, avalikes kohtades või mujal inimkaubanduse vastu suunatud teavitusi, informatsiooni?

© TNS

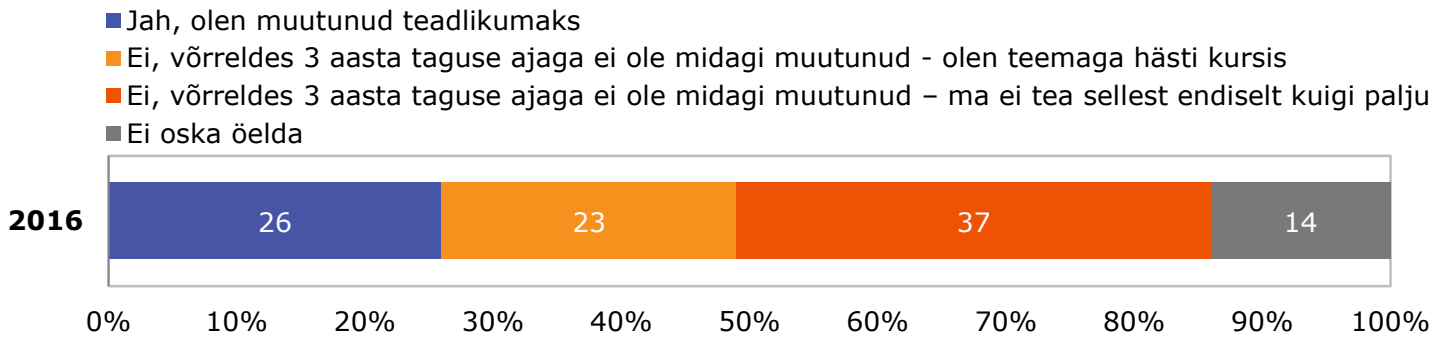
Inimkaubanduse vastaste teavituste ja kampaaniate märkamine: sotsiaal-demograafia

	televisioonis	ajalehtedes, ajakirjades, internetis	sotsiaal-meedias	raadios	plakatid, infolehed tänavatel või teistes avalikes kohtades	koolitustel, messidel, konverentsi-del	Olen märganud küll, aga ei mäleta kus	Ei ole märganud	Ei oska öelda
KÕIK	**35**	**23**	**12**	**10**	**5**	**2**	**12**	**37**	**6**
SUGU									
mees	31	18	11	10	4	1	11	42	5
naine	39	26	12	9	6	2	12	32	6
VANUS									
15-24	22	20	25	6	8	3	18	41	4
25-34	35	20	25	9	7	3	11	35	3
35-49	34	25	11	10	7	2	14	37	4
50-64	40	26	5	10	3	2	12	35	6
65-74	43	18	2	12	2	1	6	35	9
75+	39	25	0	11	1	0	5	38	10
RAHVUS									
eestlane	42	27	13	13	6	2	14	30	5
muu rahvus	22	14	9	2	3	1	7	50	7
HARIDUS									
põhiharidus	34	17	14	9	3	2	10	40	6
keskharidus	36	22	11	10	3	1	10	39	5
kõrgharidus	35	29	12	10	10	5	18	29	6
ASULATÜÜP									
pealinn	24	23	12	6	7	2	17	39	4
suur linn	32	19	12	7	5	2	10	43	6
muu linn	48	27	12	10	2	3	8	28	8
maa-asula	42	22	11	15	4	1	9	36	6
REGIOON									
Tallinn	24	23	12	6	7	2	17	39	4
Harju-, Rapla-, Järvamaa	44	25	11	12	6	0	12	31	3
Lääne-Eesti	32	23	11	9	2	2	12	41	5
Tartu regioon	40	26	18	16	7	2	13	34	10
Lõuna-Eesti	58	27	13	14	4	5	3	26	6
Virumaa	34	13	6	6	0	1	5	44	9

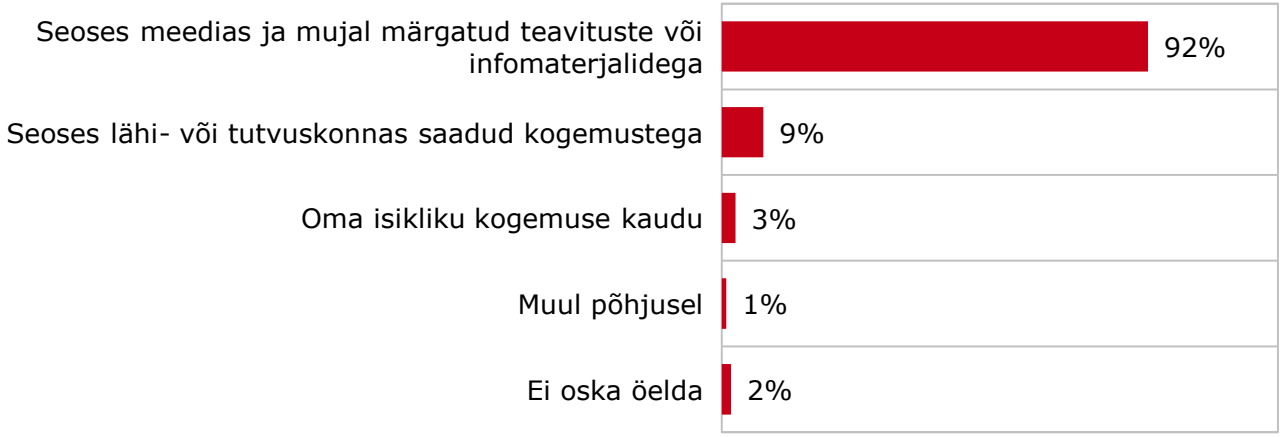
© TNS

Teadlikkuse muutumine inimkaubandusest viimase 3 aasta jooksul

Kas Teie teadlikkus inimkaubandusest on viimase 3 aasta jooksul muutunud? (kõik vastajad, n=1120)

Mille tulemusena Teie teadlikkus inimkaubandusest on viimase 3 aasta jooksul muutunud? (% neist, kes on muutunud teadlikumaks, n=300)

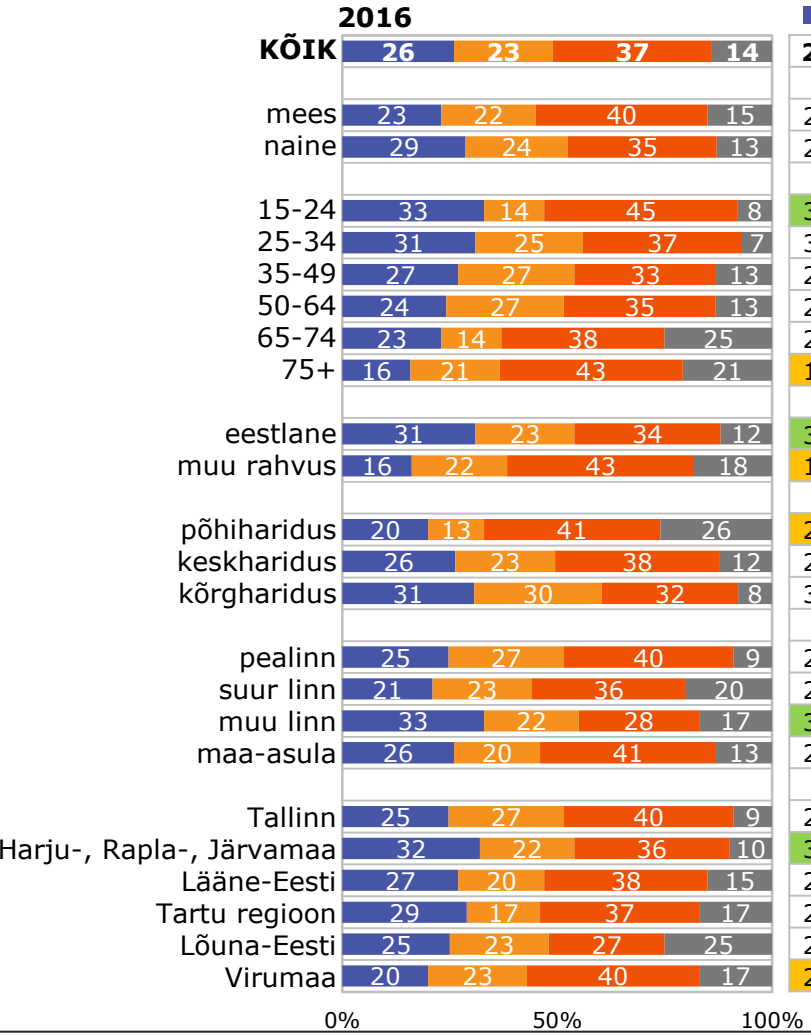

Muude allikatena nimetati töölt, koolist ja ülikoolist saadud infot.

© TNS

Teadlikkuse muutumine inimkaubandusest viimase 3 aasta jooksul

- Jah, olen muutunud teadlikumaks
- Ei, võrreldes 3 aasta taguse ajaga ei ole midagi muutunud - olen teemaga hästi kursis
- Ei, võrreldes 3 aasta taguse ajaga ei ole midagi muutunud – ma ei tea sellest endiselt kuigi palju
- Ei oska öelda

		26	23	37	14
KÕIK		26	23	37	14
SUGU					
	mees	23	22	40	15
	naine	29	24	35	13
VANUS					
	15-24	33	14	45	8
	25-34	31	25	37	7
	35-49	27	27	33	13
	50-64	24	27	35	13
	65-74	23	14	38	25
	75+	16	21	43	21
RAHVUS					
	eestlane	31	23	34	12
	muu rahvus	16	22	43	18
HARIDUS					
	põhiharidus	20	13	41	26
	keskharidus	26	23	38	12
	kõrgharidus	31	30	32	8
ASULATÜÜP					
	pealinn	25	27	40	9
	suur linn	21	23	36	20
	muu linn	33	22	28	17
	maa-asula	26	20	41	13
REGIOON					
	Tallinn	25	27	40	9
	Harju-, Rapla-, Järvamaa	32	22	36	10
	Lääne-Eesti	27	20	38	15
	Tartu regioon	29	17	37	17
	Lõuna-Eesti	25	23	27	25
	Virumaa	20	23	40	17

© TNS

= tõus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)
= langus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)

= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest enam
= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest vähem

9

Teadlikkus tugiteenuste olemasolust perevägivalla ja inimkaubanduse ohvritele

© TNS

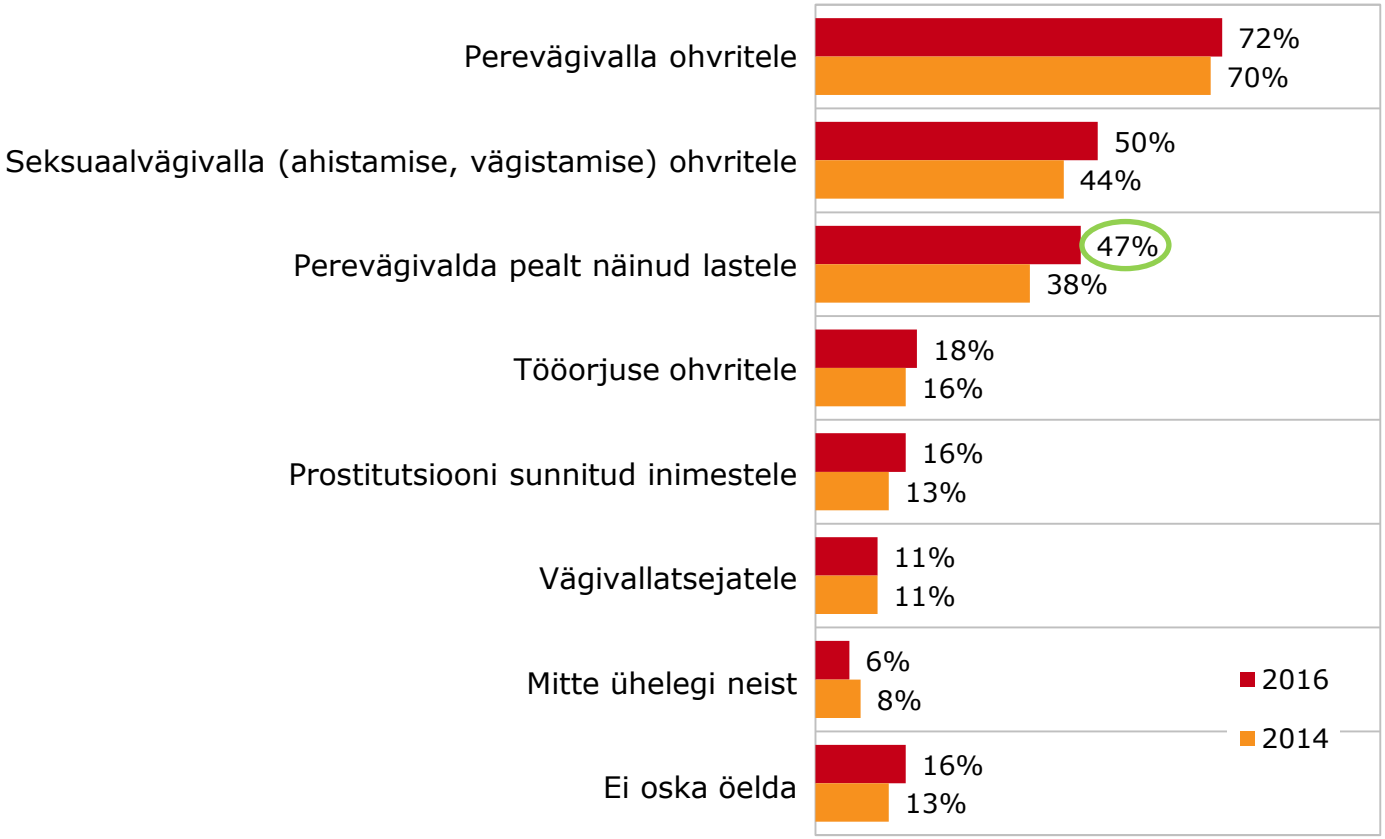
Kokkuvõtteks teadlikkusest tugiteenuste olemasolust eri sihtrühmadele

- Vastajatel paluti etteantud nimekirja järgi välja tuua, **kelle jaoks nende teada on Eestis olemas tugiteenused**. Kõige enam ollakse kursis teenustega perevägivalla ohvritele (72%). Pooled elanikest teavad, et teenuseid pakutakse seksuaalvägivalla ohvritele, ning pea sama paljud (47%), et perevägivalda pealt näinud lastele. Ülejäänud teenuseid teatakse vähem: ligi viiendik pakub, et teenused on olemas tööorjuse ohvritele; 16%, et prostitutsiooni sunnitud inimestele; ning 11%, et vägivallatsejatele. 6% usub, et teenuseid pole kellelegi neist, ning 16% ei ole teenuste pakkumisega kursis. Seega teatakse paremini perevägivallaga ning vähem inimkaubandusega seotud teenuseid.
- Võrreldes 2014. aastaga on 9 protsendipunkti võrra suurenenud nende elanike hulk, kes on teadlikud teenustest perevägivalda pealt näinud lastele (38%-lt 47%-le). Teadlikkus on kasvanud eestlaste, kõrgharidusega inimeste ning Tallinna elanike seas.
- Eri sotsiaal-demograafiliste rühmade teadlikkuses tugiteenustest on järgmisi erinevusi:
  - naised on meestest paremini kursis teenustega perevägivalla ohvritele ja vägivalda pealt näinud lastele. Mehed ei oska sagedamini öelda, kas teenuseid pakutakse või mitte (19% *vs*. 14%);
  - kõige paremini on teenuste pakkumisega kursis nooremad inimesed, ennekõike 25–34-aastased, kes teavad paremini nii perevägivallaga seotud tugiteenuseid kui ka prostituutidele pakutavaid teenuseid. 35–49-aastaste seas on enam neid, kes ei usu, et ühelegi kaardistatud sihtrühmadest teenuseid pakutaks (9%). 75-aastaste ja vanemate hulgas on teadlikkus teenustest oluliselt madalam kui teistes sihtrühmades.
  - Teadlikkus teenustest on parem pealinnas ning suuremates Eesti linnades võrreldes väiksemate linnade ja maapiirkondadega.

© TNS

Teadlikkus tugiteenuste olemasolust eri sihtrühmadele

kõik vastajad, n=1120

© TNS

= tõus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)

= langus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)

= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest enam

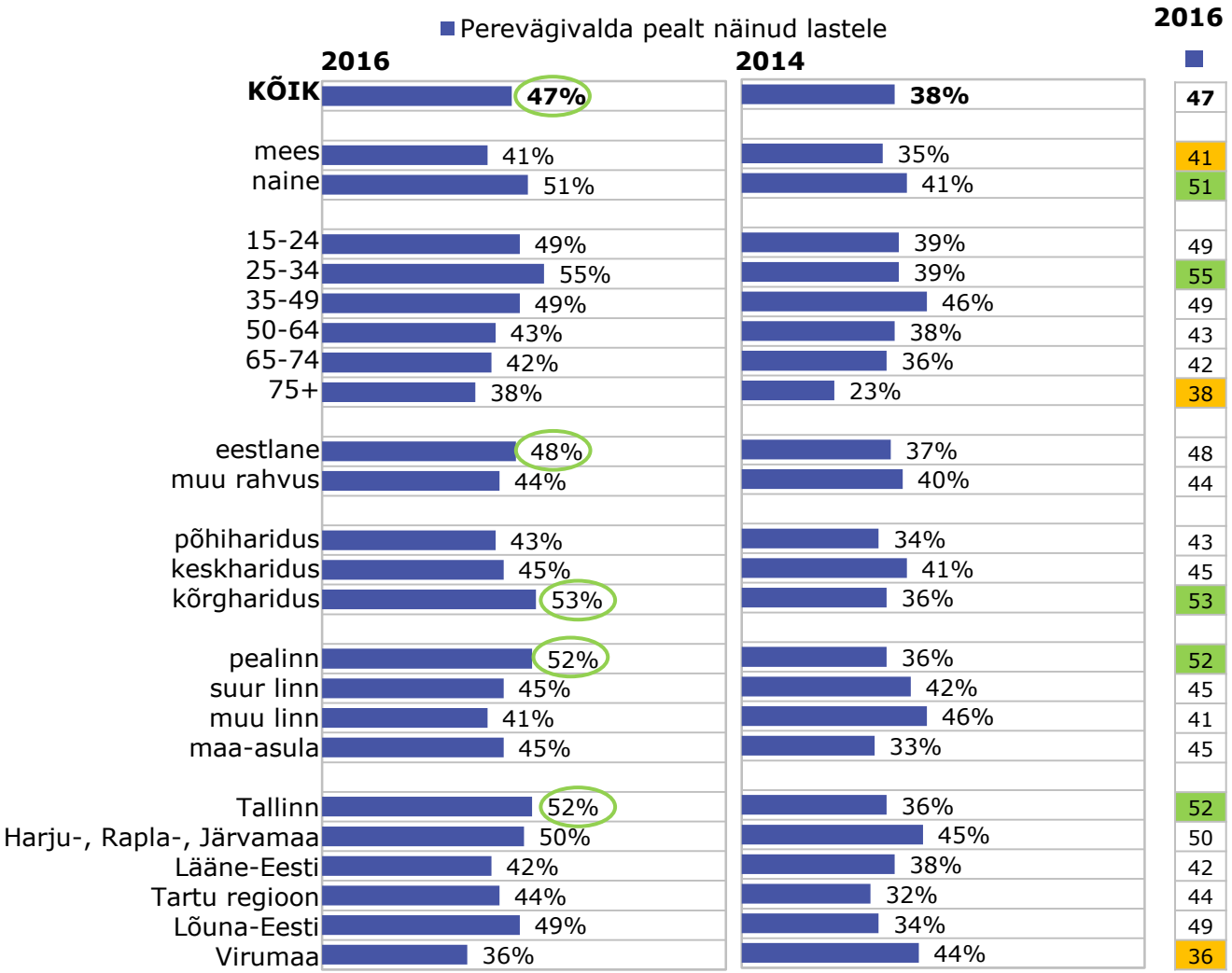
= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest vähem

Teadlikkus tugiteenuste olemasolust 2016: sotsiaal-demograafia

	Perevägivalla ohvritele	Seksuaal-vägivalla ohvritele	Perevägivalda pealt näinud lastele	Tööorjuse ohvritele	Prostitutsiooni sunnitud inimestele	Vägivallatse-jatele	Mitte ühelegi neist	Ei oska öelda
KÕIK	**72**	**50**	**47**	**18**	**16**	**11**	**6**	**16**
SUGU								
mees	67	48	41	16	18	12	7	19
naine	76	51	51	19	14	11	6	14
VANUS								
15-24	77	69	49	21	20	20	6	10
25-34	79	71	55	22	24	12	6	10
35-49	70	48	49	21	15	11	9	14
50-64	74	44	43	15	13	8	3	18
65-74	68	34	42	16	14	12	5	18
75+	58	25	38	10	7	7	9	29
RAHVUS								
eestlane	81	56	48	17	19	14	3	13
muu rahvus	52	37	44	21	10	7	13	23
HARIDUS								
põhiharidus	68	48	43	15	14	13	4	22
keskharidus	69	46	45	17	13	10	7	17
kõrgharidus	83	60	53	23	24	13	5	8
ASULATÜÜP								
pealinn	75	54	52	25	14	9	6	12
suur linn	65	49	45	26	23	16	11	16
muu linn	68	45	41	12	15	12	8	20
maa-asula	75	48	45	11	14	11	3	18
REGIOON								
Tallinn	75	54	52	25	14	9	6	12
Harju-, Rapla-, Järvamaa	79	57	50	13	15	14	5	13
Lääne-Eesti	79	53	42	16	21	11	5	15
Tartu regioon	74	52	44	16	21	19	4	18
Lõuna-Eesti	76	39	49	8	7	7	3	15
Virumaa	50	36	36	20	16	11	13	28

© TNS

Teadlikkus tugiteenuste olemasolust perevägivalda pealt näinud lastele

© TNS

= tõus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)
= langus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)
= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest enam
= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest vähem

Kokkuvõtteks teadlikkusest tugiteenuste pakkujatest

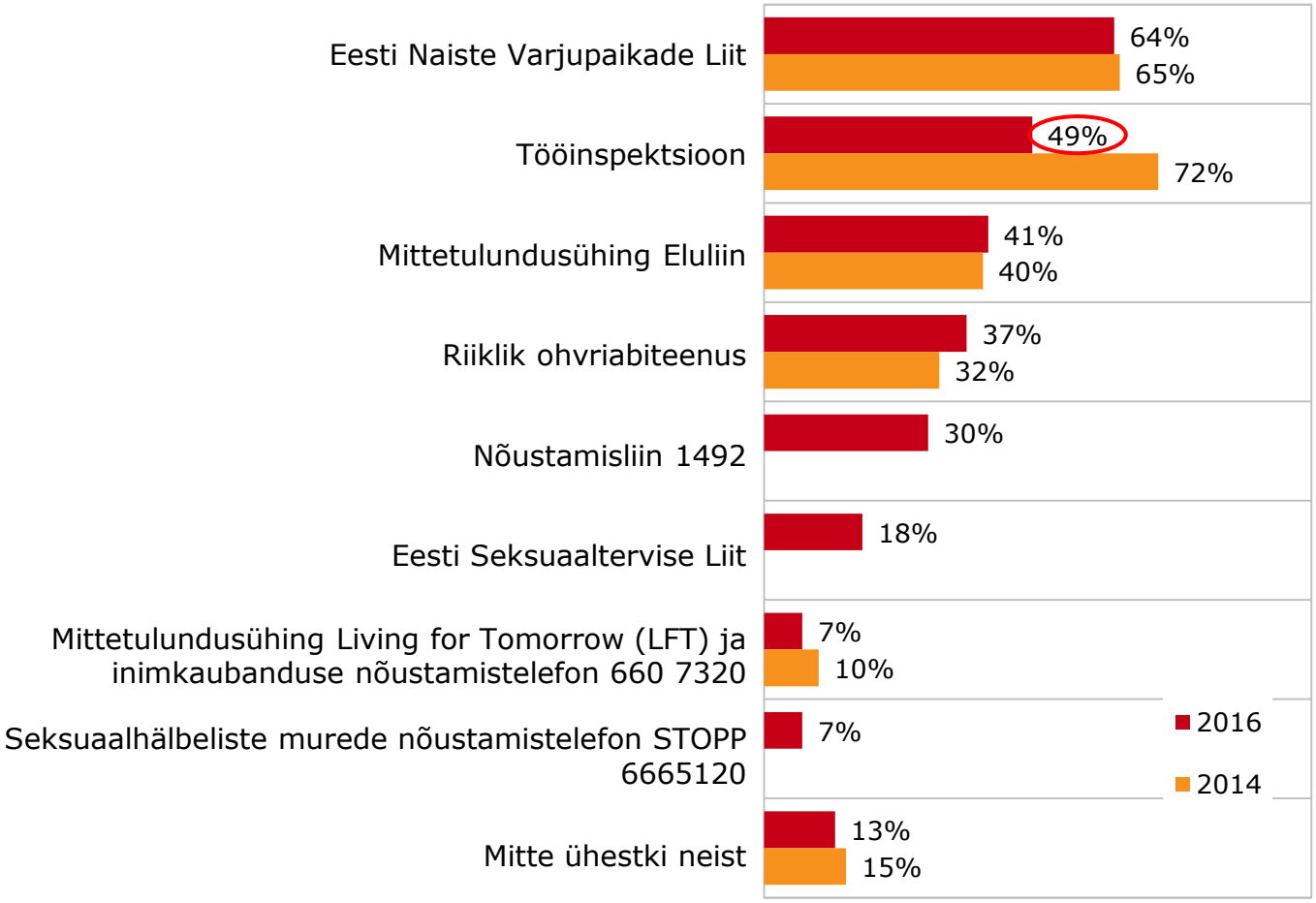
- Tugiteenuste ja nõustamise pakkujatest teatakse kõige paremini Eesti Naiste Varjupaikade Liitu (64%), Tööinspektsiooni (49%), Mittetulundusühingut Eluliini (41%) ja Riiklikku ohvriabiteenust (37%). Muid teenusepakkujaid teab alla kolmandiku elanikest ning ühtestki pole kuulnud 13%. Võrreldes 2014. aastaga on vähenenud Tööinspektsiooni tuntus ja seda pea kõigis sihtrühmades, välja arvatud muu rahvuse esindajate ning Virumaa elanike hulgas.
  - Naised on mitmetest teenustest kuulnud enam kui mehed ning on tervikuna teenuste olemasolust teadlikumad.
  - Vanuserühmadest on 15–34-aastased enam kuulnud Eesti Seksuaaltervise Liidust, 25–34-aastased ka Nõustamisliinist 1492. 35–49-aastased teavad enam MTÜ-d Eluliin ja Tööinspektsiooni ning 50–64-aastased Riiklikku ohvriabiteenust. 75-aastaste ja vanemate teadlikkus antud teemal on oluliselt madalam kui teistes vanuserühmades.
  - Eestlased on muu rahvuse esindajatest paremini kursis enamiku teenustega, välja arvatud seksuaalhälbeliste murede nõustamistelefoniga, mille osas teadlikkus on võrdsel tasemel.
  - Maa ja linna võrdluses on maaelanikud paremini kursis Eesti Naiste Varjupaikade Liiduga (71% *vs*. 61%), Tööinspektsiooniga (55% *vs*. 46%) ning Nõustamisliiniga 1492 (37% *vs*. 27%).

© TNS

Teadlikkus tugiteenuste pakkujatest

kõik vastajad, n=1120

Millistest järgnevatest organisatsioonidest või teenustest Te olete kuulnud?

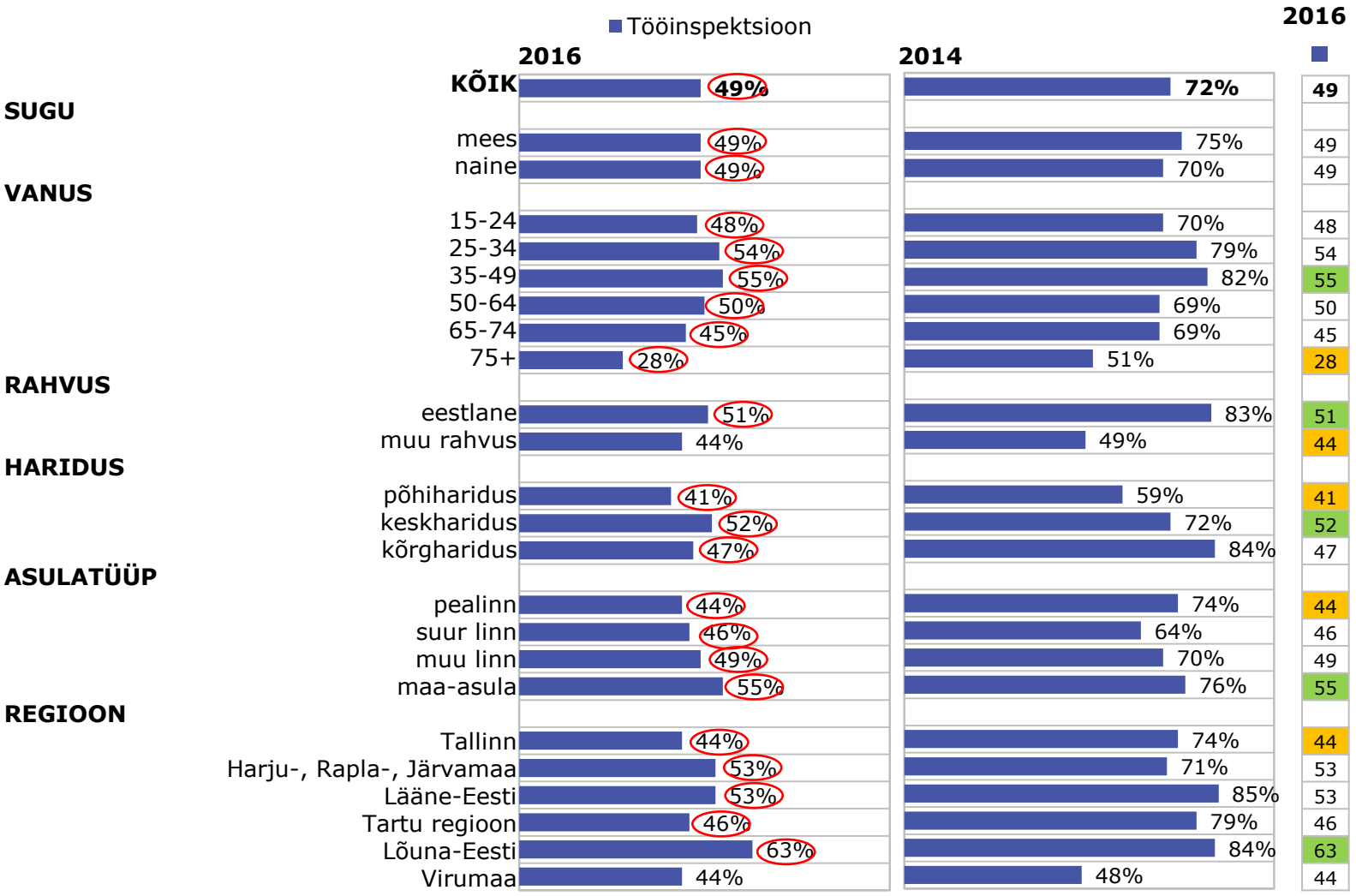
© TNS

Teadlikkus tugiteenuste pakkujatest: sotsiaal-demograafia

	Eesti Naiste Varjupaikade Liit	Nõustamisliin 1492	MTÜ Living for Tomorrow ja inim-kaubanduse nõustamistelefon 660 7320	MTÜ Eluliin	Seksuaalhälbeliste murede nõustamistelefon STOPP 6665120	Eesti Seksuaaltervise Liit	Riiklik ohvriabiteenus	Tööinspektsioon	Mitte ühestki neist
KÕIK	**64**	**30**	**8**	**41**	**7**	**18**	**37**	**49**	**13**
SUGU									
mees	58	24	7	36	7	16	29	49	15
naine	69	35	9	45	7	20	43	49	11
VANUS									
15-24	53	29	12	26	9	29	30	48	15
25-34	66	39	11	43	8	31	37	54	10
35-49	65	29	10	49	8	20	39	55	10
50-64	67	30	8	44	7	11	42	50	12
65-74	69	26	4	43	6	11	32	45	15
75+	57	22	1	31	3	7	32	28	19
RAHVUS									
eestlane	76	35	10	52	8	24	44	51	7
muu rahvus	38	19	3	17	6	7	22	44	24
HARIDUS									
põhiharidus	62	27	5	26	5	14	25	41	19
keskharidus	64	29	6	38	7	15	37	52	11
kõrgharidus	66	33	16	60	9	30	46	47	10
ASULATÜÜP									
pealinn	57	28	8	49	6	21	35	44	10
suur linn	61	27	12	32	13	20	35	46	14
muu linn	66	24	9	37	5	14	37	49	17
maa-asula	71	37	6	41	6	18	40	55	11
REGIOON									
Tallinn	57	28	8	49	6	21	35	44	10
Harju-, Rapla-, Järvamaa	65	40	8	46	4	20	45	53	12
Lääne-Eesti	75	29	8	39	4	18	39	53	13
Tartu regioon	75	39	12	42	14	27	43	46	10
Lõuna-Eesti	88	28	6	47	7	12	37	63	2
Virumaa	43	18	6	17	8	9	26	44	27

© TNS

Teadlikkus Tööinspektsioonist tugiteenuse pakkujana

© TNS

= tõus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)
= langus statistiliselt oluline (95% tõenäosusega)

= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest enam
= mainisid statistiliselt oluliselt keskmisest vähem

10
Põhijäreldused ja soovitused

© TNS

Põhijäreldused (1)

- **Uuringu eesmärk** oli kaardistada elanikkonna teadlikkust ja hoiakuid perevägivalla ja inimkaubanduse valdkonnas 2016. aastal ning hinnata teadlikkuse ja hoiakute muutust viimase 2 aasta jooksul. Võimaluse võrdluseks annavad 2014. aastal läbi viidud analoogse uuringu tulemused ning käeoleva uuringu käigus antud enesehinnangud. Uuring viidi läbi üle-eestilise elanikkonnauuringuna, mille käigus küsitleti 1120 Eesti elanikku vanuses 15 aastat ja vanemad. Küsitlusperioodiks oli märts–aprill 2016.

Pere- ja seksuaalvägivald

- Eesti elanike paarisuhte vägivalla taju on üsna hästi arenenud ning suurem osa neist peab erinevaid uuringu käigus kaardistatud olukordi vägivallaks. Kõige sagedamini peetakse vägivallaks füüsilist vägivalda või sellega ähvardamist sisaldavaid olukordi: teise löömist (97%), tapmisega ähvardamist (93%), partneri kinnihoidmist füüsilise jõuga (92%), teisele suguühte pealesundimist (88%), teise ähvardamist haiget tegemisega (84%) ja teise ähvardamist enda äratapmisega (74%). Samas peab vähemalt pool elanikkonnast vägivallaks ka mitmeid vaimse vägivalla situatsioone: näiteks teise pidevat solvamist ja kritiseerimist (77%), teise keelamist koolis või tööl käia (67%), teise pangakaardi enda kätte võtmist ja ostude piiramist (64%). Kõige mitmetähenduslikum on teisele võlgade tekitamine, mida peab vägivallaks 51% ning ebameeldivaks olukorraks 45%. Vägivalla defineerimine elanikkonnas ei ole viimase paari aasta jooksul muutunud.
- Naised on vägivalla suhtes tundlikumad kui mehed ning peavad paljusid olukordi (partneri löömist, suguühte pealesundimist, partneri füüsilist kinnihoidmist, teise ähvardamist haiget tegemisega, teisele kuuluvate väärtuslike asjade lõhkumist, teise solvamist ja mõnitamist, teise keelamist end harida või tööl käia, teise ostude piiramist pangakaardi äravõtmisega, võlgade tekitamist ning sõpradega suhtlemise keelamist) meestest sagedamini vägivallaks.

© TNS

Põhijäreldused (2)

Mehed jällegi peavad mitmeid olukordi naistest sagedamini lihtsalt ebameeldivaks olukorraks.

- Tervikuna võib öelda, et mõõdetud füüsilise ja vaimse vägivalla situatsioone peavad suurema tõenäosusega vägivallaks 25–34-aastased, kõrgharidusega ning kõrgemasse sissetulekurühma kuuluvad elanikud. Vaimse vägivalla puhul erinevad hoiakud ka rahvusrühmade lõikes: eestlased peavad mitmeid olukordi suurema tõenäosusega vägivallaks kui muu rahvuse esindajad. Paljusid olukordi hindavad harvem vägivallaks päris eakad inimesed (75-aastased ja vanemad).
- Nii pere- kui ka seksuaalvägivalla ohvrite puhul on elanikkonnas üsna suur osa neid, kes näevad süüd, vähemalt osaliselt, lasuvat ohvril endal. See suhtumine pole kahe aasta jooksul muutunud. Selles osas, kas **perevägivalla ohvrid** on osaliselt süüdi või mitte, on hoiakud ühiskonnas polariseerunud: poolte jaoks (49%) langeb osaline süü ka ohvrile, poolte (47%) jaoks mitte. Selline hoiak on enam levinud 50-aastaste ja vanemate elanike hulgas (59%), samas kui 25–49-aastased on vastupidisel seisukohal (58% ei nõustu). Lähtudes 2014. aastal samal teemal tehtud kvalitatiivuuringust võib oletada, et osalise süü all võidakse silmas pidada oma ohvriseisundisse pidama jäämist. Hoiakud on selles küsimuses samad nagu kaks aastat tagasi.
- **Seksuaalvägivalla ohvrite** osas pole hoiakud oluliselt soosivamad: 42% elanikest leiab, et naised ise põhjustavad oma riietusega vägistamise ohvriks langemist. Seda hoiakut kannab ennekõike vanem elanikkond (54% 65-aastastest ja vanematest), samas kui nooremad on vastupidisel arvamusel (62% 25–49-aastastest ei näe naistel süüd). Seega nooremate põlvkondade pealekasvamisega on need hoiakud nii pere- kui ka seksuaalvägivalla ohvrite süü osas tõenäoliselt muutumas.
- Siiski ei õigusta **eriolukorrad,** nagu näiteks sõda või vanglasolek, elanike jaoks seksuaalvägivalla kasutamist. 90% elanikest ei nõustu sellega, et sõjaolukorras on vägistamine andestatavam kui rahu tingimustes. 82% elanikest ei toeta seda, et kinnipeetavad on ära teeninud, kui neid vanglas vägistatakse.

© TNS

Põhijäreldused (3)

- Perevägivalda pere- või lähisuhtes peetakse kuriteoks (95%) ning enamik elanikest ei leia, et see oleks pere siseasi, millesse kõrvalised isikud ei tohi sekkuda (78%). Hoiakud ei ole kahe aasta jooksul muutunud.
- Isiklikult on pooled elanikest mõnda **perevägivalla juhtumit pealt kuulnud, näinud või kahtlustanud**, neist 67% ka reageeris sellele. Kõige sagedamini püüti ise olukorda lahendada (65% reageerinuist), politseid teavitati oluliselt harvem (25% reageerinuist). Vägivallajuhtumitesse mittesekkumise üks peamisi põhjuseid on oskamatus midagi ette võtta. Viiendik ka kardab sekkuda (ennekõike naised) või peab seda teiste eraasjaks. Viimane näitab, et kuigi hoiakuliselt peetakse sekkumist lubatuks, et pruugi see reaalses olukorras nii lihtne olla. Vastajad tõid spontaanselt välja ka seda, et mõnikord on keeruline aru saada, kas tegu on ikkagi vägivallaga.
- Hoolimata sellest, et küllaltki suur osa elanikest näeb osalist süüd vägivalla eest pere- ja seksuaalvägivalla ohvritel, ollakse nõus, et **vägivalla ohvrid vajavad abi**. Kõige üksmeelsemalt suhtutakse laste kui ohvrite abivajadusse (seda toetab 96%). Perevägivalla ohvri võimetusega ise lõpetada vägivaldset suhet on nõus 68% ning seksuaalvägivalla ohvrite abi ja tugiteenuste vajadusega 97%.
- Perevägivalla vastaseid teavitusi või kampaaniaid on viimase 3 aasta jooksul märganud 73% elanikest (sh 63% oskas mainida allikat). Vähem on teavitused ja kampaaniad jõudnud meesteni (märganud 67%), eakateni (75-aastased ja vanemad; 55%) ning mitte-eestlasteni (57%).
- 24% elanikest leiab, et nad on osanud viimase 3 aasta jooksul perevägivalda enam märgata, ning pooled neist on vajaduse korral ka enam sekkunud. 35% on teemaga sama hästi kursis nagu 3 aastat tagasi ning 26% ei tea teemast endiselt midagi. Teadlikkus on kasvanud nooremates vanuserühmades (15–24-aastaste seas on kasvanud teadlikkus 33% ja 25–49-aastaste seas 37%), eestlaste hulgas ning kõrgharidusega inimeste seas, ning seda ennekõike meedias ja mujal märgatud teavituste ja infomaterjalide toel. Madalama teadlikkusega on mehed, eakamad (75+) ja maapiirkondade elanikud.

© TNS

Põhijäreldused (4)

Inimkaubandus

- Hoiakute tasandil on Eesti elanike tõenäosus inimkaubanduse ohvriks sattuda väike ning see oli nii ka 2014. aastal. Esiteks hinnatakse mitmeid ekspluateerimisega seotud olukordi enamjaolt vägivallaks. Vägivallaks (raskeks või kergeks) peab suurem osa elanikkonnast seda, kui inimest survestatakse töötama ähvarduste ja valelubadustega (84%), tööle asudes võetakse ära isikut tõendavad dokumendid (82%), inimest meelitatakse tegelema narkoveoga, vargusega või kerjamisega (76%) ja inimesele jäetakse peale töö tegemist maksmata töötasu (63%). Neist raskeks vägivallaks peetakse ennekõike narkoveole, vargusele või kerjamisele meelitamist (58%) samas kui töötasu maksmata jätmist peab kolmandik lihtsalt ebameeldivaks olukorraks.
- Samuti peab väga väike osa elanikkonnast normaalseks mitmeid **inimkaubandusse sattumise riskitegureid,** nagu fiktiivabielusid väljastpoolt Euroopa Liitu pärit kodanike aitamiseks või raha teenimiseks (11%), lepinguta välismaale tööle minemist (7%) ja tööandja kätte oma isikut tõendavate dokumentide jätmist (2%).
- Võimaliku riskirühmana eristuvad noored, 15–24-aastased, kelle seas on mõnevõrra enam neid, kes peavad mõningaid olukordi sagedamini normaalseks või lihtsalt ebameeldivust tekitavaks. Nii peavad noored isikut tõendavate dokumentide äravõtmist tööle asudes ja töötasu maksmata jätmist keskmisest sagedamini lihtsalt ebameeldivaks, aga mitte vägivallaks (vastavalt 23% ja 48%). 7% leiab, et tööandja võib töötaja isikut tõendavad dokumendid enda kätte jättagi, ja 18% aktsepteerib fiktiivabielusid.
- Neid elanikke, kes **täielikult toetavad prostitutsiooni olemasolu ühiskonnas** ehk peavad seda vajalikuks, kuna see annab prostituutidele tööd, vahendavatele ettevõtjatele teenistust ja aitab leevendada meeste pingeid ja stressi ning ei pea seda naistevastaseks vägivallaks ega Eesti maine kahjustajaks, on 2%. Neid oli sama palju (3%) ka 2014. aastal. Enam toetavad prostitutsiooni mehed ning kõrgema sissetulekuga inimesed. Kõige sagedamini põhjendavad elanikud prostitutsiooni vajalikkust sellega, et see annab prostituutidele tööd ja teenistust (33%).

© TNS

Põhijäreldused (5)

- **Prostitutsiooni vastaste hoiakute kandjaid** ehk neid, kes ei nõustu mitte ühegi prostitutsiooni vajalikkust väljendava väitega ning leiavad, et prostitutsioon on naistevastane vägivald ja kahjustab Eesti mainet, on 32% (2014. aastal 33%). Seksi ostu keelustamise poolt on 53% elanikest.
- Tööorjusesse ja prostitutsiooni **sattumise peamiseks põhjuseks** peetakse endiselt inimeste rasket majanduslikku olukorda (vastavalt 48% tööorjuse ja 60% prostitutsiooni puhul). Erinevalt 2014. aastast leitakse vähem, et tööorjusesse sattunud on otsinud kiiret ja kerget teenistust (langus 45%-lt 36%-le), ning seetõttu on põhjustest teisele kohale tõusnud tööorjusesse värbajate oskuslik töö. Prostitutsiooni puhul usub endiselt pool elanikest, et kiire ja kerge teenistuse otsimine on peamiseks põhjuseks.
- **Inimkaubanduse vastaseid teavitusi või kampaaniaid** on viimase 3 aasta jooksul märganud 58% elanikest (sh 47% oskas mainida allikat). Vähem on teavitused ja kampaaniad jõudnud meesteni ning mitte-eestlasteni. Inimkaubandusteemalised teavitused on inimestele vähem silma jäänud kui perevägivallaga seotud teavitused.
- 26% elanikest leiab, et nad on viimase 3 aasta jooksul **muutunud inimkaubanduse teemal teadlikumaks**. 23% on teemaga sama hästi kursis nagu 3 aastat tagasi ning 37% ei tea teemast endiselt midagi (nende elanike osakaal, kes teemaga kursis ei ole, on suurem kui perevägivalla puhul). Teadlikkus on kasvanud noorte (15–24-aastaste seas on teadlikumaks muutunud 33%) ning eestlaste (31%) seas, ning seda ennekõike meedias ja mujal märgatud teavituste ja infomaterjalide toel. Madalama teadlikkusega on ennekõike 15–24-aastased (45% ei tea teemast kuigi palju) ja muu rahvuse esindajad (43% ei tea teemast kuigi palju).

© TNS

Põhijäreldused (6)

Teadlikkus tugiteenuste olemasolust perevägivalla ja inimkaubanduse ohvritele

- Kõige enam ollakse kursis teenustega perevägivalla ohvritele (72%). Pooled elanikest teavad, et teenuseid pakutakse seksuaalvägivalla ohvritele, ning pea sama paljud (47%), et perevägivalda pealt näinud lastele. Ülejäänud teenuseid teatakse vähem: ligi viiendik pakub, et teenused on olemas tööorjuse ohvritele; 16%, et prostitutsiooni sunnitud inimestele; ning 11%, et vägivallatsejatele. 6% usub, et teenuseid pole kellelegi neist, ning 16% ei ole teenuste pakkumisega kursis. Seega teatakse paremini perevägivallaga ning vähem inimkaubandusega seotud teenuseid.
- Võrreldes 2014. aastaga on 9 protsendipunkti võrra suurenenud nende elanike hulk, kes on teadlikud teenustest perevägivalda pealt näinud lastele (38%-lt 47%-le).
- Tugiteenuste ja nõustamise pakkujatest teatakse kõige paremini Eesti Naiste Varjupaikade Liitu (64%), Tööinspektsiooni (49%), Mittetulundusühingut Eluliin (41%) ja Riiklikku ohvriabiteenust (37%). Muid teenusepakkujaid teab alla kolmandiku elanikest ning ühtestki pole kuulnud 13%. Võrreldes 2014. aastaga on vähenenud Tööinspektsiooni tuntus ja seda pea kõigis sihtrühmades, välja arvatud muu rahvuse esindajate ning Virumaa elanike hulgas.

© TNS

Soovitused

- Elanikud on perevägivalla ning inimkaubanduse riskidele viitavate situatsioonide osas üsna teadlikud, kuid teadlikkus ei jagune ühiskonnas ühtlaselt. Seetõttu tuleks tähelepanu pöörata neile rühmadele, kelle seas see on madalam.
- Perevägivalla puhul on nendeks:
  - mehed;
  - vanemad inimesed (alates 50.–65. eluaastast, aga eriti 75-aastased ja vanemad). Ka nemad võivad olla perevägivalla ohvriteks ning vajalik on oskus seda ära tunda ja abi otsida;
  - muu rahvuse esindajad. Nad on Eestis tehtavatest kampaaniatest ja teavitustest reeglina vähem mõjutatud, kuna märkavad neid vähem. Seetõttu on oluline leida sobivad viisid ja kanalid nendeni jõudmiseks.
- Inimkaubanduse puhul tuleks tähelepanu pöörata järgmistele sihtrühmadele:
  - noored. 15–24-aastaste teadlikkus on madalam ning nende seas on enam neid, kes ei pruugi inimkaubanduse riskitegureid nii kergelt ära tunda;
  - muu rahvuse esindajad. Nende puhul kehtib sarnaselt perevägivalla vastastele kampaaniatele vajadus leida informeerimiseks õiged viisid ja kanalid.
- Elanikkonnas tervikuna on oluline tähelepanu pöörata nii pere- kui ka seksuaalvägivalla ohvrite süü teemale. Liiga sageli nähakse (osalist) süüd vägivalla eest neil endil, mis võib mõjutada nii neile abi osutamist kui ka seda, kuivõrd nad ise abi otsivad.

© TNS

11
Ülevaade metoodikast ja küsitlustööst

© TNS

Metoodika ja valimi kirjeldus (1)

- AS Emori läbiviidavate omnibuss-uuringute üldkogumi moodustavad Eesti Vabariigi alalised elanikud vanuses 15–74 aastat. Antud uuringu eesmärkide täitmiseks tehti 75-aastaste ja vanemate elanike seas lisavalim. Kokku on 15-aastaste ja vanemate üldkogumi suuruseks 1 103 675 inimest (ESA andmed seisuga 01.01.2015. a).
- Kokku küsitleti antud uuringu raames 1120 Eesti elanikku.
- Omnibuss-uuring on mitme-kliendi-uuring, mille küsimustik koosneb erinevate klientide küsimusplokkidest. Vastajate intervjueerimist alustati antud uuringu teemadega, mistõttu ei seganud ega mõjutanud hiljem teiste valdkondade kohta esitatavad küsimused antud uuringu ankeedile vastamist. Sellega tagati eraldiseisva uuringuga võrreldavad tingimused. Vastajatel oli ka võimalus valida, kas täita küsimustik tahvelarvutis privaatselt ise või lasta vastused sisestada intervjueerijal. Isevastamise võimalust kasutas 28% intervjueeritutest.
- Uuringu käigus registreerisime järgmised taustaandmed: vastaja sugu, rahvus, vanus, elukoht (piirkond, asulatüüp), sotsiaalne staatus, haridus, tulutase ja leibkonna suurus.
- Valimi suurus, st ühe uuringuga hõlmatud küsitletavate hulk oli *ca* 550 inimest. Selle territoriaalne mudel koostati Statistikaameti arvestuslike rahvastikuandmete alusel seisuga 01.01.2015. a.
- Valimi moodustasime “isekaaluvana”, st kasutasime üldkogumi proportsionaalset mudelit, kus kõikidel üldkogumisse kuuluvatel inimestel oli võrdne võimalus vastajaks sattuda.
- Kasutasime kihistatud kaheastmelist valikut. Esmalt jagasime üldkogumi elukoha järgi territoriaalselt 6 kihiks. Valimi suurus igas kihis vastas proportsionaalselt üldkogumi jaotusele (vt tabelit valimi jaotuse kohta). Seejärel tegime igas kihis kaheastmelise valiku.

© TNS

Metoodika ja valimi kirjeldus (2)

- Esmased valikuühikud (ühes omnibussi laines 104 valimipunkti) olid asulad (linnad, alevid, alevikud, külad). Valimipunktid (täpsusega kuni lähteaadressi tasandini) leidsime juhuvalikuga asula suurusele (elanike arvule) proportsionaalse tõenäosusega. Valiku baasiks on riiklik rahvastikuregister. Igas esmases valikuühikus valisime seejärel teisesed valikuühikud – inimesed. Valimi suurus ühes punktis on 8 inimest; Tallinnas, Tartus, Pärnus, Kohtla-Järvel ja Narvas 4 inimest.
- Küsitletavate leidmiseks valimipunktis kasutasime lähteaadressi meetodit ja nn noorte meeste–noorte naiste reeglit. Lähteaadressi meetod on reeglite kogum lähteaadressist edasiliikumise marsruudi, majade, korterite, leibkondade valikuks. Noorte meeste–noorte naiste reegel tähendab, et küsitleme alates 15-aastastest kodus olevatest meestest kõige nooremat. Kui selles vanuses mehi antud aadressil ei ela või ei ole hetkel kodus, küsitleme kõige nooremat kodus olevatest naistest, kes on vähemalt 15 aastat vana.
- Võrdlesime küsitlustöö käigus kujunenud valimi sotsiaal-demograafilist struktuuri soo, vanuse, rahvuse, piirkonna, asulatüübi ja haridustaseme lõikes vastavate näitajatega üldkogumi kohta ning esinduslikkuse saavutamiseks kaalusime valimi üldkogumi jaotusele vastavaks.

© TNS

Valimi mudel ja selle jaotus

Valimi suurus	1120
Int. arv VP-s Tallinn, suured linnad	4
Int. arv VP-s mujal Eestis	8

Piirkonna tasandil standardselt kaalutavad lõiked

		Üldkogum (ESA 01.01.2015)		Mudel	Tegelik valim			Kaalutud jaotus	
Liigituse nimi	Lõigete sisu	Abs. arv	%	VP arv	Arv	%	Kaal	Arv	%
KOKKU		**1 103 675**	**100,00%**	**104**	**1120**	**100,00%**		**1120**	**100,00%**
PIIRKOND	Tallinn	350 025	31,71%	44	381	34,02	0,9318	355	31,72
	Põhja-Eesti	182 888	16,57%	12	188	16,79	0,9894	186	16,57
	Lääne-Eesti	124 618	11,29%	10	118	10,54	1,0678	126	11,29
	Tartu piirkond	151 715	13,75%	14	143	12,77	1,0769	154	13,75
	Lõuna-Eesti	117 531	10,65%	7	121	10,8	0,9835	119	10,64
	Virumaa	176 898	16,03%	17	169	15,09	1,0592	179	16,02
ASULATÜÜP	Pealinn	350 025	31,71%		381	34,02	0,9318	355	31,72
	Suur linn	196 240	17,78%		190	16,96	1,0474	199	17,78
	Muu linn	213 980	19,39%		196	17,5	1,1071	217	19,38
	Alevik/küla	343 430	31,12%		353	31,52	0,9858	348	31,11
SUGU	Mehed	506 703	45,91%		451	40,27	1,1308	510	45,52
	Naised	596 972	54,09%		669	59,73	0,9118	610	54,48
VANUS	15-24	138 335	12,53%		137	12,23	1,0219	140	12,54
	25-34	191 038	17,31%		181	16,16	1,0718	194	17,31
	35-49	266 366	24,13%		269	24,02	1,0037	270	24,14
	50-64	261 584	23,70%		232	20,71	1,1422	265	23,68
	65-74	126 503	11,46%		197	17,59	0,6497	128	11,45
	75+	119 849	10,86%		104	9,29	1,1731	122	10,87
RAHVUS	Eestlased	753 549	68,28%		802	71,61	0,9539	765	68,29
	Muu rahvus	350 126	31,72%		318	28,39	1,1164	355	31,71

© TNS

Küsitlus ja andmetöötlus

- Küsitlus toimus TAPI-meetodil (tahvelarvuti abil tehtavad personaalintervjuud) vastajate kodudes.
- TAPI-intervjuu puhul on ankeedi küsimused tahvelarvuti ekraanil ja vastused sisestab küsitleja kohe arvutisse. Filtrid ja roteerimised on programmeeritud, vähendades nii vigu küsitlemisel. Ankeet võib sisaldada multimeediat (pilte, videot, muusikaklippe).
- Kvaliteedi tagamiseks korraldasime pärast küsitluse toimumist täiendavalt intervjuude järelkontrolli. Selleks võtsime veel kord ühendust 15%-ga valimist ja palusime vastajal kommenteerida küsitleja töö erinevaid aspekte. Järelkontrolli alusel võime väita, et küsitlustöö viidi läbi vastavalt nõuetele.
- Kõik meie küsitlejad on läbinud koolitusprogrammi. Keerukamate projektide puhul teeme ka erikoolituse.
- Küsitlustöös osales 60 vastava ettevalmistuse saanud ASi Emor küsitlejat.
- Kokku tegid küsitlejad 4045 kontaktivõttu, neist:

  1120 juhul viidi intervjuu läbi,

  1344 juhul ei olnud kahe külastuskorra järel kedagi kodus,

  621 juhul ei olnud sihtrühma esindajat,

  75 juhul ei olnud sihtrühma esindaja küsitlusperioodil kättesaadav,

  21 juhul ei olnud tegemist elumajaga,
  853 korral keelduti vastamisest või sobiv isik oli vastamisvõimetu,

  11 juhul intervjuu katkestati.

- Andmete töötlemisel kasutasime statistikapaketti SPSS for Windows ver. 15. ning andmetöötlusprogrammi Galileo.

© TNS

Projekti meeskond

Uuringu eri etappides osalesid ja olid vastutavad:

Tellijapoolne kontaktisik:	Pille Ruul
Uuringu kava ja aruande koostaja:	Jaanika Hämmal
Valimi koostaja:	Katre Seema
Ankeedi programmeerija:	Alje Roopärg
Ankeedi tõlge vene keelde:	Anna Pomm
Küsitlustöö koordineerija:	Kaja Ruuben
Andmetöötlus:	Alje Roopärg
Graafilised tööd:	Maire Nõmmik

Kontaktinfo
Jaanika Hämmal
TNS Emori uuringuekspert
Telefon: 626 8531
E-mail: jaanika.hammal@emor.ee

TNS Emor
Telefon: 626 8500
Faks: 626 8501
E-mail: emor@emor.ee
Aadress: A. H. Tammsaare tee 47, 11316 Tallinn

© TNS